

A nemzeti értékgyűjtés módszertani kézikönyve

2016

Értékekre hangolódva

**A nemzeti értékgyűjtés
módszertani kézikönyve**

2016

Készült a Földművelésügyi Minisztérium
és a Hungarikum Bizottság megbízásából

Kiadja:
Nemzeti Művelődési Intézet, Budapest

Felelős kiadó:
Polyák Albert mb. főigazgató

ISBN 978-963-651-502-7

2016

Értékekre hangolódva

**A nemzeti értékgyűjtés
módszertani kézikönyve**

2016

Tartalom

Előszó	7
A hungarikum törvény	9
(a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény)	
A Hungarikum Bizottság szerepe, működése	11
A Hungarikum Bizottság feladatai	12
A Hungarikum Bizottság tagsága	13
A Hungarikum Bizottság tagjai	14
A Hungarikum Bizottság eddigi ülései, döntései	15
Ágazati szakbizottságok	19
A Nemzeti Művelődési Intézet szerepe és helye az értéktári mozgalomban	21
A Nemzeti Művelődési Intézet szerepe a hungarikum törvény végrehajtásában	21
Az értékfeltáró tevékenységek helye a Nemzeti Művelődési Intézet	25
szakmai munkájában	
Az értékekkel végzett munka módszertana	26
Értékfeltárás a közösségekért a közösségekkel	26
Települési értéktár kialakítása	29
Kérdések és válaszok a helyi, megyei, ágazati és határon túli értéktárak	37
kialakításáról	
A külhoni értékgyűjtésről	53
Nemzetközi kitekintés	57
Kárpát-hazai együttműködés közös értékeinkért – értékfeltárás képzés Árkoson.....	57
Hungarikum pályázatok és tapasztalatok, 2013–2015	57
Pályázati példák, jó gyakorlatok	64
Őrzik az értékeket – fiatalok az értékőrök útján.....	64
A Taliándörögdí Értéktár	71

Pusztaszabolcson még a konyhakerteket is ünnepeljük	73
Beszámoló a Pusztaszabolcsi Értéktár megszületéséről	
Határtalan értékgyűjtés	75
„A Bajai halászlé – A hungarikummá válás útján” című kiadvány	78
Jó gyakorlatok az értékeken alapuló lokális társadalomfejlesztésre	81
Újra öltünk és örökítünk – a tájegységek jellegzetes hímzőkultúrájára építő országos mintaprogram	81
A Kulturális Közfoglalkoztatási Program szerepe az értékfeltárásban	81
Helyi értékfeltárás Bács-Kiskun megyében	82
Generációk összekapcsolása az értéktárprogramban – Borsod-Abaúj-Zemplén megye	85
„Minden közösségnek vannak értékei!” A helyi értéktárak kialakításának támogatása Veszprém megyében	86
„Nálunk múltja van annak, ami érték!” – műhelykonferenciák az értékfeltárásról Hajdú-Bihar megyében	89
Értéktárak helyzete Heves megyében	91
Mellékletek	95
A hungarikum törvény szövege	95
114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról	102
Kitöltési útmutatók a javaslattevési adatlapokhoz (a végrehajtási rendelet 1. számú melléklete)	107
A megyei értéktár bizottságok elérhetőségei	113
Külhoni értéktár bizottságok elérhetőségei	114
Ágazati értéktárak listája	115
Települési értéktár bizottságok szervezeti és működési szabályzat mintája	116
Hungarikumokkal kapcsolatos hasznos online felületek	119

Szeremlei pünkösdi ladikozás (Bács-Kiskun megye)
Fotó: Ujvári Sándor

Tisztelt Olvasó!

A kiadvány betekintést nyújt abba a folyamatba, amely által egy benyújtott javaslatból nemzeti érték, kiemelkedő nemzeti érték vagy éppen hungarikum válik. Tanulmányozásával hasznos információt kaphat minden érdeklődő a települési, tájegységi, megyei, ágazati, és a külhoni értéktárak működéséről.

A kétezres évek elején többirányú összefogas eredményeként szerveződő, a magyarság értékeit összegezni, rendszerezni kívánó mozgalom indult útjára. Széleskörű társadalmi és szakmai egyeztetések eredményeként született meg végül a világon egyedülálló hungarikum törvény, amelyet az Országgyűlés 2012. április 2-án fogadott el egyhangú döntéssel. A törvény célja, hogy megfelelő jogi keretet adjon a magyarság egésze számára fontos értékek azonosításához, dokumentálásához, hozzájárulva az összegyűjtött értékek szélesebb körben való megismertetéséhez.

A történelmi múlt ismerete nélkül a jelen és a jövő nemzedékei nem képesek felelős döntéseket hozni, azokat a felhalmozott tapasztalatokat, amelyek évszázadok során felhalmozódtak a magyarság életében, a ma embere is fel tudja használni. Ezért mindannyiunk számára fontos feladat kultúránk megőrzése, hagyományainak bemutatása, nemzeti azonosságunk közös megélése. Abban a határokon átívelő, több szinten folyó építkezésben, amit a hungarikum mozgalom képvisel, kiemelt szerepet kapnak a hagyományait ismerő és tisztelő közösségek. Fontosnak tartjuk a Kárpát-medencei vidéki örökség, a néphagyományok, az épített, tárgyi, szellemi örökségünk és az azokban felmutatható nemzeti és kulturális értékek megőrzését és népszerűsítését.

Közös feladatunk, hogy értékeinket a jövőben is megtalálhassuk saját, természetes közegükben, azokon a tájakon, ahol születtek, azokban a közösségekben, amelyek megalkották és máig odafigyelnek rájuk!

DR. FAZEKAS SÁNDOR
FÖLDMŰVELÉSÜGYI MINISZTER

A hungarikum törvény

Az Országgyűlés a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvénnyel biztosította, hogy jogi keretek között indulhasson meg egy olyan széleskörű gyűjtési folyamat, amelynek keretein belül lehetőség nyílik a magyarság számára fontos értékek lajstromba vételére.

A hétköznapi szóhasználatban csak hungarikum törvény bevezető rendelkezései hangsúlyozzák a szabályozás fontosságát, az értelmező rendelkezésekben pedig olyan fontos fogalmakat magyaráz a törvényhozó többek között, mint például mi a nemzeti érték vagy az ágazati értéktár, vagy éppen mi a hungarikum definíciója.

A törvény elsődleges célja egy átlátható hierarchikus rendszer kiépítése volt, ezért az értékeket egy úgynevezett „**nemzeti értékpiramisba**” rendezi. A piramis alján – tiszteletben tartva a szubszidiaritás elvét, mely szerint minden döntést a lehető legalacsonyabb szinten kell meghozni, ahol a legnagyobb hozzáértéssel rendelkeznek – a helyi (települési, tájegységi, megyei, ágazati, külhoni magyarság) értéktárak szerepelnek, hiszen az értékekhez legközelebb állók tudhatják és érthetik valójában, hogy milyen fontos is az az érték, amelynek fennmaradása, népszerűsítése a magyarság leleményességét, teremtő képességét bizonyítja a világ közvéleménye felé. A **helyi értéktár bizottságok** önkéntesen hozhatóak létre, a törvény lehetőséget biztosít az önkormányzatoknak a települések, tájegységek és megyék esetében arra, hogy megbízhatnak az érintett település, tájegység, megye területén működő, nemzeti értékek azonosítását, gondozását végző egyéb szervezetet is a feladat ellátásával. Az így nyilvántartásba vett értékeket **nemzeti értéknek** hívjuk.

Az értékpiramis felsőbb szintjeire való lépésről már a **Hungarikum Bizottság** dönt, melynek munkáját nagyban segítik az ágazati szakbizottságok. A hungarikum törvény részletesen szabályozza a 21 tagú bizottság összetételét, melynek elnöke az agrárpolitikáért felelős miniszter. A bizottságba tagokat delegál az Országgyűlés, különböző miniszterek, a Magyar Állandó Értekezlet, sőt a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Művészeti Akadémia és a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala is képviselteti magát egy-egy taggal.

A Hungarikum Bizottság lehetősége és feladata, hogy a nemzeti értékek közül – például egy megyei értéktár bizottság javaslatára – kiemeljen néhányat, létrehozva ezzel a Magyar Értéktárat, más néven a **kiemelkedő nemzeti értékek tárá**t. Csak innen léphet tovább az adott érték a piramis csúcsára, vagyis a Hungarikumok Gyűjteményébe.

A **Hungarikumok Gyűjteménye** válogatott értékeknek a gyűjteménye, mely összesíti a magyarság által teremtett azon szellemi, kulturális és anyagi alkotásokat, amelyek a magyarságra jellemző tulajdonságaikkal, egyediségükkel, különlegességükkel és minőségükkel a magyarság csúcsteljesítményeinek bizonyultak.

A hungarikum tehát elsősorban nemzeti érték – a törvény meghatározása szerint: a magyarság és a magyarországi államalkotó nemzetiségek tevékenységéhez, termelési kultúrájához, tudásához, hagyományaihoz, a magyar tájhoz és élővilághoz kapcsolódó, nemzetünk történelme, valamint a közelmúlt során felhalmozott és megőrzött minden szellemi és anyagi, természeti, közösségi érték vagy termék, illetve a tájhoz és élővilághoz kapcsolódó materiális vagy immateriális javakat magába foglaló tájérték, amely tanúskodik egy emberi közösség és az adott terület történelmi kapcsolatáról.

A hungarikum olyan nemzeti érték, amely nemzeti szempontból meghatározó jelentőségű, a magyarságra jellemző és közismert, jelentősen öregbíti hírnevünket, növelheti megbecsülésünket az Európai Unióban és szerte a világon, továbbá hozzájárul új nemzedékek nemzeti hovatartozásának, magyarságtudatának kialakításához, megerősítéséhez.

Hungarikum csak az lehet, amit a Hungarikum Bizottság határozatában annak nyilvánított. Látható, hogy hosszú utat tesz meg egy adott érték, mire hungarikummá válik. A hungarikum törvény rendelkezik a **hungarikum védjegyről** is. A védjegy egyrészt a Hungarikum Bizottság tevékenységének megjelenítésére szolgál, másrészt elősegíti a hungarikumok megismertetését, színvonaluk és minőségük folyamatos fenntartását.

A Földművelésügyi Minisztérium a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalánál lajstromozott, színes illetve fekete-fehér ábrás „Hungarikum” megjelölésű védjegyeinek használata szerződéshez kötött és használata a hungarikumot gondozó vagy fenntartó természetes vagy jogi személy kérelmére engedélyezhető. A törvényalkotó a – visszaélések elkerülése érdekében – a törvény záró rendelkezései előtt szükségét látta kimondani, hogy a jogi személy, és kereskedelmi vagy vendéglátó-ipari létesítmény elnevezésében a „hungarikum” kifejezés használatához a Hungarikum Bizottság hozzájárulása szükséges.

A törvény összesen 22 paragrafusból áll, részletes végrehajtási szabályait a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet tartalmazza.

Különleges törvény a hungarikum törvény, mivel „közös nevezőt” teremtett minden magyar érték számára. A szabályozásnak köszönhetően minden magyarsághoz köthető értéket, ami az adott közösség számára érték, lehet nemzeti értéknek jelölni – természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek kivételével.

Szerteágazó, mégis jól átlátható rendszer jött létre a törvénynek hála, egy olyan gyűjtemény, amiben egyszerre lehetnek jelen egymástól teljesen különböző értékek, mint például az alföldi kamillavirágzat, a halasi csipke, a KÜRT adatmentés, Puskás Ferenc világszerte ismert és elismert életműve, a tárogató, a Zsolnay Kulturális Negyed, stb.

A Hungarikum Bizottság szerepe, működése

A Hungarikum Bizottság intézményét a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény hívta életre. 2015. július 3-án hatályba lépett a hungarikum törvény módosítása alapján a korábban 16 tagú Hungarikum Bizottság 21 tagúra bővült.

A bizottság elnöki teendőit az agrárpolitikáért felelős miniszter látja el. A bizottság tagjait a törvényben meghatározott miniszterek és szervezetek (igazságügyért felelős miniszter, helyi önkormányzatokért felelős miniszter, kultúráért és oktatásért felelős miniszter, agrárpolitikáért és természetvédelemért felelős miniszter, turizmusért felelős miniszter, fejlesztéspolitikáért felelős miniszter, stb.), valamint a hungarikum törvényben foglalt szervek és vezetőik delegálják.

Herendi porcelán

A Hungarikum Bizottság feladatai

A Hungarikum Bizottság a nemzeti értékek által hordozott kiemelkedő értékek megőrzése, fenntarthatósága, széles körű megismertetése és hasznosítása érdekében:

- összeállítja a Magyar Értéktárat;
- ellátja a megyei értéktár bizottság feladatait, ha valamely megyében nem hoztak létre megyei értéktár bizottságot, vagy ha a megyei önkormányzat nem bízott meg a megyei értékek azonosításával, a megyei értéktár létrehozatalával és annak gondozásával, valamint adatainak a Magyar Értéktárba történő megküldésével a megye területén működő, már korábban is nemzeti értékek azonosítását, gondozását végző állami, megyei önkormányzati, egyházi vagy társadalmi szervezet által fenntartott intézményt, szervezetet vagy azok szervezeti egységeit;
- évente tájékoztatást ad az Országgyűlésnek a nemzeti értékek azonosításának és rendszerezésének helyzetéről, a nemzeti értékek fenntarthatóságáról és hasznosításáról, valamint a Bizottság működéséről;
- nyilvántartást vezet arról, hogy mely településeken és megyékben kerülnek végrehajtásra a nemzeti értékekkel kapcsolatos feladatok;
- magyar és angol nyelvű internetes oldalt működtet, ahol megismerhető a Magyar Értéktár gyűjteménye, valamint
- gondoskodik róla, hogy a Magyar Értéktár az országmárka-stratégia szerves részét képezze.
- A hungarikum törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározott feltételek szerint kiválasztja, hogy mely értékek minősülnek a Magyar Értéktárból hungarikumnak, indokolt esetben pedig dönt e minősítés visszavonásáról;
- összeállítja a Hungarikumok Gyűjteményét;
- véleményezi a hungarikumokkal kapcsolatos jogszabályok tervezetét;
- évente közzéteszi a Hungarikumok Gyűjteményét a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Hivatalos Értesítőben, valamint internetes honlapon is;
- elnöke útján javaslatot tesz a Kormánynak a hungarikumok fenntarthatóságáról és hasznosíthatóságáról;
- pályázatokat ír ki a nemzeti értékek és a hungarikumok megőrzésére, fenntartására, fejlesztésére, megismertetésére, védelmére, a termékek hazai és nemzetközi piaci bevezetésére vonatkozóan;
- évente konferenciasorozatot szervez az érintett ágazatok és célterületek bevonásával, amely állásfoglalás kiadásával zárul, illetve a Bizottság a tárgybeli tematikától függően zárónyilatkozatot ad ki;
- a határon túl fellelhető hungarikumok tekintetében az elnöke útján kapcsolatot tart az érintett külföldi állam szerveivel, hatóságaival.

A Hungarikum Bizottság tagsága

- a) az Országgyűlés által delegált négy,
- b) a MÁÉRT-en részt vevő külföldi szervezetek által delegált három,
- c) a nemzetpolitikáért felelős miniszter által delegált egy,
- d) az igazságügyért felelős miniszter által delegált egy,
- e) a helyi önkormányzatokért felelős miniszter által delegált egy,
- f) a kultúráért és az oktatásért felelős miniszter által együttesen delegált egy,
- g) az agrárpolitikáért felelős és a természetvédelemért felelős miniszter által együttesen delegált egy,
- h) a turizmusért felelős miniszter által delegált egy,
- i) az európai uniós források felhasználásáért és a kulturális örökség védelméért felelős miniszter által együttesen delegált egy,
- j) a külgazdasági ügyekért és a külpolitikáért felelős miniszter által együttesen delegált egy,
- k) az informatikáért felelős miniszter által delegált egy,
- l) a honvédelemért felelős miniszter által delegált egy,
- m) a Magyar Tudományos Akadémia elnöke által delegált egy,
- n) a Magyar Művészeti Akadémia elnöke által delegált egy, és
- o) a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának elnöke által delegált egy tagból áll.

A Hungarikum Bizottság tagjai

Dr. Fazekas Sándor, elnök ♦ Delegáló: Földművelésügyi Minisztérium

Pirityiné Szabó Judit, tag ♦ Delegáló: nemzetpolitikáért felelős miniszter

Dr. Ficsor Mihály, tag ♦ Delegáló: a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának elnöke

Csampa Zsolt, tag ♦ Delegáló: a helyi önkormányzatokért felelős miniszter

Halász János, tag ♦ Delegáló: a kultúráért és az oktatásért felelős miniszter

Paládi-Kovács Attila, tag ♦ Delegáló: a Magyar Tudományos Akadémia elnöke

Zelnik József, tag ♦ Delegáló: a Magyar Művészeti Akadémia elnöke

Lezsák Sándor, tag ♦ Delegáló: Országgyűlés

Dr. Vízkelety Mariann, tag ♦ Delegáló: az igazságügyért felelős miniszter

V. Németh Zsolt, tag ♦ Delegáló: az agrárpolitikáért felelős
és a természetvédelemért felelős miniszter

Ruszkó Ádám, tag ♦ Delegáló: turizmusért felelős miniszter

Dr. Fekete Dalma Mária, tag ♦ Delegáló: európai uniós források felhasználásáért
és a kulturális örökség védelméért felelős miniszter

Horváth Viktória, tag ♦ Delegáló: a külgazdasági ügyekért
és a külpolitikáért felelős miniszter

dr. Solymár Károly Balázs, tag ♦ Delegáló: az informatikáért felelős miniszter

Vargha Tamás, tag ♦ Delegáló: a honvédelemért felelős miniszter

Hancsik József, tag ♦ Delegáló: a MÁÉRT-en részt vevő külhoni szervezet

Péter Csaba, tag ♦ Delegáló: a MÁÉRT-en részt vevő külhoni szervezet

Berényi József, tag ♦ Delegáló: a MÁÉRT-en részt vevő külhoni szervezet

Magyar Zoltán, tag ♦ Delegáló: Országgyűlés

Varga Szimeon, tag ♦ Delegáló: Országgyűlés

Simicskó István, tag ♦ Delegáló: Országgyűlés

A Hungarikum Bizottság eddigi ülései, döntései

- ☛ A Hungarikum Bizottság **2012. október 18-án** tartotta alakuló ülését a Vidékfejlesztési Minisztériumban (ma Földművelésügyi Minisztérium).
- ☛ A Hungarikum Bizottság, **2013. január 31-én**, a Magyar Tudományok Akadémián megtartott ülésén összeállította a törvény erejénél fogva hungarikumnak minősülő nemzeti értékeket összesítő első listát. A törvény erejénél fogva hungarikumnak minősülő nemzeti értékek: a táncház módszer mint a szellemi kulturális örökség átörökítésének magyar modellje, mohácsi busójárás, maszkos télűző szokás, solymászat mint élő emberi örökség, a matyó népművészet – egy hagyományos közösség hímzéstudásai, Budapest – a Duna-partok, a Budai Várnegyed és az Andrássy út, Hollókő ófalu és környezete, az Aggteleki-karszt és a Szlovák-karszt barlangjai, az ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete, Hortobágyi Nemzeti Park – a Puszta, Pécs ókeresztény temetője, Fertő / Neusiedlersee kultúrtáj, a Tokaji történelmi borvidék kultúrtáj. Emellett döntött a Magyar Értéktárnak a törvény erejénél fogva nemzeti értékekkel való további bővítéséről.
- ☛ **2013. március 21-i** bizottsági ülés döntése után a herendi porcelán, a pálinka és a törkölypálinka voltak az első olyan hungarikumok, amelyek egyedi értékelés eredményeként kerültek be a Hungarikumok Gyűjteményébe, így a hungarikumok száma **15-re** emelkedett.
- ☛ A Hungarikum Bizottság **2013. május 30-án, Karcagon** tartotta ülését, döntésük alapján a karcagi birkapörkölt a Hungarikumok Gyűjteményének részévé vált.
- ☛ A Hungarikum Bizottság **2013. szeptember 24-i** székesfehérvári ülésén a csabai kolbással, a hízott libából előállított termékekkel, a tokaji aszúval és a Béres-cseppel bővítette az így már **20 értékből álló Hungarikumok Gyűjteményét**. A testület kiválasztotta a hungarikum védjegy nyertes grafikai pályázatát is.
- ☛ **A 2013. november 28-án, Ópusztaszeren** megtartott hungarikum bizottsági ülés döntésének megfelelően öt új taggal bővült a Hungarikumok Gyűjteménye: hungarikum lett Puskás Ferenc életműve, Kassai Lajos lovasíjász módszere, a gyulai kolbász, a szikvíz és a magyar operett.
- ☛ A bizottság **2014. január 30-i ülése** után a Hungarikumok Gyűjteménye további négy új elemmel gyarapodott: a halasi csipke, a Kürt Adatmentés, a kalocsai fűszerpaprika-örlemény és a kalocsai népművészet.
- ☛ **2014. március 18-án** a bizottság budaörsi ülése után öt újabb taggal bővült a hungarikumok sora: gróf Széchenyi István szellemi hagyatéka, a Zsolnay-porcelán és kerámia, a 100 tagú cigányzenekar, a Gundel-örökség, valamint a PICK téliszalámi. A magyar kiválóságok száma ezzel **34-re emelkedett**.

- ☛ A Hungarikum Bizottság **2014. május 16-i szarvasi** kihelyezett ülésének döntése alapján hungarikum lett a magyar akácfa, a magyar akácméz valamint a Zsolnay Kulturális Negyed, a HERZ téliszalámi, az ILCSI szépitő füvek, a makói hagyma és a klasszikus magyar nóta (**41 érték**).
- ☛ **2014. december 2-án** első ülését tartotta az új összetételű Hungarikum Bizottság, amelyen újabb hungarikummá minősítésről döntött: a tárogató került be csúcsteljesítményeink gyűjteményébe (**42 érték**).
- ☛ **2015. január 29-én** a hungarikumok sorába került a Vizsolyi Biblia – az első teljes, magyar nyelvű Biblia –, továbbá a magyar harcosok által a IX. és a XI. század között használt íj, valamint a szegedi fűszerpaprika-őrlemény (**45 érték**).
- ☛ **2015. április 23-án** három tétellel bővült a Hungarikumok Gyűjteménye a Hungarikum Bizottságnak, a szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumban megtartott ülése után. A Hungarikumok Gyűjteményébe került legismertebb őshonos haszonállatunk, a magyar szürke szarvasmarha, valamint a közel 225 éves hagyománnyal rendelkező Unicum keserűlikőr is. Ezenkívül, a 2015-ben 100 éves Magyar Védőnői Szolgálat, mint nemzetközileg is egyedülálló, tradicionális ellátási rendszer szintén nemzeti büszkeségeink között tudható (**48 érték**).
- ☛ **2015. június 25-én** nemzeti értékeket felvonultató összművészeti kiállítás nyílt a Veszprémi Petőfi Színházban, ezt követően pedig gálaműsort rendeztek a hazai értékek jegyében. A rendezvényt megnyitó Fazekas Sándor földművelésügyi miniszter, a Hungarikum Bizottság elnöke elmondta, hogy a testület aznapi döntése alapján hungarikum lett a Hévízi-tó és a tradicionális hévízi gyógyászat, valamint Neumann János számíttástechnikai munkássága is (**50 érték**).
- ☛ A Hungarikum Bizottság **2015. október 13-i** debreceni ülésén hozott döntése alapján négy elemmel bővült a hungarikumok listája: a debreceni páros kolbásszal, a fröccsel, a bajai halászlével és az alföldi kamillavirágzattal, továbbá 127-re bővült a Magyar Értéktár a Szerencsi csokoládé felvételével (**54 érték**).
- ☛ A Hungarikum Bizottság egyhangú döntéssel hungarikummá nyilvánította **2015. december 3-i** ülésén a kürtőskalácsot, amely egyszerre székely, erdélyi és magyar érték (**55 érték**).
- ☛ A Hungarikum Bizottság **2016. április 19-i** ülésén hozott döntése értelmében „Kabay János gyógyszer-vegyészeti tevékenysége, életműve” bekerült a Hungarikumok Gyűjteményébe (**56 érték**).

Kalocsai pingálás

Szikvíz

Ágazati szakbizottságok

A magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló XXX. törvény 16 §-a alapján a Hungarikum Bizottság munkáját szakmai ágazati bizottságok segítik. Az ágazati bizottságok a Hungarikum Bizottság szakmai területenként szervezett testületei, amelyek véleményező, tanácsadó, javaslattevő, döntés-előkészítő szerepet töltenek be a Magyar Értéktár, valamint a Hungarikumok Gyűjteményének összeállításában. A szakbizottságok működésének rendjét a Szakbizottsági Alapszabály határozza meg, amelynek megfelelően 6+1 szakbizottság létrehozására került sor.

Az egyes szakbizottságok részterületei

1) Agrár- és élelmiszergazdaság:

az agrárium szellemi termékei és tárgyi javai – beleértve az erdészet, halászat, vadászat és állategészségügy területét –, különösen a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, a szőlő- és borágazat, továbbá az állat-és növényfajták;

2) Egészség és életmód:

a tudományos és népi megelőzés és gyógyászat, természetgyógyászat szellemi termékei és tárgyi javai, különösen a gyógyszerek, gyógynövények, gyógyhatású készítmények, gyógyvíz- és fürdőkultúra;

3) Ipari és műszaki megoldások:

az ipari termelés – beleértve a kézműipart, kézművességet is – szellemi termékei és tárgyi javai, különösen az egyes technológiák, technikák, berendezés-, gép- és műszergyártás, műszaki eszközökkel végzett személy- és áruszállítás;

4) Kulturális örökség:

a kulturális örökség szellemi és tárgyi javai, különösen az irodalom, a tudomány, a népművészet és népi kézművesség, néprajz, filmművészet, iparművészet, képzőművészet, táncművészet, zeneművészet és színházművészet; továbbá a védett ingatlan értékei, különösen a nemzeti vagyon körébe tartozó, kiemelkedő értékű műemlékek és régészeti lelőhelyek, nemzeti és történelmi emlékhelyek, világörökségi helyszínek;

5) Sport, turizmus és vendéglátás:

- sport: a fizikai erőnlét és a szellemi teljesítőképesség megtartását, fejlesztését szolgáló, a szabadidő eltöltéseként kötetlenül vagy szervezett formában, illetve versenyszerűen végzett testedzés vagy szellemi sportágban kifejtett tevékenység, különösen a sportolói életművek és csúcsteljesítmények;

- turizmus és vendéglátás: a turizmus és a vendéglátás szellemi termékei és tárgyi javai, különösen a turisztikai attrakciók, szolgáltatások, a vendéglátó-ipari termékek, valamint a vendéglátás körébe tartozó étel- és italkészítési eljárások;

6) Természeti és épített környezet:

- épített környezet: a környezet tudatos építési munka eredményeként létrehozott, illetve elhatárolt épített (mesterséges) része, amely elsődlegesen az egyéni és közösségi lét feltételeinek megteremtését szolgálja; valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek;

- természeti környezet: az ember természetes környezetének tárgyi javai, különösen a fizikai és biológiai képződmények vagy képződménycsoportok, geológiai és geomorfológiai képződmények, természeti tájak, természeti területek, életközösségek és ökológiai rendszerek; valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek.

+1) Hungarikum Védjegy Szakbizottság:

Döntés-előkészítő javaslatot hoz az egyes, hungarikumnak minősített termékeken feltüntetni kívánt hungarikum védjegy jogos használatával kapcsolatosan.

A Nemzeti Művelődési Intézet szerepe és helye az értéktári mozgalomban

A Nemzeti Művelődési Intézet szerepe a hungarikum törvény végrehajtásában

A Nemzeti Művelődési Intézet az Emberi Erőforrások Minisztériumának háttérintézményeként a magyar közösségi művelődés szakmai-módszertani támogató és fejlesztő szerve. Meghatározó szerepe van a közművelődési szakterület kormányzati és minisztériumi szintű stratégiai, fejlesztési terveinek előkészítésében és megvalósításában.

Az 1946 óta folyamatos jogutódlással működő szervezet jelenlegi, országos irodahálózatában mintegy 160 szakember dolgozik. 19 megyei irodájával és számos partnerszervezetével Magyarország legkiterjedtebb szakmai hálózatainak egyike. A Nemzeti Művelődési Intézet partnerkapcsolatai révén a kulturális-szakmai, valamint a területi hatáskörökön túl a különböző ágazatok közti együttműködések kezdeményezője helyi, megyei és országos szinteken egyaránt. Az intézmény a közalkalmazott munkatársain kívül az ország egyik legnagyobb közfoglalkoztatójaként 2013 óta több mint 17 ezer közfoglalkoztatottat alkalmaz a közművelődési tevékenység támogatására: jelenleg 3300-nál is több partnerszervezetnél 6100 kulturális közfoglalkoztatott munkáltatója.

Az intézmény a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendeletének 3.§ (1) b) pontjában meghatározott területi közművelődési feladatellátás országos módszertani intézménye¹, s ennek megfelelően alapvető szerepet tölt be a Települési és Megyei Értéktár Bizottságok munkájában.

A hungarikum törvényben megfogalmazott szakmai kategóriák (agrár- és élelmiszergazdaság, egészség és életmód, épített környezet, ipari és műszaki megoldások, sport, természeti környezet, turizmus) több pontja is illeszkedik a közművelődési szakmai feladatokhoz, míg a kulturális örökség feltárása, megtartása az intézet alapfeladatai között szerepel. **A különböző szektorok közötti átjárhatóság és a kultúra-alapú fejlesztések határozzák meg a Nemzeti Művelődési Intézet szerepvállalását a magyar nemzet értékeinek feltárásában, megőrzésében, továbbá az értékfeltáró munkához kapcsolódó feladatok definiálásában, megszervezésében és megvalósításában.**

Az értékfeltáráshoz köthető intézményi küldetés lényege az egyéni, közösségi, települési, megyei és az országos léptékben is mérhető identitástudat erősítésében rejlik.

¹ „munkájába bevonja a helyi, illetve megyei közművelődési feladatellátás országos módszertani intézményét, továbbá értékek gyűjtésével, megőrzésével, hasznosításával foglalkozó országos és területi illetékességű szakmai és civil szervezeteket;”

Az intézmény kiemelt céljának tekinti a magyar értékek – helyi termékek, szellemi- és tárgyi hagyományok – felkutatását és megőrzését, továbbá a kulturális tradíciókat ápoló alkotó közösségek szakmai támogatását, s a kapcsolódó tevékenységek mögött rejlő turisztikai lehetőségek felismertetését. Ily módon az intézet meghatározó szerepet vállal a hungarikumok népszerűsítésében is hazai és nemzetközi szinten egyaránt. A Nemzeti Művelődési Intézet hagyományteremtő, országos rendezvénye a budapesti Szent István Bazilika előtti téren megrendezett Magyar Értékek Napja.

**A hungarikum törvény végrehajtásához
az intézet alábbi módszertani tevékenységei illeszkednek:**

- ❖ személyes látogatások, települések felkeresése, helyi döntéshozókkal való egyeztetés az értékfeltáró munka kapcsán;
- ❖ szakmai napok szervezése;
- ❖ képzés, gyakorlati felkészítés;
- ❖ kiállítások szervezése a feltárt értékekből;
- ❖ ünnepek, helyi gasztronómiai bemutatók szervezése a feltárt értékek mentén;
- ❖ kérdőíves értékfeltárás;
- ❖ kerekasztal-beszélgetések;
- ❖ értékek dokumentálása;
- ❖ közösségi videózás gyakorlatának terjesztése;
- ❖ kézműves foglalkozások;
- ❖ pályázati tanácsadás a hungarikum pályázatokkal kapcsolatban.

Kézműves bemutató a Nemzeti Múvelődési Intézet értékiállításán

Magyar Értékek Napja 2015

Az értékfeltáró tevékenységek helye a Nemzeti Művelődési Intézet szakmai munkájában

Az intézet értéktári munkáját meghatározó tevékenység az emberi alkotókészséghez kötődik, legyen az szellemi vagy tárgyi alkotás. **A körülöttünk lévő értékek megismertetésén, továbbörökítésén, megőrzésén túl a közösségi művelődés szellemisége jegyében az értéktár mozgalom jelentősége és célja a társadalmi szövetek megerősítésében rajzolódik ki.** Az aktív részvételen alapuló művelődési formák módszertani eszköztárával számos, a közösségek életét meghatározó területre, helyzetre és problémára kereshetünk megoldásokat.

Az intézmény területi feladatellátásában meghatározó eszköz a „cselekvés” kultúrájának kialakítása és erősítése, melynek révén hozzájárul:

- ☛ a lokális társadalomfejlesztéshez,
- ☛ a településfejlesztéshez,
- ☛ a gazdaságfejlesztéshez,
- ☛ az önfoglalkoztatás elősegítéséhez,
- ☛ a munkanélküliség csökkentéséhez,
- ☛ a települések népességmegtartó képességének erősödéséhez,
- ☛ az egészségügyi állapot javításához (fizikai, lelki),
- ☛ a generációk közötti „távolságok” csökkentéséhez,
- ☛ a helyi és a nemzeti identitástudat megerősödéséhez.

A Nemzeti Művelődési Intézet szerepvállalása azért különösen hatékony a hungarikum törvény végrehajtásában, mert tevékenysége bázisát a cselekvő közösségek – s azok létrejöttének, működésének támogatása – jelentik, s általuk mélyebben, a helyi társadalom szövetébe ágyazva valósítja meg az értékfeltárást, -megőrzést és -átadást.

Az intézmény a hungarikum törvényben megfogalmazott ágazati, helyi, tájegységi, megyei érték feldolgozását segíti, amely pozitív változást idéz(het) elő, illetve részese (lehet) a további fejlődési, fejlesztési folyamatoknak.

E tevékenységek hozzájárulhatnak a kisebb települések népességmegtartó erejének növeléséhez, a szűkebb-tágabb társadalmunk ismeretéhez, abban való tájékozódásunkhoz, mozgástereink, környezetünk megismeréséhez, az előrege-dő falvak megmentéséhez vagy a munkanélküliség csökkenéséhez.

Az „érték” általános társadalmi megítélése és hasznossága megkérdőjelezhetetlen. Az intézmény vallja, hogy a helyi értékek feltárása és gyűjtése nem végcél, hanem a társadalom megtartó és összetartó erejének egyik eszköze.

Az értékekkel végzett munka módszertana

Nemzeti értékeink azonosítása, rendszerezése és védelme a *Nemzeti Értékek* úgynevezett *értékpiramisának* alulról felfelé építkező rendszerében történik – e piramis „alapján” – találhatók a helyi értékfeltáró gyűjtésen alapuló, települési, tájegységi vagy külhoni értéktárak. A Nemzeti Művelődési Intézet az e szinten megnyilvánuló helyi szerveződések, lokálpatrióta mozgalmak, értékőrzésre irányuló kezdeményezések módszertani mentorálásával támogatja a magyarság egésze számára jelentős értékek azonosítását és továbbadását célzó kormányzati törekvéseket.

Ebben a struktúrában kap helyet a helyi, megyei értéktárak létrehozásának támogatása, megalakulásuk ösztönzése, valamint, a már megalakult értéktárak és értéktár klubok működésének szakmai támogatása.

A helyi társadalmi szövetek kialakítása, erősítése megköveteli a kultúra és közművelődés gazdaság- és társadalomfejlesztésben betöltött szerepének újragondolását – ennek jegyében a **Nemzeti Művelődési Intézet a helyi tudásra és hagyományokra építő mintaprogramokat kezdeményez és segít megyei és országos szinten egyaránt.** Az értékfeltáró mintaprogramok pilléreiként a helyben található erőforrások és a közösségek önszerveződő képessége szolgálnak.

Értékfeltárás a közösségekért a közösségekkel

A Nemzeti Művelődési Intézet szakmai tevékenységének központi, meghatározó eleme a közösségiség és a fejlesztési szemléletmód. **Az intézmény munkája során a helyi közösségek erejére támaszkodik, a közösségfejlesztés eszközeit és módszereit alkalmazza azzal a hitvallással, hogy a helyi közösségek feltáratlan vagy kevésbé ismert értékei rejtett erőforrások a helyi társadalom számára.**

Ennek szellemében az értéktárak kialakítása is a társadalmi fejlesztő hatás elérése érdekében történik.

A Művelődési Intézet e téren folytatott munkájának nem az a célja, hogy mind több helytörténeti gyűjtemény, kiállítóhely vagy tájház nyissa ki kapuit. **A cél, hogy az intézet minél több egyéni és közösségi aktivitást indítson el, ezek fenntartásában segítséget nyújtson, megossa az értéktárakba felvett értékek bekerülésének módszertanát, és indokolt esetben jó példaként terjessze ezeket.** Fontos, hogy a rendszerezett értékek hasznosulását, a környezetre és helyiek értékrendjére gyakorolt hatását láthatóvá, a folyamat gazdasági hasznosságát megfoghatóvá tegye.

Mindezen eredmények a közjó gyarapítását szolgálják (rámutatnak például, hogy ha egy térségben adott értékek mentén turisztikai útvonal alakul, miként

A Markóc Tájház helyi értékei (Baranya megye)
Fotó: Spirk Nikoletta

profitálnak belőle az érintett térség lakói; vagy arra, hogy egy település tájházában lévő értékek hogyan képesek konkrétan gazdaságfejlesztő célokat segíteni, hozzájárulni a helyben élők életminőségének növelésében.)

Az értéktári mozgalom közvetett – nem tárgyiasuló és tárgyiasítható – közösségi értékei további mintaként szolgálhatnak bármely szűkebb-tágabb közösség számára. Ilyen az identitás, a vendégszeretet, a civil kurázi, a büszkeség, a tolerancia, a vállalkozói kedv, az összefogás és sok más hasznos emberi megnyilvánulás, mely az összefogás erejében mutatkozik meg leginkább. Közös értékeink adnak iránytűt ahhoz, hogy tudjuk, honnan indultunk és merre tartunk. Az értékek által viszonyítási alapjaink erősödnek, kompetenciáink fejlődnek, és mindezek által egy tudatos és a valódi értékeket felismerő, arra alapozó társadalomban élhetünk.

Települési értéktár kialakítása

A települési értéktárak kialakításában kulcsfontosságú a helyi hagyományok, művészeti értékek, új kezdeményezések bemutatása, a lokálpatriotizmus növelése, továbbá a speciális közösségek és jeles személyiségek közbecsülésének erősítése szempontjából.

A Művelődési Intézet minden egyes települési értéktár kialakításakor a lakosság minél szélesebb körű bevonására és aktivizálására törekszik. Ennek módszertani folyamata a következő:

1. egyeztetés a település döntéshozóival, aktív embereivel, a közösségi értékelés feltárás folyamatának elfogadása;
2. aktivisták, értékelést kezdeményező emberek megszervezése;
3. helyi szervezetek, intézmények, a három szektor szereplőinek² együttes bevonása;
4. lehetőség szerint közösségi feltárássra felkészítő képzés, tréning megvalósítása;
5. személyes megkeresések alapján, interjú, esetleg kérdőívvezéssel keresztül a település, szomszédság lakóinak, az értékgazdák felkeresése;
6. a személyes kapcsolat megteremtése után közösségi beszélgetések generálása;
7. a személyes interjú folytatása az értékelés folyamatához bővülő körrel;
8. értékcsoportok (munkacsoportok) megalakulása;
9. közös közösségi alkalmak sorozata, értékeket bemutató rendezvények kezdeményezése és megvalósítása;
10. a települési értéktár bizottság megalakulásának segítése;
11. értékek dokumentálása és felvétele az értéktárba;

2

az állami, a vállalkozói és a civil szféra együttese

Értékiállítás a Bács-Kiskun Megyei Értéknapon

12. értéktár klubok működése;
13. gazdaságfejlesztési lehetőségek megkeresése;
14. pályázati támogatások igénybe vétele;
15. helyi cselekvési programok kezdeményezése.

Egyeztetés a település döntéshozóival, aktív embereivel, a közösségi értékfeltárás folyamatának elfogadása

Első lépésként fontos elérni, hogy a település vezetése megismerje és elfogadja azokat a szempontokat és azt a folyamatot, amely a települési értéktár és a bizottság működésének alapját képezi, ügyelve arra, hogy a hungarikum törvény céljai megfelelően érvényesüljenek. Amennyiben már megalakult és elkezdte működését az értéktár bizottság, a közreműködőket is bevonva ugyanúgy el tud indulni a közösségi értékfeltárás folyamata. Ha egy település vezetése nem támogatja az értékfeltáró tevékenységeket, lehetőség van egyéb módszerekkel a gyűjtőmunka megkezdésére és a dokumentálásra, bízva abban, hogy a döntéshozók véleménye a későbbiekben pozitívan változik, s az addig feltárt anyagok helyi értéktárba való felvétele megtörténhet.

Aktivisták, értékfeltárást kezdeményező emberek megszervezése

A feltárás első főszereplői – legyen szó lokálpatriótákról, vagy más településekről érkezőkről –, akik a kezdeti lendületet adják a folyamatnak, elköteleződtek az értékek feltárásában, fontos számukra az, hogy minél többen vegyenek részt a közös kutatásban. Lényeges, hogy a résztvevők jól ismerjék a tervezett program lépéseit, következetesen tudjanak gondolkodni és cselekedni. A gyűjtőmunkára nézve szerencsés is lehet, ha az értékfeltárásban nem az érintett település (nagyobb települések esetén jól lehatárolható településrész) – a továbbiakban szomszédság – lakosai vesznek részt a kezdeti szakaszban, mivel a helyben élők az esetek többségében hamarabb megnyílnak egy ismeretlennek.

Helyi szervezetek, intézmények, a három szektor szereplőinek bevonása

Amennyiben a közösségi értékfeltárási folyamat támogatott, és adottak a folyamatot „beindító” szereplők, kulcsfontosságú lehet a település szerveződéseinek, civil szervezeteinek, intézményeinek a tájékoztatása és a bevonása. Egy település akkor lehet sikeres, ha az állami, a vállalkozói és a civil szféra szereplői hatékonyan tudnak együttműködni. Amellett, hogy a bevont szervezetek résztvevőket (ezzel együtt értékeket) biztosítanak, a feltárás végső szakaszában a társadalmi és gazdasági hasznosulás motorjai lehetnek.

Teknőkészítés bemutató az Ajaki Lakodalmos Fesztiválon

Közösségi feltárássra felkészítő képzés, tréning megvalósítása

A Nemzeti Művelődési Intézet vállalja az értékfeltárásban részt vevő, aktív emberek szakmai felkészítését. Az 1-2 napos tréning során a résztvevők elsajátítják a közösségi feltárási eszközöket és szakaszait, valamint megismerik a módszert, amely kereteket ad az értékfeltárási munkához. Az aktív részvételre és közös tudásra építő képzés során megismerhető a törvényi szabályozás és háttér, a Művelődési Intézet szerepe, valamint a közösségfejlesztés és a közösségi tervezés módszerei.

Amennyiben a feltárást az intézet által kidolgozott kérdőív segítségével kezdeményezik, úgy a dokumentum kérdéseinek kidolgozása is feladatként jelentkezik a képzésen. Az alkalmak során az értékfeltárási iránt elkötelezett, aktív személyek megerősödnek céljaikban, ugyanakkor a kezdeményezéssel kevésbé azonosulók visszaléphetnek.

Személyes megkeresések alapján, interjú, kérdőívvezéssel keresztül a település, szomszédság lakóinak, az „értékgazdák” felkeresése

A feltárást végző és segítő emberek megtalálása és azonosítása után kezdetét veszi a konkrét feltárási tevékenység. A felkészített értékfeltárási interjúkat készítik, kérdőívet töltenek ki a helyiakkal. Házról-házra, lakásról-lakásra járva személyes ajánlásokkal dolgoznak. A cél minél több nyilatkozót elérni, s ezáltal felszínre hozni az értékeket, amelyeket a kérdőív rögzít, interjú esetében pedig leírás is taglal. Az első feltárási szakaszban kb. 20-30 személyes interjú után már közösségi beszélgetés tervezendő.

Közösségi beszélgetések

A személyes kapcsolatfelvétel végén az értékfeltárást vezető tájékoztatja és meginvitálja az értékgazdát egy közösségi alkalomra, ahol találkoznak a megkérdezett, értéket ajánló lakosok. A közösségi beszélgetések résztvevői megismerik az interjú és kérdőívek eredményeit. Itt van elsődleges lehetősége az értékek közösségi alapú elfogadására, társadalmasítására, illetve elvetésére, esetlegesen kiegészítésére.

A résztvevők felismerik közös értékeiket, új megközelítésben és szempontok szerint látják azokat, továbbá a közösség támogatásának tudata megerősítő hatású, így jön létre közösségi felelősségvállalás és elköteleződés. Lehetőség szerint több ilyen alkalmat kell teremteni, optimális esetben közművelődési intézményben, színtérben, ahol körvonalazódnak a közösségi megoldások és feladatok, megteremtődhet egy szélesebb kör bevonásának igénye. A közösségi beszélgetések levezetéséhez moderátor szükséges.

Személyes interjúk folytatása, az értékfeltárás folyamatához bővülő körrel

Az egyéni és közösségi beszélgetések alkalmait követően folytatni szükséges az értékek feltárására irányuló folyamatot. Nagyobb településen újabb 20-30 ajánlás után ismét következhet egy közösségi beszélgetés. A lemorzsolódások a résztvevők körében elkerülhetetlenek, de megfigyelhető új szereplők megjelenése is.

Értékcsoportok (munkacsoportok) megalakulása

A közös értékeknek nyilvánosságot biztosító alkalmakon az idő előrehaladtával egymásra találnak azok az emberek, akik bizonyos témájú értékek ismerői vagy birtokosai, érdeklődésük is hasonló. Ezen közös pontok, vagy a törvény által szabályozott kategóriák mentén, kisebb munkacsoportokat, ún. értékőr csoportokat érdemes alakítani. A tematikus csoportmunkának azért van különös jelentősége, mert a közösségi beszélgetések egy idő után nem tudják a rengeteg információt egyben kezelni: egyre több résztvevővel, s csoportokra bontással ellenben hatékonyabban és eredményesebben lehet tovább dolgozni. A csoportok vezetőt választanak és önállóan, ugyanolyan metódus alapján, saját munkatervvel végzik tovább tevékenységüket. Szakértő bevonásával szükséges koordinálni az így kialakult csoportok munkáját.

Közös közösségi alkalmak sorozata, értékeket bemutató rendezvények kezdeményezése és megvalósítása

Az eddigi folyamatok eredményeként feltárt értékeket célszerű kisebb ünnepeken, rendezvényeken bemutatni a szélesebb közönség, közösség felé. A közösségi beszélgetések során cselekvési irányok és kezdeményezések is megmutatkoznak, felszínre törnek: ennek a folyamatnak az eredménye szerencsés esetben olyan események megvalósításának gondolata, amely további cselekvésre buzdít: az értékeink megmutatására, megünneplésre, erre kiállítások, rendezvények szervezésére. Az értékünnepek sikeréhez nagyban hozzájárul, ha a településen dolgozó közművelődési és közösségi szakemberek a szervezési feladatok egy részét átengedik az aktív és elköteleződött értékfeltáróknak – természetesen szakmai tanácsadás, iránymutatás mellett, erősítve a közösségi művelődés koncepcióját. Egy-egy ilyen közösségi ünnep különösen nagy hatást gyakorol a településen élőkre: sikerélményt, büszkeséget, tartást ad a polgároknak.

Értéktár bizottság megalakulása

Ideális esetben az értéktár bizottság a feltárás folyamatának kései szakaszában alakul meg a folyamat hatására és eredményeképpen. Így nagy eséllyel olyan emberek alakítják a bizottságot, akik már bizonyították elkötelezettségüket az ügy iránt. A bizottság munkája megalapozott és kellően támogatott, működésének folyamatossága garantált, működése adekvát pályázati támogatások révén indul.

Értékek dokumentálása és felvétele az értéktárba

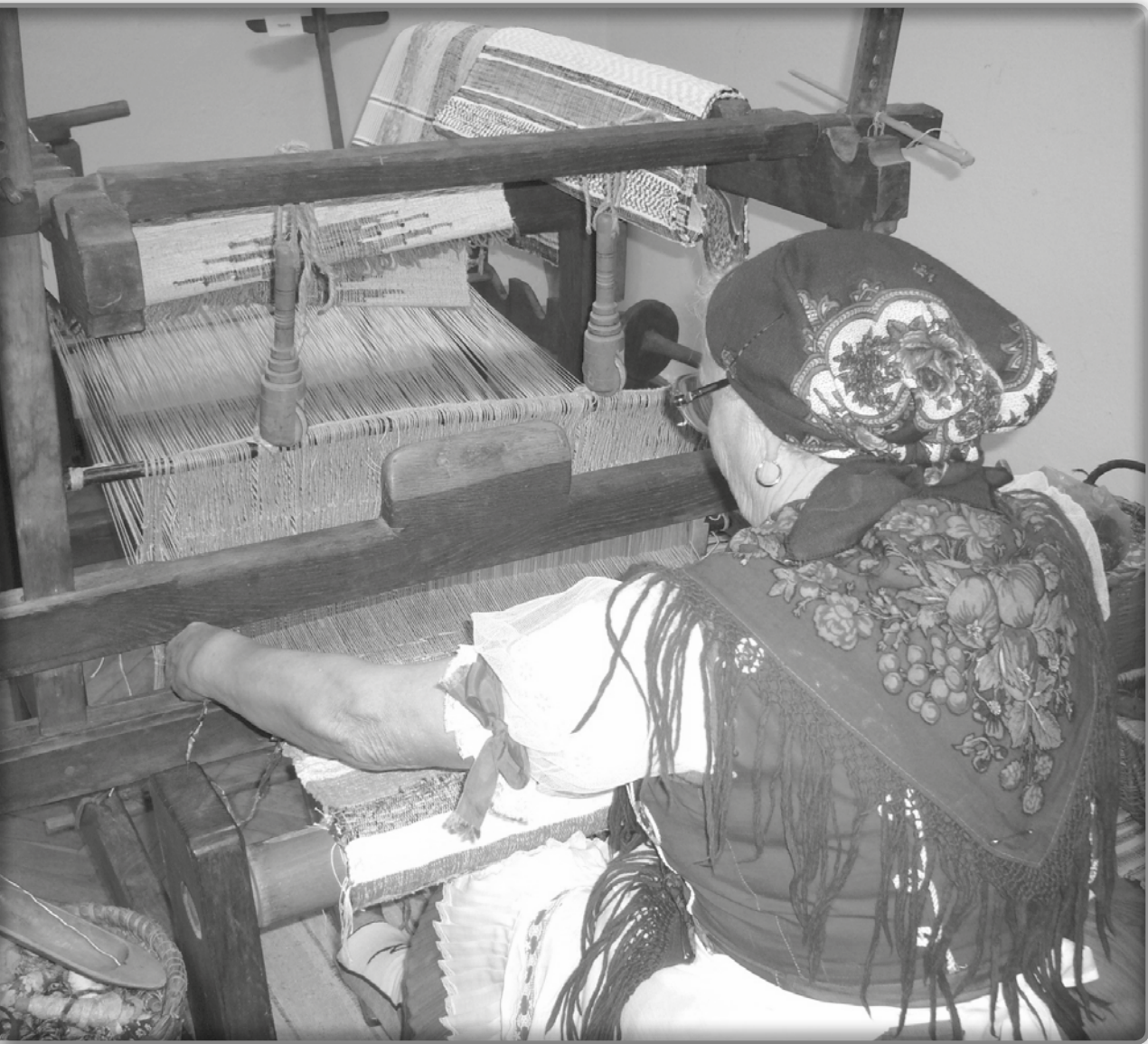
A már feltárt és nyilvánosságra hozott értékek hivatalos formában felterjesztésre kerülnek a bizottsághoz. A kormányrendelet vonatkozó mellékletének beszerzése és kitöltése nem mindenki számára megoldott. A folyamat segítése érdekében is célszerű a közösségi alkalmakat folytatni, ahol az értékfeltárásban részt vevők segítenek egymásnak a fogalmazásban, felterjesztésben.

Értéktár klubok működése

Az értéktár klub az értéktár bizottság szakmai munkájának támogatását, valamint a feltárás folyamatosságának biztosítását szolgáló szerveződés, amely képes a közösségi aktivitásokat fenntartani, közösségi alkalmakat összehívni, az értékcsoportok munkájának koordinálását végezni, valamint fejlesztési irányokat mutatni. A klub a helyi értéktár bizottság társadalmi beágyazódottságát mutatja. Működését tekintve lehet formális és informális is.

Gazdaságfejlesztési lehetőségek felmérése

Az eddig megvalósult folyamatokkal elérhető a hungarikum törvényben is megfogalmazott társadalomfejlesztő hatást. Az adott településen vagy szomszédságban az emberek részvételi szándéka növekszik, aktivizálódnak, egyetértés, együttműködések és a társadalmi kölcsönhatások erősödnek a feltáró munkában. A passzív(abb) állapotból az érintett emberek cselekvő állampolgárrá válnak. A település nem szolgáltat nekik, hanem velük együtt, aktív, cselekvő részvételükkel körvonalazódik újabb szolgáltatás(ok) lehetősége. A gazdaságfejlesztés változatos formái jelenhetnek meg. A hangsúlyt továbbra is a közösségi tervezésre kell helyezni, a három szektor együttműködése elengedhetetlen a fenntartható fejlesztéshez-fejlődéshez. Ennek koordinálásában az értéktár bizottságnak és az értéktár klubnak elköteleződése fontos – folytatva a közösségi összefüggéseket sorát.

A szövőszék bemutatása a Karancslapujtói Értéktárban

Kérdések és válaszok a helyi, megyei, ágazati és határon túli értéktárak kialakításáról

Mit jelent a hungarikum mozgalom?

A mozgalomba belépni azt jelenti, hogy valaki azonosul azzal, hogy minden közösségnek vannak értékei. A legkisebb közösségnek is vannak értékei, függetlenül attól, hogy hány tagja van, hol helyezkedik el, milyen a turisztikai vonzereje. Ha egy település egyetért ezzel az üzenettel, akkor azt is tudnia kell, hogy saját maga dönthet arról is, hogy milyen dolgokat helyez el az értéktárába. Ezt a folyamatot csak a közösség felügyeli: sem előzetesen, sem utólag nem kell egyeztetnie senkivel, hogy milyen legyen a települési értéktárának tartalma. Mindez nagy lehetőség minden közösség számára, ugyanakkor komoly felelősség is.

A törvény előkészítése során két nagy „elv” vitatkozott egymással. Az egyik elv a központi irányítást és felügyeletet helyezte volna előtérbe. Azt szerették volna, ha egy központi szerv döntött volna a helyi értéktárak tartalmáról. Ennek szellemében mintegy módszertani segítséget nyújtva, egyfajta központosított kritériumok alapján kerültek, kerülhettek volna értékek a helyi értéktárba. Értékekkel tudatosan és rendszeresen foglalkozó ember számára azonban ez az elképzelés nem támogatható. Nem azért, mert ez egy rossz módszer lett volna. Csupán azért, mert „messziről jött ember” ne mondja meg egyetlen településen sem a helyieknek, hogy „számukra” mi legyen érték. Módszertani segítségre szükség van, de nem kell egyetlen „felügyeleti szerv” sem a helyi értékek kiválasztásához. Ezért nemcsak lehetőség, hanem hatalmas felelősség is a helyi értéktár tartalmának kialakítása.

Szerencsére a nagy többség a másik „elv” mellett tette le a voksát. Így lett önként vállalt feladat minden település számára a helyi értéktárak megnyitása, így kapták meg a helybeli emberek a jogot és lehetőséget az értékeik kiválasztásához.

Mit jelent a hungarikum piramis elmélete?

Ez az ábra a jogi szabályozás másik nagy szellemisége és üzenete, amely az alulról építkezésről, a valódi társadalmi bázis kiépítéséről és megvalósításáról szól. Valójában a piramiselmélet kidolgozása után dőlt el a jogi szabályozás kialakításának iránya. A kettősség itt is megfigyelhető: dönthetett volna úgy is a kormányzat, hogy egy rövid előkészítő munka után összegyűjti azoknak az értékeknek a listáját – rajta elsősorban a hungarikumokkal –, melyek az ország imázsának építése szempontjából nagyon fontosak. Ezt követően pedig ezeknek az értékeknek a jogi, szellemi alkotásokra vonatkozó szabályozását indítja el az Európai Unióban, egy marketing- és reklámkampánnyal támogatva a folyamatot az

ország határán belül. Szerencsére itt is egy másik elv érvényesült a megvalósítás során, nevezetesen az „alulról jövő kezdeményezések” elve. Ez azt jelenti, hogy a legnagyobb figyelem a helyi értéktárak kiépítésére irányul. A helyi értéktárak tartalma adja a bázist, a biztos alapot a hungarikum piramis számára. Szintén a társadalmasítás megvalósítását jelenti a megyei értéktárak létrejötte: nagy öröm, hogy a megyei közösségek mindegyike már az első pillanatban csatlakozott a hungarikum mozgalom megvalósításához.

Vannak olyan értékek, melyek nem köthetők egyetlen településhez, vagy nem csak egy közösség számára jelentenek értéke. Ezeket összefoglaló néven különleges szakmai tulajdonságokkal rendelkező értékeknek hívhatjuk. A törvényalkotó szándéka szerint ezek kerülhetnek az ágazati értéktárakba. Az ágazati értéktárak felügyelete és kialakítása a minisztériumok feladata.

A piramiselmélet lehetővé tette, hogy a hungarikum fogalma „nemzeti” legyen, ugyanis megjelent a határon túli nemzeti értékek tára is a törvény szellemiségében. Ez az elv azt jelenti, hogy bárhol a világon, ahol élnek még magyar közösségek, és ápolnak, gondoznak értékeket, ezek a dolgok ugyanúgy az egységes magyar értéktár részévé válhatnak.

Mit jelent az alulról építkezés elve?

A hungarikum mozgalomban való részvétel első feltétele, hogy egy közösség létrehozza a helyi értéktárát, és a feltáró-gyűjtő munka eredményeként bármely értékkel és minőséggel rendelkező dolog bekerül a helyi értéktárba. Ez azt jelenti, hogy azon a településen az a dolog a tulajdonságai alapján, a közösség döntésének köszönhetően értéknek számít. A helyi értéktár bizottság döntésével az érték minősítés megtörténik. Ám kiderülhet, hogy az az érték, szintén a tulajdonságai alapján nemcsak azon a településen számít értéknek, hanem az egész megyében. Ekkor a helyi értéktár bizottság előterjesztése alapján a megyei értéktár bizottság elé kerül a javaslat, és pozitív elbírálás esetén bekerül a megyei értéktárba. Ám kiderülhet az adott dologról, hogy nemcsak az adott település, nemcsak az adott megye, hanem egész Magyarország számára értéket képvisel. Ekkor a megyei értéktár bizottság részéről immár a Hungarikum Bizottság elé érkezik a javaslat, és kerülhet be az adott helyi érték a kiemelt nemzeti érték sorába, a Magyar Értéktárba. Sőt, ha még az adott értékkel a világon bennünket – a magyar nemzet közösségét – is azonosítják, akkor egy újabb döntést követően a Hungarikumok Gyűjteménye soraiba is kerülhet.

Nagyon fontos, hogy a hungarikum piramis rendező elve kizárólag az, hogy milyen széles körű közösség vallja az adott értéket a magáénak. Ezáltal a piramis alján található értékek korántsem harmadosztályúak, a középső tartományban lévők nem másodosztályúak, és nem csak a piramis csúcsán, a Hungarikumok Gyűjteményében található első osztályú értékeket. Ilyen rendező elv nem vezérelt senkit a szabályozás megvalósítása során. Amennyiben egy adott érték egy

„Öltözékünk üzenete” – hagyományörző divatbemutató (Ócsény, Tolna megye)

közösség számára különlegesen fontos, akkor a piramison belülré kerül, és a tulajdonságainak megfelelően megtalálhatja a helyét a rendszerben.

Kik és milyen feltételekkel hozhatnak létre helyi értéktárat?

A jogi szabályozás értelmében a települések kaptak lehetőséget arra, hogy helyi értéktárat hozzanak létre. Ez egy önként vállalt feladat az önkormányzatok esetében, az értéktár megvalósítására nézve semmiféle határidő vagy más külső nyomás nincs. Amennyiben korábban esetleg nemleges döntést hoztak az értéktár létrehozásáról, ezt bármikor megváltoztathatják.

A helyi értéktárak létrehozása két döntésből áll. Egyrészt dönt a képviselőtestület, közgyűlés a helyi értéktár létrehozásáról, másrészt arról, hogy ezt milyen formában szeretné működtetni. A törvény nagyon megengedő, hiszen tulajdonképpen a közösségre bízta, hogy milyen formát választ ehhez. Igazából két nagy lehetőség áll fenn: vagy a képviselőtestületi szervezeti és működési szabályzat keretein belül hoznak létre egy bizottságot, vagy külön testületre bízzák a feladatot. Ha az első megoldás mellett döntenek, akkor is két megoldás létezik: vagy rábízzák a feladatot egy már működő bizottságra – ilyenkor jöhet létre például az oktatási, ifjúsági, kulturális és egyéb értéktár bizottság –, vagy az adott település értéktár bizottságával egy teljesen új bizottságot hoznak létre a települések, benne képviselőkkel, és ha ez lehetséges, külső szakértőkkel.

A másik út is számos lehetőséget rejt magában: létrehozhatnak önálló értéktár bizottságot, vagy ezzel a feladattal megbíznak egy helyi intézményt, civil szervezetet. Ilyenkor természetesen erre a feladatra külön szervezeti és működési szabályzatot kell létrehozni: szükséges szabályozni benne többek között azt, hogy ez a megbízatás a képviselőtestulettől a döntés előkészítésére vonatkozik, vagy a tényleges döntéshozatalra is.

Kik lehetnek tagjai az értéktár bizottságoknak?

Általánosságban megfogalmazva azt mondhatjuk, hogy bárki lehet értéktár bizottsági tag. Bárki, akit egy település, egy közösség a bizottság tagjává választ. A gyakorlatban azonban előfordulhat néhány „szűkítő” szabály: abban az esetben, ha a település a képviselőtestület mellett működő bizottságot bíz meg ezzel a feladattal, akkor csak a helyhatósági választáson már korábban megválasztott helyi képviselőt delegálhatja a testületbe. Ha önálló értéktár bizottságot hoznak létre, akkor bárki beválasztható, például a polgármester is, vagy éppen a helyi múzeum, vagy iskola vezetője is.

Szent László-napi körmenet Szent László hermájával (Győr)

Magyarszombatfai fazekasság (Vas megye, Órség)
Fotó: Albert Attila

Milyen szerepük lehet a civil szervezeteknek a helyi értéktárak kialakításában?

A hungarikum mozgalom elindítása során egyértelmű cél volt, hogy a civil szervezetek, közösségek bekapcsolódjanak az értékek gyűjtésébe, feltárásába. Az elmúlt évek tapasztalatai azt mutatják, hogy ideális esetben a képviselőtestület és a civil közösségek közösen valósítják meg a helyi értéktár létrehozását és működtetését. A helyi civil szervezetek tagjai lehetnek a legalkalmasabbak arra, hogy elindítsák a helyi értékek gyűjtését, dokumentálását, archiválását. Az országban számos olyan példát is láthatunk, amely során a helyi képviselőtestület civil szervezetet bízott meg a települési értéktár bizottság feladatainak ellátásával.

Mi lesz az értéktárat létre nem hozó településekhez kapcsolódó helyi értékekkel?

A törvény egyik alapelve volt, hogy a hungarikum mozgalom során egyetlen érték se maradjon ki a gyűjtésből. Jóllehet vannak olyan önkormányzatok, akik nem hoztak létre értéktárat, ám az ezeken a településeken található értékek is nyilvántartásba vehetőek. Ez úgy valósulhat meg, ha egy helyi közösség vállalja, hogy a törvényi előírásoknak megfelelően elkezdi a helyi értékek összegyűjtését, dokumentálását. Nyilvántartást készít ezekről, kitölti a törvény végrehajtási rendeletének mellékeltében található adatlapot. Ezt követően van lehetőség arra, hogy az adott település területileg illetékes megyei értéktár bizottságához megküldje ezeket a javaslatokat nyilvántartás céljából. Egyértelmű, hogy nem ez a megfelelő megoldás, de a nyilvántartott értékek ezáltal a hungarikum piramis részévé válhatnak.

Milyen kötelező feladatok hárulnak az önkormányzatokra a helyi értéktárak létrehozása után? Milyen adminisztráció terheli az értéktárak létrehozását és működtetését?

E tekintetben sajnos vannak téves információk a köztudatban. Azt tapasztaljuk, hogy nem mindegy, egy adott településen ki tanulmányozza át a törvényt, ki az, aki a döntéshozatal előtt véleményezi a jogi szabályozást. Sajnos néhány település azért nem hozott létre értéktárat, mert a képviselőket arról tájékoztatták, hogy ez egy újabb adminisztrációs teher, hogy ez sok pénzbe kerül, nincs, aki a feladatokat megvalósítsa, különben is, ez egy önként vállalat feladat, és még pénzt sem adnak hozzá.

Aki végigolvassa a jogi szabályozást, az láthatja, hogy a legkevésbé lehet újabb bürokratikus adminisztrációs teherről beszélni. Vannak feladatok az értéktár létrehozása során. A képviselőtestületnek legalább két döntést kell hoznia az ér-

téktár megnyitásáról és a működést biztosító szervezeti forma kiválasztásáról. Kell egy szervezeti és működési szabályzat, amely alapján látszik, hogy milyen döntéshozatali eljárás alapján választják ki abban a közösségben az értékeket. Az értéktár bizottságnak évente két alkalommal beszámolót kell készíteni a tevékenységéről. A törvény végrehajtási rendeletének mellékleteit ki kell tölteni ahhoz, hogy egy értéket regisztrálni lehessen immár hivatalosan is egy értéktárban. Az adminisztrációs „terhek” ezzel ki is merültek.

Ez a törvény nem a közigazgatási eljárások mintájára rendelkezik az értékek kiválasztásáról. Itt nincsenek jogvesztő határidők, nincs végleges elutasítás, ennek megfelelően nincs fellebbezési eljárás sem. Itt akkor jár el helyesen egy értéktár bizottság, ha nemcsak elbírálni szeretné a beérkezett javaslatokat, hanem részt vesz a döntések előkészítésében. Ha már a döntése előtt segít abban, hogy helyesen kitöltött, jól értelmezett, alapos és magas színvonalú előterjesztés szülessen. Akkor jár el helyesen a bizottság, ha nem „kioktatni” szeretné az előterjesztőt, hanem aktívan együttműködik vele az érték jelölésében. Aki így cselekszik, annak a „magatartása” már túlmutat a hagyományos hivatal-ügyfél kapcsolaton. Fontos cél volt, hogy az előterjesztő ne ügyfél legyen, az értéknek pedig végig legyen neve, és ne egy iktatószám legyen az azonosítója.

Mi az érték fogalma? Mi kerülhet a helyi értéktárba?

Szinte minden tudományág leírta már a saját „értékfogalmát”. A magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló törvény önálló értékfogalmat nem tartalmaz, a nemzeti érték fogalmát jeleníti meg. Eszerint a *nemzeti érték a magyarság és a magyarországi államalkotó nemzetiségek tevékenységéhez, termelési kultúrájához, tudásához, hagyományaihoz, a magyar tájhoz és élővilághoz kapcsolódó, nemzetiünk történelme, valamint a közelmúlt során felhalmozott és megőrzött minden szellemi és anyagi, természeti, közösségi érték vagy termék, illetve a tájhoz és élővilághoz kapcsolódó materiális vagy immateriális javakat magába foglaló tájérték, amely tanúskodik egy emberi közösség és az adott terület történelmi kapcsolatáról.*

Arra a kérdésre, hogy mi kerülhet a helyi értéktárba, az a legjobb válasz, hogy minden, amiről a közösség úgy dönt. Ez a törvény egyik fő vezérfonala. A helyi és megyei értéktárak esetében a közösségek az igazi gazdái az értékek kiválasztásának. Nincs hivatali kontroll a döntés előtt és után, csupán a lelkiismeret és a közösségük iránt érzett felelősség. Szerencsére a jelenlegi gyakorlat azt mutatja, hogy – kevés kivételtől eltekintve – felelősségteljes döntések születtek.

A törvény és a végrehajtási rendelet ad egyfajta útmutatást az értékek kiválasztásáról. A természeti értékek és épített örökségek kategóriájának tartalmát mindenki ismeri. Innen érkezik a jelölések döntő többsége is. Emellett egyre népszerűbbek a helyi értéktárakban a különböző étel- és italkülönlegességek, szinte minden településnek van valami olyan különleges receptje, amely nem téveszthető össze máséval.

Sok településnek van olyan szülőtte, akinek az életútja példa lehet a mostani generációk előtt is. Nagyon fontos: a törvény is tiltja, hogy egy személy önmagában az értéktár elemévé váljon, de azt nem tiltja, hogy egy személy életútja, egy egész életen át tartó tevékenysége – ha az méltó rá – bekerüljön egy helyi értéktárba.

Ugyanígy a kiválasztottak közé kerülhet egy helyi rendezvénysorozat, vagy egy hagyományőrző közösség évtizedeken át végzett tevékenysége, amely alapján egy helyi jellegzetesség vagy hagyomány a mai napig fennmaradhatott. Ezek a példák is azt mutatják, hogy az értéktárba kerülhet minden olyan értékkel és minőséggel rendelkező dolog, amiről a helyiek úgy döntenek.

Milyen a jó előterjesztés?

Az értékek kiválasztásának talán egyetlen komoly adminisztrációs terhe a törvény végrehajtási rendeletének kitöltése, amely után immár hivatalosan is az értéktárba választható az adott érték. Ha valaki végignézi a mellékletet, láthatja, hogy egy könnyen áttekinthető űrlapról van szó: az adatlap jelentős része pár perc alatt kitölthető, hiszen csak az előterjesztő beazonosítására szolgál. Ugyanakkor fontosak ezek az információk is, hiszen a későbbiek során ez a lap szolgálhat majd a szerkeszthető, könnyen kereshető digitális adatbázis alapjául.

Három fontos része van a mellékletnek: az értékről szóló leírás, az indokolás az értéktárba való választásról, illetve a csatolt dokumentumok. Arra a kérdésre, hogy milyen a jó előterjesztés, a legrövidebb válasz, hogy informatív, és alkalmas arra, hogy az adott értéket a „messziről jött ember” is megismerje, s felkeltse annak érdeklődését.

Az értékről szóló leírás mindig legyen alapos. Az legyen a fő szempont, hogy az ott élőkön kívül, ha bárki elolvassa, az derüljön ki számára, hogy ez tényleg olyan tulajdonságokkal rendelkezik, amely alapján méltán került az értékek közé. Nem elvárás, hogy tanulmányyszerű, hivatkozásokkal tűzdelt előterjesztések készüljenek – erre nincs is szükség, hiszen az előterjesztés igazi feladata a figyelem felkeltése, az érdeklődés megalapozása.

Fontos része az előterjesztésnek az indokolás, amely alapján ki kell derülnie, hogy az előterjesztő miért szeretné az értékek között látni a választott dolgot. Az a jó indokolás, amely egyszerre nyugszik szakmai és érzelmi alapokon. Ha ebből a részből kiderül, hogy a közösség számára fontos értékről van szó, amely ráadásul komoly minőségi tulajdonságokkal is rendelkezik, akkor nem lehet kérdéses az értéktár bizottság tagjainak döntése sem.

Fontos szerep juthat az előterjesztés során a mellékleteknek is. Egyrészt itt nyílik lehetőség az értékről már korábban született írások, dokumentumok bemutatására is – hivatkozások megjelölésével –, másrészt van lehetőség fotók és videó anyagok megjelölésére is. Nem szabad elhanyagolni a támogató nyilatkozatok és ajánlások fontosságát sem. A helyi értéktárba való bekerülés esetén ezek a támogatások azt mutatják meg, hogy nemcsak egyetlen ember – az előterjesztő – számára fontos, hogy a jelölt

dolog értéké váljon ilyen formában is, hanem azt is mutatja, hogy az egész közösség, vagy annak egy jelentős része is támogatja mindezt. Ezeknek az ajánlásoknak nincsen kötelezően előírt formája – a tartalmuk teszi őket különösen fontossá.

Mit jelent a tájegységi értéktár fogalma?

Ezt a fogalmat a magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló törvény is tartalmazza. Tájegységi értéktár akkor jön létre, ha több település közösen dönt arról a létrehozásáról. A törvény szerint szomszédos települések hozhatnak létre tájegységi értéktárat, illetve elvárás az is, hogy földrajzi, történelmi vagy néprajzi szempontok alapján egy egységhez tartozzanak. Ilyenkor a települések közösen hozzák létre a tájegységi értéktár bizottságot, és itt tartják nyilván az adott területhez kötődő nemzeti értékeket. A többi előírás megegyezik a helyi értéktárakra vonatkozókkal.

Hol a helyük a nemzetiségekhez kötődő értékeknek?

A hungarikum törvény befogadó szellemiségű: az értékek gyűjtése, azok regisztrálása önkéntes jellegű. Magyarországon bármely itt élő, magát a magyar nemzet közösségéhez tartozónak valló nemzetiség tagja vagy közössége úgy érzi, hogy a birtokában lévő érték túlmutat a nemzetiségi kötődésen, az a dolog bekerülhet a helyi értéktárba, a megyeibe is, s akár még a hungarikumok közé is. Nincs külön nemzetiségi értéktár, a magyarországi nemzetiségekhez kötődő értékek is a hungarikum piramis egészéhez tartoznak.

Mit jelent az ágazati értéktár fogalma?

Az ágazati értéktár törvény szerinti rövid fogalma a következő: az egyes ágazatokért felelős miniszterek által azonosított nemzeti értékek adatainak gyűjteménye. Mindez a gyakorlatban azt jelenti, hogy vannak olyan értékek, melyek nem köthetők egy településhez, vagy nem csak egy közösség számára jelentenek értéket. Ezeket összefoglaló néven különleges szakmai tulajdonságokkal rendelkező értékeknek hívhatjuk. A törvényalkotó szándéka szerint ezek kerülhetnek az ágazati értéktárakba. Az ágazati értéktárak felügyelete és kialakítása a minisztériumok feladata.

Mi a különbség a Magyar Értéktár és a Hungarikumok Gyűjteménye között?

Aki ismeri a hungarikum piramis elméletét, annak talán feleslegesnek tűnhet ez a felvetés, hiszen az alulról jövő kezdeményezések elve alapján a megyei értéktárból először a Magyar Értéktárba kerülhet bármi és csak ezt követően válhat

A pusztaszabolcsi Szent Imre római katolikus templom barokk orgonája (Fejér megye)

Jász-Nagykun-Szolnok megye kenyere a Magyar Értékek Napján

a Hungarikumok Gyűjteménye elemévé. Ugyanez az elv vonatkozik az ágazati értékekre is: itt is végig kell járni ezt az utat.

Sajnos van egy olyan téves gondolkodás az értékek kiválasztása során, hogy az egyetlen igazi cél a hungarikumok közé kerülés lehet, minden más egyéb köztes állomás a piramison belül egyfajta „kudarcként” értelmeződik. Tehát, ha valamely dolog „csak” a megyei értéktárig jut el, az nem értékelhető teljesítmény. Ez nem így van: az igazi választóvonal a hungarikum piramis külső határa. Az igazi kérdés az, hogy egy közösség számára értéket jelent-e: amennyiben igen, akkor a piramison belülré kerül, és ott megtalálhatja méltó helyét.

Ennek alapján van különbség a Magyar Értéktár és a Hungarikumok Gyűjteménye megítélésében is. A Magyar Értéktár nem minden esetben a Hungarikumok Gyűjteményének „előszobája”. Az oda bekerülő dolgokból nem biztos, hogy hungarikum válik – ám mindez korántsem negatív folyamat. Lesz olyan érték, melynek a kiemelt nemzeti értékek közé kerülés jelenti a „végállomást”. Ez az elmélet azért is fontos, mert az alulról építkezés eredményeként a megyei értéktárak tartalma kezd erősödni. Amikor a Hungarikum Bizottság elé kerül a javaslat, akkor arról születik döntés, hogy az ajánlott érték több mint egy megyei érték, vagy rendelkezik olyan tulajdonságokkal, amely alapján önmagában egész Magyarországot „jelenítheti” meg.

Milyen összetételű, és hogyan működik a Hungarikum Bizottság?

A Hungarikum Bizottság a 2012. évi XXX. törvény által létrehozott, immár 21 fős tagságra bővült szervezet. Tagjaik delegálás útján kerülnek a testületbe, így ott vannak a Magyar Országgyűlés, a MÁÉRT, a különböző minisztériumok, a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Művészeti Akadémia, a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának elnöke által delegált tagok. Elnöke az agrárpolitikáért felelős miniszter. A bizottság munkáját ágazati szaktanácsadók, valamint a Földművelésügyi Minisztérium Hungarikum Főosztálya segíti. A Hungarikum Bizottság feladatait a törvény felsorolja, elsődleges szerepe abban van, hogy a nemzeti értékek, kiemelkedő nemzeti értékek, hungarikumok megőrzése, fenntarthatósága, széles körű megismertetése és hasznosítása érdekében lássa el feladatát.

Mit jelent a hungarikum fogalma?

A hungarikum szó a köznyelvben egészen mást jelent, mint e törvény alapján. Az interneten kutakodva legalább három különböző jelentéstartalom található. A 2012. évi XXX. törvény szerint elsősorban egy gyűjtőfogalom. Ez alapján annak az értékeknek, melyet a Hungarikum Bizottság hungarikummá nyilvánított, az alábbi jellemzőkkel kell rendelkeznie: legyen a többi közül kiemelésre méltó, legyen a magyarságra jellemző. Rendelkezzen egyediséggel és különlegességgel, valamint – egy újszerű fogalom alapján – legyen a magyarság „csúcsteljesítménye”.

Höveji csipke (Győr-Moson-Sopron megye)

Hogyan lehet létrehozni értéktárat Magyarország jelenlegi határain túl?

Ezen a területen jelentős változások történtek a törvény 2015. évi módosítása során: a Magyar Országgyűlés úgy döntött, hogy a Magyar Állandó Értekezleten (MÁÉRT) részt vevő külhoni szervezetek a saját országukban önálló, úgynevezett külhoni nemzetrész értéktárat, annak működtetésére pedig önálló Külhoni Nemzetrész Értéktár Bizottságot hozhatnak létre. A bizottság feladata: szervezi az országhatáron túl fellelhető nemzeti értékek azonosítását, dönt a nemzetrész értéktárba bekerülő nemzeti értékekről, létrehozza a külhoni nemzetrész értéktárat. A 2015-ös módosítások eredményeképpen arra is van lehetőség, hogy Magyarország jelenlegi határain túl települési és tájegységi értéktárak jöjjenek létre. A jogszabály rendelkezése szerint a MÁÉRT-en részt vevő külhoni szervezet által támogatott önkormányzat vagy jogi személy jogosult erre a feladatra. Fontos kitétel, hogy egy település esetében kizárólag egy települési értéktár, egy tájegység esetén kizárólag egy tájegységi értéktár hozható létre.

Milyen eljárás alapján lehet valamiből hungarikum?

A hungarikummá nyilvánítás a nemzeti értékpiramis rendszerében egy alulról felfelé építkező, többlépcsős folyamat. Ennek első lépcsőfoka az adott érték települési értéktár, tájegységi értéktár, külhoni települési, külhoni tájegységi értéktár, vagy ágazati értéktár valamelyikébe való felvétele és nemzeti értéké nyilvánítása.

Ha olyan nemzeti értékről van szó, amely a területiség elvéhez nem köthető, az adott nemzeti érték gondozója vagy fenntartója a tárgy szerinti minisztérium által működtetett ágazati értéktárhoz nyújthatja be a javaslatát. Amennyiben a települési (tájegységi) értéktárba már felvett nemzeti érték megyei jelentőségű, a második lépésben azt a megyei értéktárhoz kell felterjeszteni. A harmadik lépcsőfok a megyei értéktárba, vagy az ágazati értéktárba már felvett nemzeti érték kiemelkedő nemzeti értéké nyilvánítása. A Magyar Értéktárba való felvételének kérése a javaslat Hungarikum Bizottsághoz való benyújtásával történik. A hungarikummá nyilvánítás utolsó lépcsőfoka a Magyar Értéktárba már felvételt nyert, azaz kiemelt nemzeti értéké nyilvánított nemzeti érték felvétele a Hungarikumok Gyűjteményébe. Ezt az előterjesztést a Hungarikum Bizottsághoz kell benyújtani és ez a testület dönt a hungarikummá nyilvánításról. Összegezve: hungarikummá kizárólag olyan kiemelt nemzeti érték nyilvánítható, amely előzőleg már felvételt nyert a Magyar Értéktárba. Nemzeti érték Magyar Értéktárba való felvételét pedig az kezdeményezheti, akinek javaslata a megyei értéktárba, vagy az ágazati értéktárba már bekerült. Nemzeti érték a megyei értéktárba kizárólag akkor kerülhet be, ha a települési vagy tájegységi értéktárba korábban már felvételt nyert. Ezt az alulról történő építkezést nevezzük a nemzeti értékpiramis rendszerének.

Milyen feladatuk van az ágazati szakbizottságoknak?

A magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló XXX. törvény 16 §-a alapján a Hungarikum Bizottság munkáját szakmai ágazati bizottságok segítik. A Hungarikum Bizottság szakmai területenként szervezett testületei véleményező, tanácsadó, javaslattevő, döntés-előkészítő szerepet töltenek be a Megyei Értéktár, a Magyar Értéktár, valamint a Hungarikumok Gyűjteményének összeállításában. További feladatuk a formailag befogadott támogatási pályázatok tartalmi szempontok alapján végzett elbírálása. A szakbizottságok működésének rendjét a Szakbizottsági Alapszabály határozza meg, amelynek megfelelően 6+1 szakbizottság létrehozására került sor.

Az egyes szakbizottságok részterületei: agrár- és élelmiszergazdaság, egészség és életmód, ipari és műszaki megoldások, kulturális örökség, sport, turizmus és vendéglátás, természeti és épített környezet; és a +1: Hungarikum Védjegy Szakbizottság.

Mit jelent a hungarikum védjegy fogalma?

Fogalmát és jogi tartalmát tekintve nagyon sokféle védjegytípus van Magyarországon. A hungarikum védjegy elsődleges feladata a hungarikum mozgalom során nevesített értékek beazonosítása. A jogi szabályozás szerint ez a védjegy a Hungarikum Bizottság tevékenységének megjelenítésére, valamint a Hungarikumok Gyűjteményében szereplő kiemelkedő nemzeti értékek megismertetésének elősegítésére szolgál.

Milyen források segítik és támogatják a hungarikum mozgalom bővülését?

A Hungarikum Bizottság törvényben vállalt feladatának eleget téve már a kezdetektől juttat anyagi forrásokat a hungarikum mozgalom szereplőinek. Legfontosabb célkitűzései között szerepel a helyi értéktárak létrehozása, kialakítása, bővítése, rendezvények, módszertani kiadványok létrehozása, megyei értéktárak szerepének és fontosságának erősítése, az értéktárba felvett értékek megismertetése, népszerűsítése. A forrásokra pályázhatnak települési és megyei önkormányzatok, az értékgyűjtésben aktív szerepet vállaló civil szervezetek és gazdasági társaságok. 2015-ben Magyarország jelenlegi határain túl működő magyar civil szervezetek számára is kiírt pályázatokat a Hungarikum Bizottság.

A külhoni értékgyűjtésről

A magyarországi gyakorlatnak megfelelően a **külhoni értékgyűjtés során is bárki tehet javaslatot nemzeti értékkel nyilvánításra a törvény végrehajtási rendelete által előírt javaslatlételi űrlap kitöltésével és a szükséges melléletek csatolásával**. A javaslatot valamelyik alapszintű – települési, tájegységi, nemzetrész, vagy ágazati – értéktár bizottsághoz kell benyújtani. Az alapszintű értéktárba kerüléssel az adott érték már nemzeti értéknek minősül. Gyakorlatilag bármely érték nemzeti értékkel válhat, amennyiben arra vonatkozóan szabályos javaslatlétel születik, és az illetékes értéktár bizottság úgy dönt, hogy a javaslatot támogatja. Főszabályként bármely érték nemzeti értékkel válhat, amennyiben erről az adott közösség vagy szakmai testület így vélekedik, és arról ilyen értelmű döntés születik.

Külhoni értéktár az adott szintnek (települési, tájegységi, illetve nemzetrész) megfelelő értéktár bizottság hozhat létre. A létrejött értéktár bizottság megalakulását követően dönthet az értéktár létrehozásáról és a javaslatok mérlegelését követően az abba bekerülő nemzeti értékekről. Települési, tájegységi értéktár bizottságot olyan külhoni szervezet (önkormányzat, jogi személyiséggel rendelkező szervezet) vagy együttműködő szervezetek hozhatnak létre, amelyek rendelkeznek az adott nemzetrészt a Magyar Állandó Értekezlet (MÁÉRT) munkájában képviselő hivatalos magyar szervezet, vagy szervezetek írásbeli támogatásával.

Nemzetrész értéktár bizottságot az adott nemzetrészt a MÁÉRT munkájában részt vevő külhoni magyar szervezet, illetve az általa írásos formában támogatott jogi személyiséggel rendelkező szervezet hozhat létre. Az értéktár bizottságot az azt megalapító szervezetek határozat formájában hozzák létre és erről írásban tájékoztatják az adott nemzetrész értéktár bizottságot, illetve a Hungarikum Bizottságot. Az értéktár bizottságok határozati formában döntenek az egyes értékek értéktárba való felvételéről és erről írásban tájékoztatják az illetékes nemzetrész értéktár bizottságot, illetve a Hungarikum Bizottságot. Fontos tudni, hogy a Hungarikum Bizottságnak minden település, tájegység, illetve nemzetrész esetén csak egy értéktár bizottság működését áll módjában elismerni.

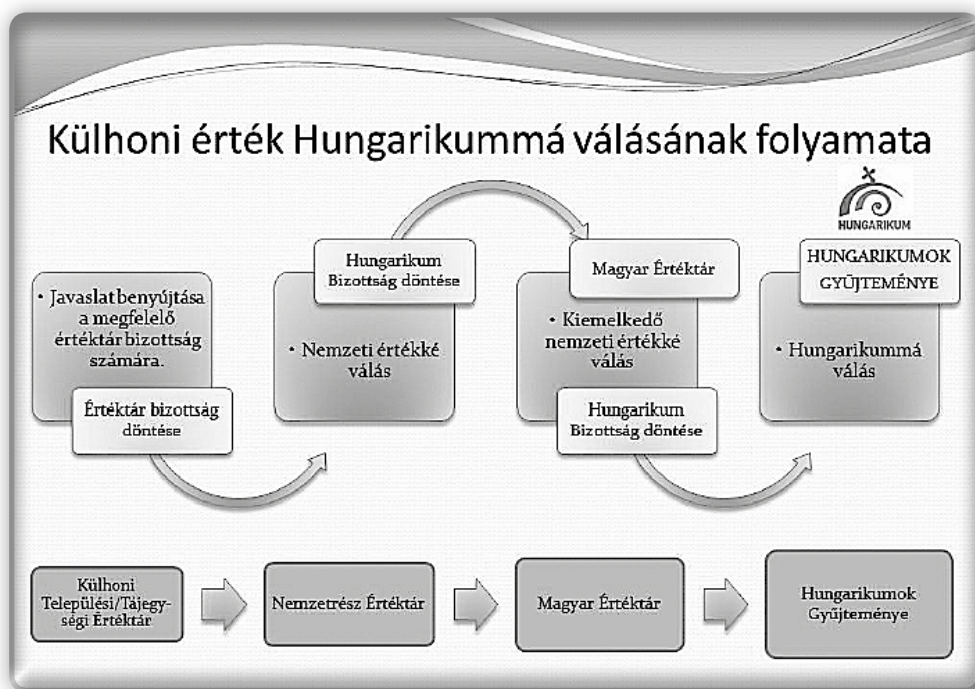
A **hungarikummá válásról** minden esetben a Hungarikum Bizottság dönt. Ahhoz hogy egy nemzeti érték hungarikummá váljon, annak előbb be kell kerülnie a Magyar Értéktárba, ezáltal kiemelkedő nemzeti értékkel kell válnia. A Magyar Értéktárba kerülésről, a beérkező szabályos javaslat alapján szintén a Hungarikum Bizottság dönt.

Beregi keresztszemes hímzés
Fotó: Hajnal Agnes

A Magyar Értéktárba, illetve a Hungarikumok Gyűjteményébe való **felvételre javaslatot tehet:**

- a Hungarikum Bizottság tagja,
- a települési, tájegységi értéktár bizottság, valamint az azt létrehozó külhoni szervezet,
- a Külhoni Nemzetrésztől Értéktár Bizottság, valamint az azt létrehozó külhoni szervezet,
- az ágazati értéktárat működtető, hatáskörrel rendelkező miniszter,
- a települési, tájegységi, külhoni nemzetrésztől és ágazati értéktárban nyilvántartott nemzeti értéket gondozó vagy fenntartó természetes személy vagy jogi személy.

A Kovászna megyei Árkoson megvalósult „Értékfeltárás a helyi közösségekben” képzés tanúsítványainak átadása a Kultivál Fesztivál keretében

Nemzetközi kitekintés

Kárpát-hazai együttműködés közös értékeinkért – értékfeltárás képzés Árkoson

Kiemelkedő szakmai eredménynek számít, hogy az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület közreműködésével a Kovászna megyei Árkoson is megvalósulhatott az „Értékfeltárás a helyi közösségekben” elnevezésű, 40 órás szakmai továbbképzés 2015. május 29. és június 7. között. A képzésen 24 határon túli magyar kulturális szakember és önkéntes segítő vett részt, közülük 17 fő szerzett tanúsítványt: ennek feltétele egy települési értéktár-terv elkészítése volt.

A Nemzeti Művelődési Intézet további együttműködéseket tervez az értékfeltárás területén a Kárpát-medencei Közművelődési Kerekasztal tagjaival, melyek célja a határon túli magyar közösségek támogatása, a közművelődési intézményrendszer megerősítése, az intézményvezetők szakmai fejlesztése.

Hungarikum pályázatok és tapasztalatok, 2013-2015

A Földművelésügyi Minisztérium 2013 óta ír ki pályázatokat a 2012. évi XXX. törvény alapján a nemzeti értékek és hungarikumok gyűjtésének, kutatásának, népszerűsítésének, megismertetésének, megőrzésének és gondozásának támogatására.

A 2013 és 2015 közötti időszakban összesen **négy nyílt és egy meghívásos** pályázat jelent meg a fenti témakörben. A hazai és a külhoni értékgyűjtés támogatására kiírt pályázatok keretében 863 millió forintot osztottak szét a 479 nyertes pályázó és a 7 meghívott szervezet között.

A pályázatokat óriási érdeklődés kísérte: az egyes kiírások keretösszegei egy-két napon belül kimerültek, mindig sokszoros túligénylés jelentkezett a pályázók részéről. (Pl. az első kiírás során a keretösszeg 241 millió forintot tett ki, míg a beérkezett támogatási igény elérte az 1 milliárd 225 millió forintos összeget.) Ez volt a tendencia az összes eddigi pályázati felhívás esetében.

A három éve tartó, következetesen egymásra építő pályázati kiírásoknak köszönhetően jelentős eredményeket ért el a Földművelésügyi Minisztérium a projektekben együttműködő Herman Ottó Intézettel a nemzeti értékek és a kiemelkedő nemzeti értékek megőrzése, fenntarthatósága, széles körű megismeretése és hasznosítása terén.

Az értékgyűjtéssel, feltárással, dokumentálással kapcsolatos feladatok ösztönzésére kiírt, a helyi értéktárak megalakulását szorgalmazó első pályázati

felhívás hatására elindult a helyi értéktár bizottságok munkája, létrejöttek az első települési értéktárak. Párhuzamosan ezzel megkezdődött a Hungarikumok Gyűjteményében és a Magyar Értéktárban nyilvántartott értékek népszerűsítése, az ezekkel kapcsolatos ismeretek mélyítése, az értékörzés fogalomrendszerének és fontosságának köztudatba emelése. Ezeket a célokat a témához kapcsolódó hazai és külföldi rendezvények, kiadványok szolgálták. A későbbi pályázati felhívások erre az alapra építkezve jelentek meg, folyamatos újításokkal kiegészítve.

Az eddigi munka sikeresen hozzájárult a nemzeti értékek és hungarikumok gyűjtésére, népszerűsítésére, megismertetésére és megőrzésére irányuló tevékenységek Kárpát-medencei szintű elterjesztéséhez és aktív gyakorlásához. A pályázatok széles társadalmi rétegeket vontak be a folyamatba hazánkban és külföldön egyaránt: megszólították a civil szervezeteket, egyetemeket, kutatóintézeteket, gazdasági és non-profit gazdasági társaságokat, települési és megyei önkormányzatokat, s alapítványaikon keresztül bevonták a munkába az iskolákat is.

A tapasztalatok azt mutatják, hogy nagy igény van a társadalom részéről az ilyen jellegű tevékenységet ösztönző pályázatokra, települési és országos jelentőségű értékeink vonatkozásában egyaránt. A felhívásoknak köszönhetően számtalan rendezvény, kiadvány, program, műsor és más kezdeményezés jöhetett létre, s a megvalósított projektek alkalmasnak bizonyultak a helyi közösségek és a nemzeti öntudat erősítésére.

A Hungarikum Főosztály megalakulását megelőző időszak pályázatai (2013. szeptember – 2014. január)

2013 szeptembere és 2014 februárja között két nyílt pályázati felhívás jelent meg, ezeken összesen 385 millió forintnyi támogatási összegre lehetett pályázni.

A HUNG-2013 kódjelű pályázat

2013. szeptember 30-án a nemzeti értékek és hungarikumok gyűjtésének, kutatásának, népszerűsítésének, megismertetésének, megőrzésének és gondozásának támogatására hirdetett pályázatot a minisztérium 241.173.000,- forint támogatási keretösszeggel.

A HUNG-2013 pályázat támogatott céljai:

- Nemzeti értékek és hungarikumok gyűjtése, rendszerezése, értéktárak létrehozása és fenntartása;
- a Hungarikumok Gyűjteményében és a Magyar Értéktárban nyilvántartott nemzeti értékeink kiemelkedő voltát mélyítő ismeretek megszerzése;
- a Hungarikumok Gyűjteményében és a Magyar Értéktárban nyilvántartott egyes nemzeti értékek és hungarikumok kollektív megismertetése, azok hazai, külföldi és nemzetközi rendezvényeken, írott és elektronikus kiadványokban történő megjelentetése és népszerűsítése.

Fotó: Hajnal Ágnes

Fotó: Hajnal Ágnes

A pályázat benyújtására civil szervezetek, kutatóintézetek, egyetemek, gazdasági társaságok, helyi önkormányzatok, önkormányzatok konzorciumai, non-profit gazdasági társaságok voltak jogosultak. A kiírás keretében végül 135 db pályázat részesült támogatásban.

A HUNG-2014 B kódjelű pályázat

2014. január 31-én a nemzeti értékek és hungarikumok gyűjtésének, népszerűsítésének, megismertetésének, megőrzésének és gondozásának támogatására hirdetett pályázatot a minisztérium 144.000.000,- forint támogatási keretösszeggel. Az előző kiíráshoz képest fontos változás volt, hogy a helyi (települési, tájegységi, megyei) értéktárakban nyilvántartott nemzeti értékekre vonatkozóan is lehetett pályázatot benyújtani.

A HUNG-2014 B pályázat támogatott céljai:

- ☛ Új értékek gyűjtése és azok helyi és országos értéktárba kerülésének elősegítése;
- ☛ kiállítások/rendezvények szervezése és megvalósítása;
- ☛ kiadványok megalkotása, szerkesztése, összeállítása, kiadása.

A pályázat benyújtására civil szervezetek, gazdasági társaságok, helyi önkormányzatok, non-profit gazdasági társaságok és egyházak által alapított non-profit gazdasági társaságok is jogosultak voltak. A kiírás keretében végül 113 db pályázat részesült támogatásban.

A Hungarikum Főosztály megalakulását követő időszak (2014. július – 2015. december)

2014 júliusa óta két nyílt pályázati felhívás jelent meg, ezeken összesen 430 millió forintnyi támogatási összegre lehetett pályázni, valamint további egy meghívásos pályázat keretében 48 millió forint került szétosztásra határon túli szervezetek részére (ez mindösszesen 478 millió forint pályázati támogatás).

A HUNG-2014 C kódjelű pályázat

A Földművelésügyi Minisztérium és a Hungarikum Bizottság 2014. december 15-én pályázatot hirdetett a nemzeti értékek és hungarikumok gyűjtésének, megismertetésének és gondozásának támogatására. Az összesen 250 millió forint keretösszegre szóló HUNG-2014 C kódjelű pályázat alapvetően a helyi értéktárak megerősítésére és a településeken található nemzeti értékekre koncentrált.

A HUNG-2014 C pályázat célterületei:

- ☛ Helyi (települési – beleértve fővárosi kerületi –, tájegységi) értéktárak létrehozásának elősegítése helyi értékek felkutatása és dokumentálása útján;
- ☛ meglévő helyi (települési – beleértve fővárosi kerületi –, tájegységi) értéktárakban szereplő értékek bemutatása és népszerűsítése kiadványok készítésével, helyi értékeket bemutató rendezvény megvalósításával, a helyi értékek megismerését célzó kiállítások, bemutatóterek kialakításával;
- ☛ iskolai értékfeltáró csoportok létrehozása helyi értékek gyűjtésére, megismertetésére, nemzeti értékek és hungarikumok népszerűsítésére közoktatási intézményekben.

A kiírás keretében végül 163 db pályázat részesült támogatásban.

A HUNG-2015 kódjelű pályázat

A hazai és a külföldi értékgyűjtés támogatására, valamint a kihalófélben lévő hagyományos népi mesterségek továbbörökítésének támogatására 2015. október 26-án írta ki nyílt pályázatát a minisztérium. A HUNG-2015 kódjelű pályázatban összesen 180 millió forint pályázati támogatási összeget két célterületen lehetett felhasználni.

A HUNG-2015 pályázat célterületei:

- ☛ Közös projektek megvalósítása határon túli magyarok lakta településekkel együttműködésben, mely az értékgyűjtés módszertana tekintetében tapasztalatátadásra, hazai és külföldi értékgyűjtésre, külföldi értéktárak létrehozására, működtetésére, a nemzeti értékek népszerűsítésére, rendezvények megvalósítására;
- ☛ hagyományos népi mesterségek, kihalófélben lévő szakmák továbbörökítését célzó magyarországi programok, alkotótáborok szervezése, tananyag összeállítására.

A kiírás keretében végül 68 db pályázat részesült támogatásban.

Meghívásos pályázat

2015. március 12-én a Földművelésügyi Minisztérium megbízásából a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. 48 millió forint vissza nem térítendő keretösszeggel meghívásos pályázatot hirdetett határon túli szervezetek számára a külföldi magyar értékek összegyűjtésének támogatására. A pályázat céljai között a külföldi értékek gyűjtése, rendszerezése, a külföldi értékeket alátámasztó dokumentumok felkutatása, az értéktárba történő felvételre javaslatok elkészítése szerepeltek.

Támogatott szervezetek:

- ☛ Kriza János Néprajzi Társaság (Erdély)
- ☛ Élő Erdély Egyesület (Erdély)
- ☛ Gazda Polgári Társulás (Felvidék)
- ☛ Vajdasági Magyar Művelődési Intézet (Vajdaság)
- ☛ Kárpátaljai Népfőiskolai Egyesület (Kárpátalja)
- ☛ Horvátországi Magyarok Demokratikus Közössége (Horvátország)
- ☛ Muravidéki Magyar Önkormányzati Nemzeti Közösség (Muravidék)

Összesítés:

2013 júliusa és 2015 októbere közötti időszakban a hazai és a külhoni értékgyűjtés támogatására kiírt a 4 nyílt és egy meghívásos pályázat keretében 863 millió forintot osztottak szét a 479 nyertes pályázó és a 7 meghívott szervezet között.

Kiegészítés 2016-ra vonatkozóan:

2016 második félévében a Földművelésügyi Minisztérium pályázatot tervez meghirdetni, melynek célja a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény szerinti települési, tájegységi, megyei, külhoni nemzeti értékek gyűjtése, rendszerezése és megismertetése a fiatalok bevonásával, valamint települési, tájegységi értéktárak létrehozása önkormányzatok, civil szervezetek együttműködése által.

A pályázat három támogatási célterületén összesen 250 millió forintos keretösszeg áll rendelkezésre.

Pályázati példák, jó gyakorlatok

Őrzik az értékeket – fiatalok az értékörök útján

„Minden településnek vannak értékei” – szól a jelmondat, mely életre hívta az értékör hálózatot, majd az elmúlt évek során az értékörök mottójává, jelmondatává vált. Ahhoz, hogy e szavak személyes üzenetét az egyes településeken élők valóban befogadják és hatására felismerjék saját értékeiket, hosszú utat kellett bejárni. Az első, modellértékű értékör mintaprojekt akkor indult, amikor az értéktárak legfeljebb még csak néhány törvényhozó fejében léteztek. A Veszprém megyei példa, miszerint a felnövekvő generációra bízzák a települések múltjának, hagyományainak feltárását, azóta más megyékben is utat tört. 2011 óta több mint 300 fiatal vált a helyi értékek őrzőjévé, Veszprém, Fejér és Bács-Kiskun és Heves megyében, sőt, 2015 óta erdélyi és kárpátaljai értékörök is csatlakoztak a mozgalomhoz.

A 2006 és 2014 között országgyűlési képviselőként tevékenykedő Dr. Horváth Zsolt, a hungarikumok védelméről szóló törvény egyik alkotója a gyakorlati megvalósítás lehetőségeit latolgatva álmodta meg a hálózatot, melyben a fiatalok kutatják fel a múlt értékeit. Úgy gondolta, ha sikerülne tizenéves fiatalokat, ifjúsági szervezeteket megnyerni a hungarikumok ügyének, belőlük majd olyan követek válhatnak, akik tovább is tudják örökíteni ezeket az értékeket. „Minden faluban akadnak olyan fiatalok, akik képesek a társaikat is megszólítani, megmozgatni. Ha sikerül őket megnyerni, azzal egy generációt kötelezünk el az értékek mellett. Közben erősödik bennük a kötődés saját településükhöz, hiszen megismerik a gyökereiket, amitől az otthonuk személyes ismerőssé, életük egy darabjává, igazi otthonná válik” – vélte dr. Horváth Zsolt.

Az első értékörök

Az első értékör program megvalósításához a Pannon Térség Fejlődéséért Alapítvány a Fiatalok Lendületben Programiroda pályázatán nyert támogatást. Az összegből a fiataloknak képzéseket tartottak, emellett a pályázati pénz lehetőséget biztosított arra is, hogy megvásárolják a szükséges eszközöket, s komoly fényképezőgéppel, kamerával dolgozhassanak az értékörök.

2011 végétől 2012 őszéig Veszprém-ben és környékén húsz településen huszonöt fős – egyetemistákból, közép- és általános iskolásokból álló – csapat öt felnőtt segítővel végezte a gyűjtőmunkát.

Barnag, Bánd, Hajmáskér, Hárskút, Herend, Hidegkút, Királyszentistván, Márkó, Mencshely, Nagyvázsony, Nemesvámos, Papkeszi, Pula, Sóly, Szentgál, Tót-vázsony, Veszprém, Veszprémfajsz, Vilonya és Vöröstó voltak azok a települések, ahol a helyi fiatalok az elsők között láttak munkához. Szakemberek bevonásával elsajátították a fényképezőgép és a kamera használatát, és azt is megtanulták, ho-

Fiatal értékőr helyi értéket dokumentál

Értékfeltárás közben

gyan készítsenek majd adatbázist a feltalált értékekről. Felnőtt segítők elméleti tudással is felvértezték őket. Megismerkedtek a hungarikumok védelméről szóló törvény alapjaival és nemzeti értékeink rendszerével, annak felépítésével. Így vált világossá, mi lesz majd az útja a dokumentált értékeknek. A csoportos műhelymunka után kezdődhetett a gyakorlat, azaz a terepmunka. Fényképezőgéppel, kamerával felszerelve indultak útnak. Nem közvélemény-kutatást folytattak, nem a levéltárakat bújták, hanem a falvak idős embereinek élő emlékeit tárták fel. Ehhez elkerülhetetlen volt, hogy bekopogjanak minden portára, és személyes kapcsolatot építsenek ki a településeken élő emberekkel.

Tanulmányutak

A munka mellett a fiataloknak izgalmas programokat, látóutakat szerveztek. A Herendi Porcelánmanufaktúrában megismerkedhettek a porcelánkészítés évszázados hagyományával, a térség kiemelt hungarikumával. Koordinátoraik szerették volna, hogy a rájuk bízott fiatalok más térségek értékeivel is találkozzanak. Az első tanulmányi vagy látóúton a parlamentbe látogattak, ahol még azokat a zárt helyiségeket is megnézhatték, ahová csak nagyritkán léphetnek be látogatók. A Béres Rt.-nél maga Béres József fogadta, majd kalauzolta az értékőröket. Megismerkedtek az azóta hungarikummá minősített Béres Cseppek hagyományával, id. Béres József történetével, de betekínthettek a laboratóriumba is, ahol éppen forradalmian új vitaminokkal kísérleteznek a Béres Rt. vegyész-gyógyszerész kutatói.

Szeresd a magyart!

Az értékőrök által összegyűjtött települési értékeket virtuális adattárba töltötték fel. A Pannon Térség Fejlődéséért Alapítvány által működtetett **szeresdamagyart.hu** internetes weboldalon rendszerezték az épített és természeti örökséget, a gasztronómiai és szellemi értékeket. A portálon minden bejegyzett érték mellett elérhetővé tették annak történetét, leírását, a hozzá tartozó kisfilmmel és fotógalériával együtt. Az egyes értékek mellett feltüntették azoknak az értékőröknek a nevét, akik azt az értékleltárba feljegyezték és dokumentálták.

„Kincsesláda, kincsesár”

Az egész nyáron át tartó önkéntes munkára a decemberi záró kiállítás tette fel a koronát. Veszprém megye húsz településének értékőrei lehetőséget kaptak, hogy megmutassák kincsesárjukat. Az első megyei értékekből berendezett kiállítás a „Kincsesláda, kincsesár – avagy Te is szeresd a magyart!” címet kapta, és a szentgáli Lőrincze Lajos Általános Iskolában kapott helyet. Többek közt fafara-

gásokat, egyedi kézimunkákat, csipkét, régi menyasszonyi ruhát, szalmából font dísz tárgyakat, festményeket, vagy éppen olyan ételeket, süteményeket mutattak be, amelyek kizárólag Veszprém megye egy-egy településre jellemzőek.

Azok a fiatal fiúk és lányok, akiket elsőként avattak értékörökké, utat mutattak a többieknek is. A korábban ifjúsági civil szervezeteken keresztül megszólított fiatalok után már maguktól jöttek a barátok, ismerősök, akik önként jelentkeztek, és kérték, hogy csatlakozhassanak az értékörökhöz. Amikor elindult a program, még csak kísérlet volt mindez. Egyáltalán nem volt biztos, hogy ami elméletben jó ötletnek tűnt, az valóban képes lesz megragadni, sőt tartósan lekötni a fiatalokat. Ahogy telt az idő, úgy formálódtak a tizenéves, huszonéves ifjak érett, értékeket kutató, ismerő és becsülő emberekké. A program az egy év elteltével már sokkal több volt, mint egy sikeres projekt, amit készre jelenthettek a felelősök. Örökre nyomot hagyott a falvakban, és a település fiainak lelkében.

Így látták ők

„Úgy éreztem, ez egy olyan feladat, ami társadalmi munkának is kiváló, és összekovácsolja a helyi fiatalokat, a csapatunkat. Mindig is érdekelt a gasztronómia. Szeretem a finom, ízletes ételeket. Most nem csak arra volt lehetőség, hogy megkóstoljuk ezeket. Láthatuk, hogyan készül a sajt, a rétes, vagy az olyan különleges specialitások, mint a grillázs-torta. Pörkölttortát régen sok asszony készített a faluban, ma már csak néhány idős néni ismeri a receptet. Ha ők egyszer elmennek, és elviszik a titkot, egy hagyomány veszhet el.”

(BÁRDOS ZOLTÁN – NEMESVÁMOS)

„Tudtam, hogy a templomunkban különleges festmények vannak, de nem tudtam, hogy ki festette őket és mikor. Értékörként nemcsak a templomunk freskóinak történetét ismerhettem meg, hanem az is kiderült, hogy az egyik festményhez edesapám állt modellt.”

(KAUKER GERGŐ-HÁRSKÚT)

„Szerettem volna valamilyen jó dolgot tenni a közösségért. Úgy gondoltam, hogy a régi értékek eltűnnének, elvesznének, ha valaki nem gyűjtené össze és rendszerezné őket. A régi mesterségek is mind meghalnának, ha azt a tudást nem örökítenénk tovább. Megtanultunk fényképezni, a kamerával bánni, hogy ezekkel az eszközökkel mi is az értékek továbbörökítői lehessünk: eltegyük ezeket az értékeket az utánunk következő generációknak.”

(TÁBORI FERENC – HÁRSKÚT)

Értékpájsz a Völgyben

2013 augusztusában eddigi legnagyobb és legkomolyabb bemutatkozásukra készülhettek a fiatal értékörök. A térség értékeit bemutató úgynevezett „értékpájsz” ugyanis saját udvart kapott a kapolcsi Művészetek Völgyében, hazánk egyik

leglátogatottabb kulturális, művészeti fesztiválján. Tíz napra, a Völgy középpontjában felállított Érték Udvarba költözhetek az értékek fiatal őrzői. Az udvaron belül zárt épületben rendezték be az Értékek Spájzát, melynek polcaira minden településről mindössze egy értéket választhattak. Azt az értéket, melyet falujukkal azonosítanának. Ezt az értéket kellett a spájz polcain feldíszítve, hitelesen, befőttesüvegekben elhelyezniük. A kiállítás megtervezésében és berendezésében Tóth G. Péter néprajzkutatótól kaptak segítséget. A megnyitó előtti pár napot már Kapolcson töltötték az önkéntesek, kialakították a bemutatóteret, előkészítették a kis szekrényeket, lefestették a polcokat, majd feltöltötték az értékek spájzát.

A kiállítás nemcsak a program ismerői, hanem a fesztivál nagyközönsége előtt is hangos sikert aratott. Tíz nap alatt a spájzban több ezren fordultak meg, és ismerték meg a Balaton-felvidék, s Veszprém megye értékeit.

A program megállíthatatlan – immár Kárpát-medencei lett az értékőr hálózat

2014-ben a Pannon Értékőr Hálózat újabb értékőrökkel, újabb fiatalokkal gazdagodik. A harmadik programban Sümeg térségének értékleltárát készítik el az önkéntesek. A most csatlakozó fiatalok már számtalan olyan segítséget kapnak, mely elődjeiknek még nem volt adott. Pályázati forrásból 2014 elején nyithatta meg kapuit éppen Kapolcson az értékek bázisa, ahol állandó segítők, megfelelő technikai felszereltséggel dolgoznak az értéktárak feltöltésén. Az értékbázis munkatársai a korábbi programokban részt vett értékőrök közül kerültek ki. 2015 elején Heves megyéből jelezte egy fiatal közösség, hogy az értékőr program módszertanát elsajátítva látnak neki térségük értékeinek felkutatásához.

Az értékőr program újabb fejezeteként immár határon túli fiatalok is csatlakoztak a mozgalomhoz. 2015 őszén a Pannon Térség Fejlődéséért Alapítvány és a Kárpátaljai Népfőiskola Egyesület együttműködéseként 15 helyi fiatal vett részt a közös értékgyűjtésben. Az a cél, hogy Nagydobrony és térsége helyi értéktárainak kialakításában jelentős szerepet vállaljanak a kárpátaljai értékőrök.

2016-ban Erdélyben is megalakult az első értékőr csoport. Itt a kisbaconi Bodvaj Egyesület fiataljai és a Közép-Dunántúli Szövetség az Ifjúságért Egyesület (KÖSZI) koordinátorai kezdtek közös munkába az értékek feltárása során.

A legnagyobb hozadék – fiatalok a közéletben

2016-ban immár 5 éves lett a program. Az értékőr hálózat kitalálói minden évben alkalmat kerítenek arra, hogy értékeljék az elmúlt időszak munkáját. Minden alkalommal kicsit változik a program tematikája is, hiszen nincs két egyforma térség, nincs két egyforma fiatal közösség. Az elmúlt évekre visszatekintve a legnagyobb eredmény, hogy a mostani fiatal generáció is tevékeny részese lett a hungarikum mozgalomnak. Több mint 300 olyan fiatal van, akik konkrét mun-

KAKASVÁGÁS
Herrn Richard - (mutter) Brauns
GIGANYBÁL - a Királyi kocsmában
1908. március 11-én Kápolcsen

 Kákasútes Kápolcsen

kájukkal részt vettek helyi értékek feltárásában, megismerték a saját és a szomszédos települések értékteremtőit.

Sőt, 2014 még ennél is nagyobb sikert hozott. Az akkori önkormányzati választások során a fiatal értékőrök közül néhányan önkormányzati képviselők, alpolgármesterek, polgármesterek, települések értéktár bizottságának vezetői lettek. Kell-e ennél nagyobb eredmény?

A Taliándörögdi Értéktár

Taliándörögdi Önkormányzata a 2013-as év elején – miután a hungarikum törvény megszületett és az értéktárak létrehozásának „dömpingje” zajlott – úgy határozott, hogy a településnek nincs szüksége értéktárra. Ez a döntés azonban a későbbiekben gyökeresen megváltozott. Az értéktárak jelentőségét propagáló megyei fórumsorozat híre és hatása a Dörögdi-medence 700 fős kistelepülésére is eljutott.

A település döntéshozói e szakmai nap hatására változtatták meg a véleményüket és jutottak arra, hogy **Taliándörögdnél is vannak olyan értékei, amik méltóak egy értéktárban való szereplésre.** A döntés ekkorra már elméletben megszületett, azonban az még kétséges volt, hogy ki lehetne az értéktár gazdája. A település döntéshozóinak ekkor jutott eszébe az, hogy a helyi fiatalok korábban, 2012-ben, már végeztek hasonló értékfeltáró munkát a Pannon Ifjúsági Értékőr Program keretében, és mivel a törvény is megengedi, hogy a települések civil szervezeteikre bizzák az értéktárak működtetését, létrejött a Taliándörögdi Helyi Értéktár, mégpedig a Dörögdi Ifjúsági Egyesület egyik új tevékenységéként.

A fiatalok nagy örömmel vették, hogy a közösség rájuk bízta ezt a nemes feladatot, és örömmel vetették bele magukat – önkéntesen – az előttük álló, nem kis mennyiségű munkába. 2014 májusában egy pályázat keretében lehetőségük nyílt, hogy egy **csapatépítő hétvégét** töltsenek együtt, melynek egyik fontos része a települési értéktár működtetési folyamatának kitalálása volt. Az ifjú „értékőrök” egy egész napot töltöttek az Éltes Balaton-felvidékért Egyesület kapolcsi irodájában, ahol szakmai segítőkkel együtt műhelymunka keretében gondolták át az előttük álló feladatokat lépésről lépésre, majd a közös kiruccanásról hazatérve kezdetét vette a komoly munka.

A fiatalok az együtt elkészített plakátokat és szórólapokat, valamint a javaslattevő adatlapokat kihelyezték a falu hirdetőabláira és a közösségi találkozóhelyekre, ezen kívül gyűjtődobozok is kikerültek az ajánlásoknak. Egy hónappal később begyűjtötték a ládába került adatlapokat, melyeken nagyrészt csak a javasolt érték megnevezése szerepelt, így ismét nagy lendülettel fogtak hozzá az adatgyűjtéshez és a javaslatok részletes kidolgozásához.

Miután kitzűzték az első értéktár bizottsági találkozó időpontját, felkeresték a helyi köztisztviselőket, hogy segítsenek számukra a település

Taliándörögd – Klostrom

legfontosabb értékeinek kiválasztásában – így jött létre a „döntő bizottság”, amit maguk között azóta is viccesen csak „Bölcsek Tanácsának” emlegetnek. A találkozó alkalmával négy értéket választottak be – némi kiegészítéssel – az értéktárba (Szent András templomrom/Klastrom; Domján-kút és -tó; Foxód településrész, Taliándörögdi Népdalkör), melyek leírásai és a róluk készült fotók megtekinthetők az egyesület honlapján.³

Azóta már több új javaslat is elkészült a település értékeiről, így hamarosan ismét sor kerül a „bölcsek” és a fiatalok találkozójára.

Pusztaszabolcson még a konyhakerteket is ünnepeljük

Beszámoló a Pusztaszabolcsi Értéktár megszületéséről

„Mi olyan településen – Pusztaszabolcson – élünk, amely 150 éve még apró pusztából állt. Azóta falu, nagyközség majd a város lett. Nincsenek pompás épületeink, a nagy költők is a környék más településein születtek. Érdeklődéssel vártuk a hungarikum törvény megszületését, s bátran vágunk bele 2010-ben a helyi értékek összegyűjtésébe, amit be is mutattunk a Pusztaszabolcsi Értéktár 2010 című kiadványban. Ez lett későbbi munkánk kiinduló pontja.

Fiatalok, aktív korúak, idősek fogtunk össze, hogy feltárjuk értékeinket. Csapattag lehetett mindenki, aki lelkes, aki kutatni, fényképezni, videózni, írni akart arról, amit városunkban szeretünk. Bázishelyünket és a bázisembereinket a hagyományőrző alapítvány képezte. Hivatalosan az önkormányzat bízta meg a tizennyolc éve működő civilszervezetet az értéktári munkával. Öten pedagógusok munkacsoportot alakítottunk és megtervezük a munkát. Az anyaggyűjtéssel párhuzamosan bővült a csapat: levelek által és személyesen hívtuk a legaktívabb lakókat. A helyi sajtóban biztosítottuk a folyamatos tájékoztatást a munkáról. Sikerült külső szervezetekkel, civilekkel is munkakapcsolatot kialakítani: a Nemzeti Művelődési Intézet, a Pannon Értékőrök, a Közép-Dunántúli Szövetség az Ifjúságért (KÖSZI) és az Földművelésügyi Minisztérium. Tájékoztatók, rendezvények, „látóutak”, a jó gyakorlat átvétele, a konzultációk jelentették a legfőbb kapcsot, tapasztalatot. Így kerültünk „képbe”. Az anyagi erőforrást hungarikum pályázatból biztosítottuk: nyomtatót, másolópapírt, fényképezőgépet és külső adattárolót vásároltunk.

Helyi értékek a pusztaszabolcsi Hagyományok Házában

Közben értéklistánk értékeit két kulturális közfoglalkoztatott segítségével a törvény által megnevezett csoportokba osztottuk. Megbeszéltük, kik azok az emberek, akik az értékek leírását a legjobban el tudják készíteni, és felkértük őket erre. Aki nem vállalta, ahelyett megírtuk mi csoporttagok. Fényképeket készítettünk, átnéztük a hagyományőrző dokumentumtárunkat, a régi települési újságokat, a megyei levéltári anyagokat. Az értéklapokat két munkacsoport tag készítette, amit kapcsos könyvbe rendeztünk. Ennek kivethető lapjai a lényegesek, hogy a változásokat tudjuk regisztrálni benne, hiszen az értéktár folyamatosan bővül, és „esnek” is ki belőle aktualitásukat veszett dolgok.

A munkacsoport az önkormányzat értéktár bizottságának folyamatosan beszámolt a haladásról. Elfogadták, sőt kiegészítették az értéklistát, jóváhagyták az értéktárat is.

2014. július 27-én ünnepélyes keretek között átadtuk az értéktár bizottságnak és a településnek az értéktárat, amely azóta is bővül.

A katolikus templom barokk orgonája, a Hagyományok Háza és helytörténeti kiadvány sorozatunk megyei érték lett. Ünnepeink értékeinket, hiszen azok beépülése mindennapjainkba fontos összekovácsoló erőt jelentenek a település közösségének. Nálunk a konyhakertek is települési értékek: legutóbb konyhakerti értékünnepet szerveztünk, s egy kiadványban tettük közkinccsé a hagyományosan művelt kertek gyakorlatát.”

CZÖNDÖR MIHÁLYNÉ, ÉRTÉKTÁRI KOORDINÁTOR

Határtalan értékgyűjtés

A magyar és határon túli települések együttműködését erősíti a hungarikum törvény adta azon lehetőség, amelynek értelmében a határon túli magyarság is megalkothatja saját értéktárát. Ebben a munkában segítséget is kérhetnek magyarországi szervezetektől és településektől a határon túliak – ez esetben az értékgyűjtés közösen együttműködve zajlik.

Nemesvámos településnek már van tapasztalata értékfeltárásban és értéktár összeállításában, hiszen nemcsak felállította saját értéktárát, hanem megléte óta bővítette is. Mindezek után a már értéktárral rendelkező Nemesvámos testvértelepülésének, Tusnád községnek – amely magában foglalja Tusnádot, Újtusnádot és Csíkverebest – is segítséget nyújt saját értéktára létrehozásában. Az értékfeltárás jelenleg is zajlik.

Április végén a Pannon Térség Fejlődéséért Alapítvány és Nemesvámos település delegációja Tusnád községbe látogatott. Az alapítvány delegációja Tusnád község polgáraival együttműködve dolgozott a helyi értéktár összeállításának előkészületein.

Fafaragót is felkerestek a résztvevők a Határtalan Értékgyűjtés programban

A küldöttség tusnádi útjának célja a helyi értékek összegyűjtése és rendszerezése volt. Az egy hetes munka és a helyiek közreműködésének eredményeként körvonalazódni látszik Tusnád, Újtusnád és Csíkverebes értéktára.

A teljesség igénye nélkül álljon itt példaként néhány olyan érték, amelyet az út során a tusnádiakkal együttműködve gyűjtött a küldöttség.

Elsőként **Újtusnádon** járva az értékfeltárók megtekintették többek között a helyiek által nagy becsben tartott újtusnádi templomot. Az újtusnádiak templomukhoz való kötődését mi sem bizonyítja jobban, mint annak ezredforduló előtti években történt felújítása és kibővítése, hogy a templom megszépülve, tágasabban fogadhassa a híveket. Újtusnádon találkozott továbbá a delegáció a Pro Musica fúvószenekar karnagyával, Biczó Jánossal, aki elmondta a zenekar történetét, miközben bemutatta a zenekari próbák otthonául szolgáló faluházat.

Az út következő állomása **Tusnád** volt, ahol a borvízmúzeumban a részvevők megismerhették a borvíz fogyasztásának és felhasználásának történetét, valamint a Csíki-medence vulkanikus tájának jellegzetességeit. A tusnádiak büszkesége a borvíz. A térségben számos borvízforrás, mofetta (szén-dioxidos gyógygáz) található.

A következő kutatási nap reggelén Jakab Dénes pékségében kísérhették végig az értékfeltárók, hogyan készül a környék híres pityókás kenyere. A térségre jellemző a pityóka (burgonya) termesztés, a helyiek sok burgonya alapú ételt fogyasztanak. Egyik alapélelmiszerük a pityókás kenyér, amely gasztronómiai szempontból is híressé teszi a vidéket.

A következő állomás a tusnádi Imets Fülöp Jákó Általános Iskola volt, ahol a részvevők megismerkedtek a tanári karral és a diákokkal. Az iskola névadója tusnádi születésű, egyházi személyként és tanárként is példamutató életet élt, többek között egyszerűbbé tette a csíki gyerekek számára az érettségi letételét azzal, hogy korszerűsítette a csíksomlyói gimnáziumot.

Csíkverebesen meglátogatták a térség egyik legrégebbi templomát, amelyet a 15-16. század fordulóján építettek. A helyiek büszkén mutatták meg a delegációnak a templom berendezését, kiemelve az 1885-ben készült orgonát, ami a mai napig használható, elektromosság nélkül működik.

A csíkverebesi templomból Tusnád község határához utaztak az alapítvány küldöttei. Az Olt árterületén terülnek el azok a borvízforrások táplálta rétlápok, amelyek élőhelyként különösen jelentősek. Amellett, hogy tápanyagban gazdag kaszálók, a lápok védett területek is, ahol olyan növények élnek, amelyek Hargita megyében – vagy akár az egész ország területén – sehol máshol. Ilyen például a kockás „Kató” liliom, amely különösen védett növénynek számít.

A három települést bejárva lettek figyelmesek a részvevők Tusnád község egyik legfőbb építészeti jellegzetességére, az egyedülálló módon elkészített székeleykapukra. Tusnád és környéke híres a kőfaragóiról. Ma már sajnos kevesen űzik ezt a mesterséget a településeken, de így is számos faragott emlék maradt fenn. A tusnádiak elmondása szerint a kőfaragásnak sokkal nagyobb hagyománya van a környéken, mint a székeleykapu faragásnak, vagy más hagyományos tevékenységnek. Kifejezetten helyi jellegzetesség, hogy a fából készült székeleykapuk talapzatát kőből

faragják ki, gyakran kő boltozattal díszítik. Ennek az esztétikai mellett praktikus oka is van: a földbe ásott kőlábak sokkal tartósabbak, mint a fa talapzatok.

Az itt felsorolt értékek természetesen csak egy apró metszetét képezik az összes összegyűjtött és értéktárba javasolt értéknek, amelyek feldolgozása jelenleg is zajlik. Az értéktári javaslat elkészülte után Tusnád község továbbra is alakíthatja a javaslatot. **A határon túli településekre is igaz az értékfeltárás fontos szabálya: minden település maga dönti el, hogy számára mi az érték.** A Pannon Térség Fejlődéséért Alapítvány és Nemesvámos módszertani segítséget nyújt Tusnád községnek az értéktár kialakításához, miközben már a tusnádi delegáció érkezésére is felkészül. 2016. augusztusban egy csoport látogat Tusnádról Nemesvámosra, amelynek tagjai élőben is megtekinthetik, milyen módszerrel és eredményekkel építette meg Nemesvámosa saját értéktárát. Az augusztusi program során a két település értékeiből kiállítás nyílik, valamint jelenleg is készülöben van – és augusztusra nyomtatásban is megjelenik – egy közös kiadvány, amely a két település és környezetük értékeit közösen, egymásra reflektálva mutatja be.

„A bajai halászlé – A hungarikummá válás útján” című kiadvány

A Vedelek Norbert alpolgármester elnökletével működő Bajai Települési Értéktár Bizottság a megnyert hungarikum pályázatból egy olyan kiadvány létrehozását tervezte, amely **nem csupán népszerűsíti a bajai halászlét, hanem bemutatja a hungarikummá válás útját, az értéktár bizottság munkáját is.**

A kiadvány megvalósításához közép- és általános iskolás diákokat hívtak meg a Városháza dísztermébe egy interaktív előadásra, melyet egy kérdőív kitöltése követett.

Az előadás az értéktár bizottság munkáját mutatta be a település értékei közül a bajai halászlé példáját alapul véve. A folyamat ismertetésében a diákok aktívan részt vettek.

Az önkéntes alapon jelentkező diákok a következő feliratokat kapták a kezükbe: *bajai halászlé, települési értéktár, megyei értéktár, Magyar Értéktár, Hungarikumok Gyűjteménye.*

Társaik előtt, az értéktár bizottság elnökének segítségével bemutatták, hogy a bajai halászlé hogy került az értéktárak hierarchiáján egyre feljebb. Akkor még a Magyar Értéktárig jutott el.

Szintén önként jelentkező diákok csoportjai – megadott szempontok alapján – egy közismert bajai, a települési értéktárban még nem szereplő nemzeti értékről készítettek ajánlást az értéktár bizottság számára. Az előadás végén a diákok egy olyan kérdőívet töltöttek ki, amely feltérképezi a bajai családok halfőzési,

Díákok ismerkednek az értéktári munkával Baján

halfogyasztási szokásait, valamint kitér a vízhez kapcsolódó tevékenységekre is, mint a pecázásra, úszásra vagy egyéb vízi sportokra.

A kiadvány alapját e kérdőívek összesítése adta. A diákok véleménye a „Tudta-e Ön?” kérdésre adott válaszokban jelenik meg. A kiadvány végén található egy felhívás: „Ön mit javasol a bajai értéktárba?”, valamint egy ajándék gépjármű matrica a Bajai halászléről. A matrica egyre több, Baján közlekedő autón látható.

A hungarikum füzet a 20. Bajai Halfőző Fesztiválon mutatkozott be a nagyközönség előtt. Minden halfőző asztalára került egy példány, továbbá az iskolaév megkezdése után az értéktár bizottság elnöke elvitte a város iskoláiba a kérdőívet kitöltő diákoknak is.

Az előadásnak a tájékoztatáson túl célja volt az is, hogy a Városháza, a bizottság munkája a fiatalok számára ne egy távoli hivatalos közeg legyen, hanem megtapasztalják azt, hogy értük, a közösségéért, a városért tevékenykednek, s igazán jól akkor tud működni a folyamat, ha a város polgárai – beleértve a diákokat is – részesei, formálói a hivatal munkájának.

A kiadvány legfőbb célja az identitástudat, a lokálpatriotizmus, a közösséghez tartozás érzésének megerősítése volt. Ezt vezeti föl a füzet első oldalán található két kérdés is:

„Mitől vagyunk bajaiak? Közel 38 ezren tekintjük otthonunknak Baját. Sokan vagyunk és sokfélék. Mégis... Mi az, ami összeköt minket?”

Azóta a Bajai halászlé minden bajai büszkeségére hungarikummá vált, bekerült a magyar nemzet csúcsteljesítményei közé.

DR. MUNCZIG DÉNESNÉ,
ÉRTÉKTÁR BIZOTTSÁGI TAG, KULTURÁLIS REFERENS

„Újra öltünk, és örökítünk” program – (Szentistván)

Jó gyakorlatok az értékeken alapuló lokális társadalomfejlesztésre

Újra öltünk és örökítünk – a tájegységek jellegzetes hímzőkultúrájára építő országos mintaprogram

Az országos program a régi népi hímzőkultúra újraélesztését célozta meg hímző szakkörök életre hívásával.

A módszertan kidolgozására irányuló mintaprogramot 2013 utolsó negyed- évében valósította meg a Nemzeti Művelődési Intézet a programban szakmai partnerként szerepet vállaló Népművészeti Egyesületek Szövetségével együttműködésben. A mintaprogram Békés, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, valamint Zala megyéket érintette.

2014-ban 8 megyében (Bács-Kiskun, Békés, Győr-Moson-Sopron, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom-Esztergom, Somogy, Veszprém, Zala), 37 településen folytatódott a kezdeményezés.

Az „Újra öltünk és örökítünk” programnak hosszútávon ható **gazdasági és társadalmi haszna** van: a helyi gazdaság számára kínál új lehetőséget, hogy a hímzett használati- vagy dísz tárgyak, ruhák egyre nagyobb keresletre tarthatnak számot, s visszatérő elemei a népművészeti kiállításoknak, vásároknak, jeles napok köré szerveződő ünnepi eseményeknek hazai és nemzetközi szinten egyaránt. A helyi társadalom számára pedig a hímző kör generációkat átfogó szociális hálója jelenti a program hozadékát: az együttlétek felelevenítik a régi paraszti közösségi életben még természetes kalákamunka hagyományát, valamint a generációk között tudásmegosztást. Az egyén számára a közösségi alkotás önbizalmat és sikerélményt ad.

A program keretében elindult hímzőszakkörök jellemzően továbbéltek a programot záró kiállítást követően is.

A Kulturális Közfoglalkoztatási Program szerepe az értékfeltárásban

A program célja olyan közösségi hálózat kialakítása és működtetése, amelyben az egyének tudása, képessége, valamint a helyi társadalom összetartó ereje egyaránt gyarapodik. Az immár negyedik ütemben zajló, jelenleg kétezernél is több települést és 3336 partnerszervezetet érintő országos foglalkoztatási program küldetése, hogy a kulturális közfoglalkoztatottak tevékenységükkel hozzájáruljanak a települési értékek feltárásához, a helyi rendezvények megvalósításához, a helytörténeti gyűjtemények bővítéséhez, a közösségi élet újraszervezéséhez, valamint a kulturális alapellátás új módszerekkel, tevékenységekkel való bővítéséhez.

A kulturális közfoglalkoztatottak napi munkájának jelentős hányadát tette ki **a helyi értékek feltárása, a helyi erőforrások feltérképezése**. A tapasztalatok egyértelműen azt mutatták, hogy az értékekkel való tudatos foglalkozás javította a programban részt vevő közfoglalkoztatottak önbecsülését, cselekvőképességét, valamint a társadalmi felelősségvállalás mértékét: az értékekkel dolgozó ember ugyanis önmagát is értékesnek ítéli meg.

A Kulturális Közfoglalkoztatási Program kiemelkedően magas, 22–30%-os elhelyezkedési arányt tud felmutatni (a fél-fél évig tartó első két ütemben 22%, az egy évet felölelő harmadik ütemben a résztvevők 30%-a tudott elhelyezkedni a program alatt vagy közvetlenül utána), részben továbbfoglalkoztatás révén. Általános tendenciaként kiemelendő továbbá a kistelepülések élénkülő kulturális-művelődési élete, valamint saját értékeik növekvő tudatossággal való gondozása a kulturális közfoglalkoztatottak tevékenységének köszönhetően.

Helyi értékfeltárás Bács-Kiskun megyében

Bács-Kiskun megye a helyi értékek feltárásáért folyó országos mozgalomban különös jelentőséggel bír: hazánkban **elsőként itt kezdődött el az értékekkel kapcsolatos tudatos tevékenység** 2008-ban, a hungarikumok védelméről szóló törvény elfogadásának évében.

2008 és 2009 folyamán a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Közművelődési Intézete az akkor létező 10 megyei kistérség mindegyikében szakmai találkozót rendezett a témában: ezeken az alkalmakon Lezsák Sándor, Imre Károly, Polyák Albert és Bányai Gábor megyei elnök hívták fel a figyelmet az értékfeltárás és a helyi értékek fontosságára, hasznára, erejére. A találkozók alkalmából a helyi közművelődési kollégák segítségével a szervező intézmény előzetes értékfeltárásokat végzett. A szakemberek az összejöveteleken így bemutathatták a legismertebb helyi értékeket, emellett kapcsolatot teremthettek a helyi kulcsemberekkel, döntéshozókkal, alkotókkal, termelőkkel. Az értékfeltárás iránt kistérségenként már ekkor több százan érdeklődtek: megyei szinten a folyamatban megközelítőleg 2500-an vettek részt.

Az értékfeltárás fontosságára érzékenyítő szakmai napok mindvégig az értékek mindennapi életben való hasznosságát és a helyi identitást erősítő sajátosságát hangsúlyozó szemléletet képviselték. A találkozók fontos eleme volt a helyi termék kóstoló. A helyi ételkészítés, a hagyományokra épülő termelés gondolata ekkor még nem volt erősen jelen a településeken, a gondolat és szándék az eltelt időben erősödött meg, melyet a megyében Bácsalmás példája illusztrál a legjobban. Ezen a településen civil, önkormányzati és üzleti összefogás nyomán határozott eredmények születtek a helyi ételkészítéskre építő

Értéktár kiállítás (Kecskemét)

gazdaságfejlesztésben: ma már számos helyi termékre épülő vállalkozás, közte egy helyi élelmiszereket árusító bolt működik Bácsalmáson.

2013-ban Tiszakécske és Kiskunmajsa járásban segítette az értéktárast a megyei közművelődési feladatellátó jogutódjaként a Nemzeti Művelődési Intézet Bács-Kiskun Megyei Irodája. A tevékenység a helyi közművelődési intézmények segítségével, önkéntesek bevonásával folyt. A kezdeményezés során a szervezők a konkrét feltárást megelőzve szemléletformáló előadásokon kívánták hangsúlyozni az értéktárast hasznosságát, megmutatni a folyamatát, módszereit. Az eredményeket wiki alapú adatbázisban tették elérhetővé. A modern kor kihívásainak megfelelően néhány település – például Tiszaalpár – esetében a települési Wikipédia lap része lett az értéktárast eredménye. Ennek kapcsán a Wikimédia Egyesülettel együttműködve a közművelődési szakemberek kidolgozták a helyi értéktárast Wikipédiában való megjelenésének útmutatóját, mely a közösségi tudás megjelenésének felületeként az értéktárast közösségi ügyként való megvalósításának egyik eszközévé válhatott.

Tiszakécskén és Kiskunmajsán az értékeket helyi értékörzők, alkotók önkéntes közreműködésével megvalósult, kiállítással színesített járási szintű értéknapokon ismerhették meg az érdeklődők.

2014-ben a megyei iroda értékfeltáró tevékenysége Bácsalmás térségére koncentrált, ahol már létező folyamatokba tudtak bekapcsolódni a szakemberek. A helyi élelmiszerekre, helyi értékekre és adottságokra épülő gazdaságfejlesztésben a település önkormányzata kezdeményező szerepet vállalt. A program során fontos tapasztalat volt, hogy a civil, önkormányzati és gazdasági szereplők együttműködtek a helyi gazdaság kulturális alapú fejlesztésében is. A programot lezáró helyi értékeket bemutató rendezvény sokszínű módon, magas színvonalon mutatta be a helyi értékeket, összefogásokat. A helyi partnerek rendkívül aktívan, motiváltan vettek részt a rendezvény kidolgozásában és megvalósításában.

A jánoshalmi „**A hazai jobban ízlik**” című programmal helyi értékeket bemutató mintarendezvény valósult meg. A program keretében a járás települései főként helyi élelmiszereket mutattak be az érdeklődőknek.

2015-ben Kunszentmiklós és térsége került a megyei iroda értékfeltáró munkájának középpontjába. A cél az volt, hogy a településeken elinduljon az értékfeltárással irányuló közösségi tevékenység, melynek eredményeként értéktár bizottságok jöhetnek létre. A programba bevont településeken az értékfeltárást, a szervezést és a kapcsolatépítést a kulturális közfoglalkoztatottak munkája is erősítette.

A tudásmegosztást, szakmai támogató tevékenységet és nyomon követést is magában foglaló értékfeltáró folyamat eredményeként Kunbaracson és Ladánybenén megalakultak az értéktár bizottságok, melyek a közösség szervezését, a feltárást elősegítését is feladatuknak vallják.

Kunadacs község a 2014-ben kiírt hungarikum pályázaton nyert támogatás révén, bőséges forrással rendelkezett a feltárással vonatkozóan. Itt a pályázat megvalósításába is beépülő tudásmegosztással segítette a munkát a megyei iroda. A folyamatos nyomon követés Kunadacs értékeit tekintve is a szakmai tevékenység hangsúlyos eleme.

Jó példaként említhetők még az értékfeltárással érzékenyítés folyamán Tázlár településen kialakult értékfeltáró csapat eredményei: a tevékenységbe civilek, egyházak, fiatalok egyaránt bekapcsolódtak, a helyi értékekből a művelődési házban kiállítást rendeztek be, s augusztus 20-án bemutatták az addig feltárt értékeket. Az önkormányzat rendeletet hozott arra vonatkozóan, hogy a helyi értéktárban érintett termelők mentesüljenek a vásáron való helypénzfizetés kötelezettsége alól. Ezen a helyi értékfeltárást támogató helyi vállalkozók kedvezményt kapnak a helyi adókból.

Bácsborsódon az értékfeltáró munka látványos, kézzelfogható eredményeket hozott: itt az értékfeltárást közösen végző nemzetiségek emlékparkot hoztak létre, ahol többek között a település egyik sajátos néprajzi értéke, a búbos tyúkól is megtalálható.

Generációk összekapcsolása az értéktárprogramban – Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 2013 őszén kezdődött a helyi értékek gyűjtését generáló program, melybe az Edelényi, valamint a Putnoki járás összesen tizennégy települését kapcsolta be a Nemzeti Művelődési Intézet Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Irodája. A kiválasztás során az iroda munkatársai felvették a kapcsolatot mindazokkal az aktív civil szervezetekkel, baráti körökkel, egyházközségekkel, iskolákkal, amelyek segíthették a helyi értékek gyűjtését. Az értékek feltárására irányuló kérdőíveket **településspecifikus módon** állították össze a program kezdeményezői, hogy megismerjék a helyiek véleményét, illetve megtudják, miket javasolnának ők a helyi értéktárba. Módszertani szempontból nagy jelentőséggel bírt, hogy a kérdőívek kiértékelése után rendhagyó osztályfőnöki órákon, valamint közösségi beszélgetéseken értekeztek a kitöltőkkel az eredményekről: a későbbi időszakban mindez a települési értéktárak alapjául szolgált.

Az értékörző munka egyik hozományaként **a kezdeményezés hidat vert a különböző korosztályok között:** így sikerült megismertetni a tizenévesekkel is azokat a különböző helyi hagyományokat, jellegzetes ételeket, valamint mesterségeket, melyek az idősebb generáció tudástárának szerves részei voltak, ezáltal intergenerációs tudásmegosztásra adott alkalmat az értékfeltárás.

A szini általános iskolások a helyi értékek gyűjtése során egy különleges interaktív programon vehettek részt Szinpetriben: nem csupán egy olyan egyediséget csodálhattak meg, mint a világ legnagyobb könyve és amit az ahhoz kapcsolódó kiállítások jelentettek, hanem kipróbálhatták a könyvnyomtatást és a papírmérintést is.

A 2013-as értéktár-program keretében Kertész Attila fotóművész jóvoltából a térség épített örökségét bemutató háromdimenziós úgynevezett „hontér” is készült. A tizenkét értéket egy virtuális barangolás során tekinthetik meg az érdeklődők, így a modern technika segítségével távolból is alaposan megcsodálhatók, megismerhetők az itt fellelhető „kincsek”.

2014-ben a régi elemeket megtartva, de már egy új szisztima keretében segítette a megyei iroda az értékgyűjtő munkát. Mivel Borsod-Abaúj-Zemplén megyében alacsony volt a települési értéktárak száma, ezért a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársai Berecz Lászlónéval a Matyó Népművészeti Egyesület elnökével együttműködve „értéktár-népszerűsítő” körutat szerveztek, mely a megye 15 pontját érintette – a sorozathoz hat helyszínen a Hungarikum Bizottság képviselői is csatlakoztak. A civil szervezetek és önkormányzatok képviselői, valamint közművelődési és kulturális szakemberek részvételével zajló programok új lendületet adtak a helyi értéktár bizottságok megalkulásának.

A későbbiekben az értéktárak tartalmi kialakításában is módszertani segítséget nyújtott a helyieknek a Nemzeti Művelődési Intézet megyei irodája: a települési sajátosságokhoz igazodva megmutatták, milyen innovációk lehettek fel az adott térségben. Az értékek közül a perkupai tanítónő Csordásné Anda Éva matematika tanulást segítő szabadalma a MATANDA már a megyei értéktár része – a sajátos helyi értéket az érdeklődők megismerhették Budapesten a Magyar Értékek Napján, valamint Kistokajban, Tiszaújvárosban és Ragályon is.

A folyamat eredményeként említhető a Sárospatakon Egressy Béni születésének 200. évfordulóján a Református Gimnázium diákjai számára rendezett program, melyen a Szózat zeneszerzőjének szellemi örökségével ismerkedhettek a tanulók élményszerű módon. Sátoraljaújhelyen a 275 éves Kossuth Lajos Gimnáziumban a jeles nyelvújító Kazinczy Ferenc életművét, valamint iskolájuk történelmét, szellemiségét, hagyományait mutatta be az ifúságnak a megyei iroda által rendezett ismeretterjesztő alkalom. Ragályon a Balassi Bálint Általános Iskola két osztályával egy-egy helyi „kincs” megyei értéktárba való javaslatételét készítették el a Művelődési Intézet szakemberei.

Összességében az értékgyűjtés folyamatát Borsod-Abaúj-Zemplén megyében múlt és jelen összefonódása jellemezte. A Művelődési Intézet megyei irodájának távlati tervei között szerepel még a helyi jó gyakorlatokat bemutató látóutak szervezése, valamint a megye a felvidéki térséghez való közelsége kapcsán a külhoni értéktárak kialakításában való közreműködés.

„Minden közösségnek vannak értékei!” A helyi értéktárak kialakításának támogatása Veszprém megyében

A Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Irodája 2013 novemberében Veszprém megye 10 járásában keresett fel egy-egy 1000 fő alatti települést azzal a céllal, hogy a programba bevontak módszertani és gyakorlati segítséget kapjanak a helyi értékek feltárásához és az értéktárak kialakításához. A programsorozat egyik szakmai előadója dr. Horváth Zsolt a hungarikum mozgalom elkötelezett szervezője volt: ő adott tájékoztatást a törvényi háttérrel és az értéktár bizottságok megalakításának lehetőségeiről. Bazsó Gabriella és Hoffner Tibor (Közép-dunántúli Szövetség az Ifúságért Egyesület, Taliándörögd) az általuk megvalósított Értékőr-programon keresztül ismertették a Pannon Ifúsági Értékőr Hálózat Veszprém megyében elkezdett munkáját. Ezekben a helyi értékünnepeken a települések polgármesterei mutatták be saját és a járásuk értékeit, valamint helyi csoportok fellépése, értékkiállítás és gasztronómiai bemutató is színesítette a programot. A projektet decemberben egy gála zárta, ahol a ven-

Kardos Róbert ffaragó

Fotó: Győri Gyula

déglátó települések – Iszkáz, Küngös, Kékkút, Halimba, Öskü, Sóly, Paloznak, Bazsi, Litér és Bakonyjákó – értékasztalaikon ismertették meg a vendégekkel és egymással értékeiket: helyi termékeket, kiadványokat, népművészeti alkotásokat, helytörténeti tárgyakat és dokumentumokat.

A kulturális műsorban fellépett a Csopak Táncegyüttes, az ösküi Forrás Népdalkör és Hajnal Citerazenekar, a litéri Szárazág Néptáncegyüttes, a Sólyi Dalkör, Kovács Bonita népdalénekes, a Veszprém-Bakony Táncegyüttes, a bakonyjákói Nefelejcs Vegyeskar és a devecseri Fláre Beás Együttes.

A programsorozat hatására 2014-ben a megyében több településen alakították meg a helyi értéktár bizottságot.

2014 őszén indult útjára a Hungarikum Klubok Veszprém Megyei Közössége programsorozat, mely az értékörzésben, értékgyűjtésben élen járó, aktív településeket, civil szervezeteket, közösségeket szólította meg az összefogás és hálózatosodás szándékával. A programsorozat célja az volt, hogy ismerjék meg a megye településeit, egymás értékeit, a jó példákat és gyakorlatokat, erősödjenek a kapcsolatok és új együttműködések alakuljanak ki, illetve egy új közösség szülessen: a megyei Hungarikum Klub hálózat. Nemesvámoson, Litéren, Kiscsósözön, Szentkirályszabadján, Taliándörögdön, Dobán, Szentgálon, Paloznakon, Bazsiban és Herenden valósult meg a program, ahol a települések, a helyi értéktár bizottságok és a hungarikum klubok mutatkoztak be. Decemberben, a projekt zárásakor a résztvevők egyetértettek a megkezdett közös munka folytatásában, s megfogalmazódott egy szövetség létrejöttének igénye is, melybe még több települést és fiatal terveznek bevonni a résztvevők. Ezen túlmenően közös rendezvény, közös kiadvány megvalósítása mellett döntöttek, és a közös pályázat gondolata is felmerült.

2014 szeptembere és decembere között a megyei iroda az Értéktár-program-sorozattal olyan kistélepülésekre látogatott el, ahol vagy nem jött még létre helyi értéktár bizottság, vagy létrejött ugyan, de még nem kezdődött meg az értékek felvétele. **Célja a szakmai-módszertani segítségadás mellett a konzultáció lehetőségének biztosítása volt,** hiszen a településeken nagy volt a bizonytalanság az értéktár bizottságok munkájával kapcsolatban, szükségük volt a kérdések megbeszélésére, tisztázására, és a további munkában való megerősítésre.

Részben a sikeres projekteknek köszönhetően elmondható, hogy országosan Veszprém megye élen jár a települési értéktár bizottságok megalakításában: jelenleg több mint 80 településen működik értéktár bizottság.

A Nemzeti Művelődési Intézet Veszprém Megyei Irodája több helyen közvetlenül is „bábáskodhatott” az értéktár bizottságok létrejöttében és azóta is folyamatosan segítheti tevékenységüket – többek között Bakonyjákón, Paloznakon, Városlődön. E településekről több helyi érték is bekerült a megyei értéktárba, illetve nyertes hungarikum pályázatoknak köszönhetően indulhatott el az értékek gyűjtése, archiválása és a fiatalok bevonása az értékgyűjtő mozgalomba.

„Nálunk múltja van annak, ami érték!” – műhelykonferenciák az értéktárakról Hajdú-Bihar megyében

A Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodája járási szintű szakmai beszélgetések keretében, jó gyakorlatok bemutatásával segíti a közösségek értéktárak tevékenységét, a Hajdú-Bihar megyei helyi értéktár bizottságok megalakulását, és a már meglévők szakmai munkáját.

„Nálunk múltja van annak, ami érték!” – fogalmazta meg Sági Józsefné, a sárándi értéktár bizottság elnöke azt a gondolatot, mely később a hajdú-bihari értéktárak rendezvények jelmondatává vált. A Nemzeti Művelődési Intézet Hajdú-Bihar Megyei Irodája Sárádon szervezte az első megyei műhelykonferenciát, amely példaértékűnek bizonyult a helyiek elkötelezettsége és alapossága miatt.

A 2014-ben elindított programban a megyei iroda két év alatt 11 településen szervezett helyi értékeket bemutató kiállítással egybekötött tanácskozást és a 2016-os évben még további 5 helyszínen készülnek értéktár-napot rendezni. A szakmai munka tapasztalataként elmondható, hogy a helyi értékek feltárása megerősítheti a település lakosainak identitását, ezáltal hozzájárulhat a település megtartó erejéhez, ugyanakkor gazdaságélénkítő erővel is bír, hiszen a hagyományok felelevenítése, a kismesterségek visszatartása révén egyre több településen kapnak fontos szerepet a helyi termékek (pl. „Nánási portéka”)

A műhelykonferenciák széles meghívotti körét a járás településeinek polgármesterei, kulturális és közművelődési szakemberei, civil szervezetei adják, biztosítva a helyi értéktárak minél teljesebb körű megvalósítását. Az értéktárak mentén folytatott kapcsolatépítés során tovább erősödött a megyei iroda, valamint a különböző szervezetek és intézmények között létrejött partneri hálózat is.

Csaknem minden műhelybeszélgetés hozott valami újat módszertani szempontból: Sárádon mutatták be például a „helyi értéktár falat”, amelyen helyet kapott a település valamennyi fontosnak tartott terméke, alkotása. Nyíradonyban a „Nyíradonyi Értéktár” című helytörténeti folyóiratot ismerhették meg a résztvevők, amelyből a lakosság rendszeresen tájékozódhat arról, hol tart a helyi értékek gyűjtése, és mely tárgyak, földrajzi vagy épített értékek, életművek gazdagítják hónapról hónapra az értéktárat. A szomszédos településeket összekötő hagyományokat, a közös természeti értékeket feltérképező tematikus utakat települési értéktárak rögzítik. Ugyancsak eredményes közösségkövető módszer az összegyűjtött régi fotográfiák jelenkori párjainak elkészítése, s a válogatásból „Régen és ma” összeállítások készítése a településekről.

A műhelymunkában számos neves szakember vett részt: *Dr. Vajda Mária* etnográfus a térségre jellemző tradíciókról, *Dr. Joób Árpád* népzenekutató a megye népdalkincséről szóló előadásával segítette az értéktár bizottságok munkáját.

Nyíradony értékei

Imre Károly közösségfejlesztő és a Nemzeti Művelődési Intézet Közösségi Kezdeményezések Országos Szakmai Központjának vezetője, *Jantyk Zsolt* a hungarikum törvényről, *Tóthné Bobonka Magdolna*, a Hajdú-Bihar Megyei Értéktár Bizottság titkára az értékfeltárás lehetséges módszereiről és népszerűsítésének eszközeiről, *Groskáné Piránszki Irén*, a Kelet-Magyarországi Közösségszolgálat Alapítvány elnöke pedig „A közösségfejlesztés szerepe, cselekvési technikái a helyi értékgyűjtő munkában” címmel tartott többször előadást. Mellettük a helyi szakértők, várostörténészek, családfakutatók, népművészek, művészeti közösségek vezetői és közművelődési szakemberek beszéltek az értékek múltjáról, gyűjtéséről és a közösség életében betöltött szerepéről.

Az elmélet után jó gyakorlatokkal ismerkedhettek meg a résztvevők családi műhelyek, manufaktúrák, tájházak, helytörténeti gyűjtemények értékalkotó munkájáról. A tanácskozások minden esetben élénk eszmecserevel zárultak, kijelölve egyben a munka folytatásának lehetséges irányait is. A beszélgetésekben az érdeklődő lokálpatrióták is részt vettek, további ötletekkel segítve a szakemberek tevékenységét. A programokat kiegészítő kiállítások között különösen nagy sikert arattak a gazdag gasztronómiai értéktár bemutatók.

Értéktárak helyzete Heves megyében

Heves megyét rendkívül változatos földrajzi adottságai, néprajza és történelmi múltja értékekben gazdag megyévé teszik. Heves megye esetében is a különböző jegyzékekben, topográfiaikban és összefoglalókban összegyűjtött értékek adják a főbb települési látnivalókat, amelyeket képeslapokon, prospektusokban, települési honlapon vagy éppen a települési Facebook-oldalakon tüntetnek fel – ezek jelentik a 2012. évi XXX. törvényben javasolt települési értéktárak alapját.

A Nemzeti Művelődési Intézet Heves Megyei Irodájának 2013. évi projektje keretén belül először a bélapátfalvai járásban indult meg az értéktári munka, ahol tizenkét településen született határozat értéktár bizottság felállításáról.

A következő évben, 2014-ben további hét településen alakult bizottság. A feladatfinanszírozásban nyolc településen (Nagyréde, Bélapátfalva, Kiszána, Sirok, Gyöngyös, Gyöngyöstarján, Hatvan, Eger) tartottak értéktár napot, ahol helytörténeti előadásokkal és a helyi értékek (alkotók és alkotások, művészek és műveik, helyi ízek) bemutatásával hívták fel a település lakosságának figyelmét a helyi értékek összegyűjtésének fontosságára. Ezeken a napokon a települések büszkén mutatták be, hogyan is kezelik értékeiket, és olyan értékek is előkerültek, amelyeket a nyilvános listák nem tartalmaztak. A Heves Megyei Értéktár Bizottság a Kaptárkő Természetvédelmi Egyesületet bízta meg értékfeltáró munkával, így az egyesület aktivistáinak információi egészítették ki a Művelődési Intézet megyei irodája rendelkezésére álló adatokat.

Kiskörei faragások
és tűzzománc
Fotó: Kun Zsófia

Az előző évek tanulságait figyelembe véve a Nemzeti Művelődési Intézet Heves Megyei Irodája a 2015. évben az értéktár napok szervezése mellett **az egész megyére kiterjedő részletes felmérést** indított a pontos kép megrajzolásához. A felmérést a III. kulturális közfoglalkozási programban dolgozó közösségi koordinátorok és közösségi munkások támogatták munkájukkal: néhány kérdésből álló kérdőívvel keresték fel az önkormányzatokat, ahonnan beszerezték az önkormányzati döntések kivonatát is. Év végéig a megye 121 településéből összesen 72 töltötte ki a kérdőívet: ebből 34 településen állt fel az értéktár bizottság és további nyolc jelezte, hogy létre kívánja hozni azt. Több esetben kértek az irodától segédanyagokat (jogszabály, kérdőív stb.) arra vonatkozóan, hogy hogyan is fogjanak hozzá az értéktár létrehozáshoz és kialakításhoz. Sok esetben személyes találkozóra is sor került, melynek során a jó példák megismerése tovább lendítette az értékgyűjtő munkát.

A Nemzeti Művelődési Intézet Heves Megyei Irodája az áprilisban elindított **„Kalákában a civilekért, a kultúráért és a helyi értékek megőrzéséért – Komplex fejlesztési folyamatok elindítása és mentorálása a dél-hevesi térségben”** című komplex fejlesztő folyamatot kezdeményez és támogat szakmailag a dél-hevesi térség 25 településén. A fejlesztő és támogató folyamatnak köszönhetően a térség települései között erősödik a helyi értékek feltárása, az aktív civil lakosság bevonása a társadalmi életbe, a kulturális élet fellendítése, a lokálpatriotizmus, a helyi identitás és önkormányzati összefogás. Az értéktári projektben szervezett értéktár napoknak (8 alkalom) köszönhetően megerősödnek a kulturális és közösségi platformok a térség településein és a települések között is.

Az értéktár napokra (Tiszanána, Átány, Kisköre, Hevesvezekény, Kömlő, Sarrud, Tarnaörs, Heves) kiállításokkal, kézműves bemutatóval és a település lakosait érintő (pl. értéktárak létrehozása, helyi gazdaság fejlesztés, aktuális pályázatok, amatőr művészeti tevékenység, turizmus stb.) előadásokkal készültek a szervezők.

A megyei iroda a térségben folyó értéktári tevékenységének egy másik fontos és sikeres projektje az ifjúsági korosztályt célozta meg. Tiszanánán indult el a **„Mi is érték vagyunk – Ifjúsági értékőr mozgalom Heves megyében”** című program, amely a fiatalok aktivitását és a környező települések önkéntes ifjúsági csoportjainak munkáját hasznosítva gyűjti össze a lakóhelyükön fellelhető szellemi, természeti, építészeti és néprajzi értékeket. Lázár Tünde szakmai mentor irányítása alatt a kezdetben hat főből álló csapat a program végére húsz főre duzzadt. Munkájuk során összeírták, hogy mi az, ami fontos és értékes számukra településeiken. Mire a lista elkészült, meglepődve tapasztalták, milyen sok ismert és addig fel nem fedezett érték rejtőzött, amelyeket időszerű volt összegyűjteni, rendszerezni és dokumentálni (pl. interjúk készítettek a falu legidősebb lakójával, egy 102 éves nénivel). Nyáron létrejött az Első Ifjúsági Értékőr Tábor Heves megyében, ahol szisztematikus fotódokumentáció, kérdőívzés és interjúzás mellett az aktív pihenésre is tudtak időt szánni a közeli Dinnyésháti Strandon.

A projekt megvalósulásával párhuzamosan megalakult a Tiszanánai Értéktár Bizottság, amely tagjai között helyet biztosít egy ifjú értékőrnek is, a polgármester és képviselők mellett. A bizottság véleményezte az összegyűjtött anyagokat, kérdőíve-

Sarudi és tarnaörsi kosárfonás a hevesi értékiállításon

Fotó: Nagy Alexandra

ket és az így létrehozott értéktár felkerült a település honlapjára. A tiszánánai ifjú értékőrök munkája példaértékű lehet sok település számára. A csoport lelkesen készül most egy őszi kirándulásra, ahol a gyöngyösi Városszépítő és Védő Egyesület nyertes hungarikum pályázata során létrehozott Kincskereső tábor fiataljaival fognak találkozni és közösen tervezik meg a következő Értékőr tábort.

Jó példaként még két nagyon különböző módon megjelenő és az interneten is elérhető értéktár hozható fel.

A megyeszékhely, Eger értéktára⁴ gyönyörű fényképes tablókön mutatja be az Egri Értéktárba felvett 25 értékét, amelyek között kiemelkedő nemzeti értékek (az Egri Bikavér és Egri Csillag borok) és a szellemi örökség jegyzékben is szereplő érték (Az egri fertálmesterség élő hagyománya) is megtalálható.

Noszvaj település értéktára⁵ fényképek nélkül, de részletes leírással sorolja fel értékeit a gasztronómiai különlegességektől az építészeti örökségen át az eltűnőben levő „háti készítés” mesterségéig.

A megyei iroda eddigi munkájának eredményeképpen az előző évekhez képest megsokszorozódott az értéktár bizottságok és értéktárak száma Heves megyében. Az iroda rendszeresen szervez látó utakat és értéktár napokat. Szakmai célként jelölték ki az ifjúsági értékőr csoportok és a hungarikum klubok számának növelése mellett a települések értékőreinek felkeresését, hogy átadják nekik: minden érték, amit egy település annak tart!

4 <http://www.eger.hu/hu/onkormanyzat/bizottsagok/egri-ertektar-bizottsag/c/az-ertektar-bizottsag-dontesei>

5 <http://www.noszvaj.hu/onkormanyzat/telepulesi-ertektar.html>

A Parlament belső mennyezete
Fotó: Hajnal Ágnes

A hungarikum törvény szövege

2012. évi XXX. törvény a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról

Az Országgyűlés Magyarország Alaptörvényének *P*) cikke alapján a magyar nemzet egységétől vezérelve megállapítja, hogy

- a) a magyar nemzeti értékek, köztük a hungarikumok megőrzendő és egyedülálló értékek;
- b) az összetartozás, az egység és a nemzeti tudat erősítése érdekében nemzetünk értékeit össze kell gyűjteni, dokumentálni, az értékvédelem alapjául szolgáló dokumentációt a szigorú nyilván tartás és kutathatóság szabályai szerint meg kell őrizni, az értékeket pedig ápolni, védelmezni és támogatni kell;
- c) örökségünket, a magyar kultúra évezredes értékeit, a magyarság szellemi és anyagi alkotása- it, ember alkotta és természet adta értékeit átfogó értéktárban kell összesíteni;
- d) a nemzeti értékeink védelme hozzájárul a nemzeti azonosság-tudat kialakulásához és meg- szilárdításához;
- e) nemzeti értékeink széles körű hazai és külföldi bemutatása, megismertetése nyelvi, szelle- mi, kulturális, gazdasági teljesítményünk, természeti és épített értékeink elismertetése, valamint a nemzeti arculat erősítése egyaránt kiemelkedő jelentőségű.

Az Országgyűlés kinyilvánítja, hogy a nemzeti értékeket az egyetemes értékek részének tekin- ti, amely értékek a magyarság múltjának, jelenének és jövőjének dinamikusan fejlődő tárháza, az értékalapú nemzeti összefogás alapja.

A nemzeti értékek tárházát gazdagítják a magyarországi együtt élő népek, az államalkotó té- nyezőként elismert nemzetiségek és az országhatáron túli, valamint szerte a világban élő, magukat magyarnak valló egyének, közösségek értékei.

Az Országgyűlés mindezek érdekében a következő törvényt alkotja:

I. RÉSZ ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK 1. Értelmező rendelkezések

1. § (1) E törvény alkalmazásában:

- a) *ágazati értéktár*: az egyes ágazatokért felelős miniszterek által azonosított nemzeti értékek adatainak gyűjteménye;
- b) *hungarikum*: gyűjtőfogalom, amely egységes osztályozási, besorolási és nyilvántartási rend- szerben olyan megkülönböztetésre, kiemelésre méltó értéket jelöl, amely a magyarságra jellemző tulajdonságával, egyediségével, különlegességével és minőségével a magyarság csúcsteljesítménye;
- c) *Hungarikumok Gyűjteménye*: a kiemelkedő nemzeti értékek köréből a Hungarikum Bizottság (a továbbiakban: HB) által hungarikummá nyilvánított nemzeti értékek gyűjteménye;
- d) *kiemelkedő nemzeti érték*: olyan nemzeti érték, amely nemzeti szempontból meghatározó jelentőségű, a magyarságra jellemző és közismert, jelentősen öregbíti hírnevünket, növelheti meg- becslésünket az Európai Unióban és szerte a világon, továbbá hozzájárul új nemzedékek nemzeti hovatartozásának, magyarságtudatának kialakításához, megerősítéséhez;
- e) *uniós oltalom alatt álló nemzeti érték*: a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek minő- ségrendszeiről szóló, 2012. november 21-i 1151/2012/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet alapján oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel, oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel rendelkező vagy hagyományos különleges terméknek minősülő mezőgazdasági termékek vagy élelmiszerek; a sze- szes italok meghatározásáról, megnevezéséről, kiszerezéséről, címkézéséről és földrajzi árujelzői- nek oltalmáról, valamint az 1576/89/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. január 15-i 110/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet alapján oltalom alatt álló földrajzi árujelzővel rendelkező szeszes italok; a mezőgazdasági termékpiacok közös szervezésének létre- hozásáról, és a 922/72/EGK, a 234/79/EK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló, 2013. december 17-i 1308/2013/EU európai parlamenti és taná-

csi rendelet alapján oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy oltalom alatt álló földrajzi jelzéssel rendelkező borok és borászati termékek;

f) *külhoni nemzetrész értéktár*: az országhatáron túl, egy adott ország területén élő magyarságra jellemző nemzeti értékek közül az adott Külhoni Nemzetrész Értéktár Bizottság által külhoni értékkel nyilvánított értékek adatait tartalmazó gyűjtemény;

g) *Magyar Értéktár*: a nemzeti értékek köréből a HB által kiemelkedő nemzeti értékkel nyilvánított értékek gyűjteménye;

h) *megyei értéktár*: a megye területén fellelhető nemzeti értékek közül a Megyei Értéktár Bizottság által megyei értékkel nyilvánított értékek adatait tartalmazó gyűjtemény; ahol e törvény megyei értéktárát említ, az alatt a fővárosi értéktárát is érteni kell;

i) *nemzeti érték*: a magyarság és a magyarországi államalkotó nemzetiségek tevékenységéhez, termelési kultúrájához, tudásához, hagyományaihoz, a magyar tájhoz és élővilághoz kapcsolódó, nemzetünk történelme, valamint a közelmúlt során felhalmozott és megőrzött minden szellemi és anyagi, természeti, közösségi érték vagy termék, illetve a tájhoz és élővilághoz kapcsolódó materiális vagy immateriális javakat magába foglaló tájérték, amely tanúskodik egy emberi közösség és az adott terület történelmi kapcsolatáról;

j) *nemzetközi elismerésben részesített nemzeti érték*: azon nemzeti érték, amely az Országgyűlés által ratifikált vagy kormányrendelettel kihirdetett nemzetközi megállapodások vagy viszonyosság alapján nemzetközi elismerésben részesült;

k) *tájegységi értéktár*: több szomszédos település, illetve földrajzi, történelmi vagy néprajzi szempontok alapján egységet alkotó tájegység területén fellelhető nemzeti értékek közül az adott Tájegységi Értéktár Bizottság által tájegységi értékkel nyilvánított értékek adatait tartalmazó gyűjtemény;

l) *települési értéktár*: a települési önkormányzat területén fellelhető nemzeti értékek adatait tartalmazó gyűjtemény.

(2)⁴ Valamely érték kiemelkedő nemzeti értékkel vagy hungarikummá nyilvánítása nem érinti annak egyéb jogszabályok, különösen a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény, a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény, valamint a közokiratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény és a szellemi kulturális örökség megőrzéséről szóló, Párizsban, 2003. év október hó 17. napján elfogadott UNESCO Egyezmény kihirdetéséről szóló 2006. évi XXXVIII. törvény alapján fennálló védettségét.

(3) E törvény hatálya nem érinti a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény által hungarikumnak minősülő értékeket.

(4)⁵ E törvény alapján a természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek nem lehetnek sem nemzeti értékek, sem hungarikumok.

II. RÉSZ

A NEMZETI ÉRTÉKEK AZONOSÍTÁSA ÉS RENDSZEREZÉSE

2. A nemzeti értékek azonosítása

2. § A nemzeti értékek megóvandó értékek, azonosításukban, rendszerezésükben, adataik nyilvántartásba vételében és folyamatos frissítésében, gondozásában a települési önkormányzatok, a megyei önkormányzatok, a települési, a megyei és az országos nemzetiségi önkormányzatok, a hatáskörrel rendelkező állami szervek, a Magyar Állandó Értekezleten (a továbbiakban: MÁÉRT) részt vevő külhoni szervezetek és az általuk megbízott természetes és jogi személyek működhetnek közre. Ahol e törvény megyei önkormányzatot említ, az alatt a fővárosi önkormányzatot, ahol megyei nemzetiségi önkormányzatot említ, az alatt a fővárosi nemzetiségi önkormányzatot is érteni kell.

3. Települési, valamint tájegységi értéktár

3. § (1) A települési önkormányzat települési értéktárát hozhat létre.

(2) A települési önkormányzat Települési Értéktár Bizottságot hozhat létre, amely - az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározottak szerint - azonosítja a településen fellelhető nemzeti értékeket, létrehozza a települési értéktárát és nyilvántartás céljából megküldi azt a Megyei Értéktár Bizottság részére.

(3) Több szomszédos települési önkormányzat Tájegységi Értéktár Bizottságot is létrehozhat, amely elkészíti a tájegységi értéktárat és annak adatait megküldi az érintett Megyei Értéktár Bizottságok részére.

(4) A települési önkormányzat a települési, tájegységi értékek azonosításával, a települési, tájegységi értéktár létrehozatalával és annak gondozásával, valamint adatainak az érintett Megyei Értéktár Bizottság részére történő megküldésével megbízhat a település, tájegység területén működő, nemzeti értékek azonosítását, gondozását végző állami, települési önkormányzati, egyházi vagy civil szervezetet, közalapítványt, ilyen szervezet által fenntartott intézményt vagy annak szervezeti egységét, vagy a településfejlesztésben tevékenykedő külső településfejlesztési, vidékfejlesztési szervezetet (a továbbiakban együtt: települési szervezet). A települési szervezet jogai megegyeznek a Települési Értéktár Bizottság, illetve a Tájegységi Értéktár Bizottság jogaival.

(5) A Települési, illetve Tájegységi Értéktár Bizottság létrehozásáról vagy a (4) bekezdés szerinti feladatok ellátásával történő megbízásról az érintett települési önkormányzat vagy önkormányzatok a létrehozást, illetve a megbízást követő 30 napon belül tájékoztatja, illetve tájékoztatják a HB-t és az érintett megyei értéktár bizottságot vagy bizottságokat.

4. Megyei értéktár

4. § (1) A megyei önkormányzat megyei értéktárat hozhat létre.

(2) A megyei önkormányzat Megyei Értéktár Bizottságot hozhat létre, amely - az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározottak szerint - szervezi a megye területén azonosított települési és tájegységi értéktárak adatainak összesítését, azonosítja a megye területén fellelhető nemzeti értékeket, dönt a megyei értéktárba bekerülő nemzeti értékekről, létrehozza a megyei értéktárat és nyilvántartás céljából megküldi azt a HB-nek.

(3) A megyei önkormányzat a megyei értékek azonosításával, a megyei értéktár létrehozatalával és annak gondozásával, valamint adatainak a Magyar Értéktárba történő megküldésével megbízhat a megye területén működő, nemzeti értékek azonosítását, gondozását végző állami, megyei önkormányzati, egyházi vagy civil szervezetet, közalapítványt, ilyen szervezet által fenntartott intézményt vagy annak szervezeti egységeit (a továbbiakban együtt: megyei szervezet). A megyei szervezet jogai megegyeznek a Megyei Értéktár Bizottság jogaival.

(4) A Megyei Értéktár Bizottság létrehozásáról vagy a (3) bekezdés szerinti feladatok ellátásával történő megbízásról a megyei önkormányzat a létrehozást, megbízást követő 30 napon belül tájékoztatja a HB-t.

5. A külhoni magyarság értéktára

5. § (1) A MÁÉRT-en részt vevő külhoni szervezet vagy szervezetek a saját országuk vonatkozásában külhoni nemzetrész értéktárat hozhatnak létre. Egy nemzetrész esetén a HB kizárólag egy külhoni nemzetrész értéktár működését veheti figyelembe.

(2) A MÁÉRT-en részt vevő külhoni szervezet vagy szervezetek a saját országuk vonatkozásában Külhoni Nemzetrész Értéktár Bizottságot hozhatnak létre, amely szervezheti az országhatáron túl fellelhető nemzeti értékek azonosítását, dönthet a külhoni nemzetrész értéktárba bekerülő nemzeti értékről, létrehozhatja a külhoni nemzetrész értéktárat és megküldheti azt a HB-nek.

(3) A Külhoni Nemzetrész Értéktár Bizottság létrehozásáról a MÁÉRT-en részt vevő külhoni szervezet tájékoztathatja a HB-t.

(4) Ha valamely nemzetrészben nem hoztak létre Külhoni Nemzetrész Értéktár Bizottságot, a HB elláthatja annak feladatait.

5/A. § (1) A MÁÉRT-en részt vevő külhoni szervezet által támogatott önkormányzat vagy jogi személy (a továbbiakban: külhoni szervezet) saját országa vonatkozásában az országhatáron túl települési, illetve tájegységi értéktárat hozhat létre. A HB egy település esetén kizárólag egy települési értéktár, egy tájegység esetén kizárólag egy tájegységi értéktár működését veheti figyelembe.

(2) A külhoni szervezet Települési Értéktár Bizottságot, illetve Tájegységi Értéktár Bizottságot hozhat létre, amely azonosíthatja és gondozhatja az adott település, illetve tájegység területén fellelhető nemzeti értékeket, továbbá azok adatait nyilvántartás céljából megküldheti a HB-nak és a területileg illetékes Külhoni Nemzetrész Értéktár Bizottságnak.

(3) A Települési Értéktár Bizottság, illetve a Tájegységi Értéktár Bizottság létrehozásáról az érintett külhoni szervezet tájékoztathatja a HB-t és a területileg illetékes Külhoni Nemzetrezs Értéktár Bizottságot.

6. Az ágazati értéktár

6. § (1) Az egyes ágazatokért felelős miniszterek szakágazatukban meghatározzák a feladatkörükbe tartozó nemzeti értékek körét.

(2) A miniszterek feladatkörébe tartozó nemzeti értékek ágazati értéktárba való felvételére javaslatot tehet az adott nemzeti értéket gondozó vagy fenntartó természetes vagy jogi személy.

(3) Az egyes ágazatokért felelős miniszterek az ágazati értéktárba sorolt nemzeti értékek nevét tartalmazó listát az e törvény végrehajtására vonatkozó jogszabályban foglaltak szerint megküldik a HB részére. Amennyiben ezt követően új értékkel bővítik az ágazati értéktárukat, annak adatait az értéktárba történő felvételt követő 30 napon belül megküldik a HB részére.

7. A Magyar Értéktár

7. § (1) A kiemelkedő nemzeti értékek adatainak nyilvántartása a Magyar Értéktárban történik.

(2) A Magyar Értéktárat a HB hozza létre és működteti.

8. § Nemzeti érték kiemelkedő nemzeti értékkel nyilvánítására és a Magyar Értéktárba való felvételére javaslatot tehet:

a) a HB tagja,

b) a Települési, illetve Tájegységi Értéktár Bizottság, valamint a települési szervezet,

c) a Megyei Értéktár Bizottság vagy a megyei szervezet,

d) a Külhoni Nemzetrezs Értéktár Bizottság,

e) az ágazati értéktárat működtető, hatáskörrel rendelkező miniszter,

f) a települési, tájegységi, megyei, külhoni nemzetrezs és ágazati értéktárban nyilvántartott nemzeti értéket gondozó vagy fenntartó természetes személy vagy jogi személy.

9. § A HB külön elbírálása alapján a kiemelkedő nemzeti értékek közé és a Magyar Értéktárba kerülhetnek:

a) az uniós oltalom alatt álló nemzeti értékek;

b) a nemzetközi elismerésben részesített nemzeti értékek.

10. § A HB az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározottak és az alapszabálya szerint eljárva dönt a hozzá az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározottak szerint benyújtott javaslat alapján a javasolt nemzeti érték kiemelkedő nemzeti értékkel történő nyilvánításáról, és a Magyar Értéktárba történő felvételéről.

11. §

III. RÉSZ

A HUNGARIKUMOK

8. A hungarikumok kiválasztása

12. § (1) A Magyar Értéktárban nyilvántartott kiemelkedő nemzeti értéknek hungarikummá nyilvánítására javaslatot tehet:

a) a HB tagja,

b) a Települési, illetve Tájegységi Értéktár Bizottság, valamint a települési szervezet,

c) a Megyei Értéktár Bizottság vagy a megyei szervezet,

d) a Külhoni Nemzetrezs Értéktár Bizottság,

e) az ágazati értéktárat működtető, hatáskörrel rendelkező miniszter, valamint

f) a Magyar Értéktárban nyilvántartott kiemelkedő nemzeti értéket gondozó vagy fenntartó természetes vagy jogi személy.

(2) Az Egyesült Nemzetek Oktatási, Tudományos és Kulturális Szervezete által kiemelkedő egyetemes értéknek vagy szellemi kulturális örökségként nyilvántartott és az 1. § (1) bekezdés *b)* pontja szerinti feltételeknek megfelelő értékek a HB külön elbírálása alapján minősülhetnek hungarikumoknak.

(3)

13. § (1) A HB az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározottak és az alapszabálya szerint eljárva dönt a hozzá az e törvény végrehajtására kiadott jogszabályban meghatározottak szerint benyújtott javaslat alapján javasolt kiemelkedő nemzeti érték Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételéről. A Hungarikumok Gyűjteményébe felvett hungarikumok adatait a HB saját honlapján közzéteszi.

(2) A Hungarikumok Gyűjteményében a hungarikumokkal kapcsolatosan nyilván kell tartani különösen a hungarikum megnevezését, fellelhetőségét, rövid, lényegre törő bemutatását, különleges, egyedi jellemzőit, amely kiemeli a nemzeti értékek köréből, az esetlegesen más területeken megjelenő változatait, valamint a fellelhető bibliográfiai jegyzéket.

9. A Hungarikum Bizottság

14. § (1) A HB tagjainak a kiválasztása során törekedni kell arra, hogy a lehető legmagasabb szakmai színvonal, a széles körű tapasztalat, valamint a nemzeti értékek által érintett legtöbb tudományterület képviselvé legyen.

(2) A HB

a) az Országgyűlés által delegált négy,

b) a MÁÉRT-en részt vevő külföldi szervezetek által delegált három,

c) a nemzetpolitikáért felelős miniszter által delegált egy,

d) az igazságügyért felelős miniszter által delegált egy,

e) a helyi önkormányzatokért felelős miniszter által delegált egy,

f) a kultúráért és az oktatásért felelős miniszter által együttesen delegált egy,

g) az agrárpolitikáért felelős és a természetvédelemért felelős miniszter által együttesen delegált egy,

h) a turizmusért felelős miniszter által delegált egy,

i) az európai uniós források felhasználásáért és a kulturális örökség védelméért felelős miniszter által együttesen delegált egy,

j) a külgazdasági ügyekért és a külpolitikáért felelős miniszter által együttesen delegált egy,

k) az informatikáért felelős miniszter által delegált egy,

l) a honvédelemért felelős miniszter által delegált egy,

m) a Magyar Tudományos Akadémia elnöke által delegált egy,

n) a Magyar Művészeti Akadémia elnöke által delegált egy, és

o) a Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatalának elnöke által delegált egy tagból áll.

(3) A tagot az őt delegáló személy vagy szervezet a HB-tagságából indoklás nélkül bármikor visszahívhatja, és helyére új tagot delegálhat.

(3a) Az Országgyűlés a mezőgazdasági ügyekért felelős bizottság javaslatára három - két kormánypárti és egy ellenzéki - tag, a nemzetiségeket képviselő bizottság javaslatára további egy tag delegálásáról dönt.

(4) Nem lehet a HB tagja az, akinek szellemi vagy termelőtevékenységével létrehozott produktuma nemzeti értéknek minősül, valamint, aki nemzeti érték kereskedelmi célú forgalmazásával kapcsolatos tevékenységet végez.

(5) A HB elnöke az agrárpolitikáért felelős miniszter.

15. § (1) A HB titkársági feladatait az agrárpolitikáért felelős miniszter által vezetett minisztérium látja el, titkárát határozatlan időtartamra a miniszter nevezi ki.

(2) A HB üléseit a HB elnöke szükség szerint, de legalább félévente hívja össze, továbbá köteles összehívni a tagok kétharmadának írásbeli kezdeményezésére.

16. § (1) A HB munkáját a HB titkárság és a szakmai ágazati szakbizottságok segítik.

(2) Az ágazati szakbizottságok munkájában részt vesznek különösen az adott szakterületen működő államigazgatási szervek, hatóságok, tudományos testületek, oktatási intézmények, gazdasági és szakmai kamarák, valamint egyes szakmai szervezetek képviselői.

(3) Az ágazati szakbizottságok létrehozására és tagjaira, a delegálásban érintett intézmények vagy szervezetek bevonásával, a hatáskörrel rendelkező miniszterek tesznek javaslatot a HB elnöke részére.

(4) A tagot az őt delegáló miniszter saját hatáskörében eljárva ágazati szakbizottsági tagságából indoklás nélkül bármikor visszahívhatja, és helyére új tagot delegálhat.

(5) A HB és az ágazati szakbizottságok működésének rendjét alapszabály határozza meg, amelyet a HB tagjai kétharmadának szavazatával fogad el.

17. § (1) A HB a nemzeti értékek és a kiemelkedő nemzeti értékek megőrzése, fenntarthatósága, széles körű megismertetése és hasznosítása érdekében különösen:³⁹

a) összeállítja a Magyar Értéktárát;

b) ha valamely megyében nem hoztak létre Megyei Értéktár Bizottságot, vagy ha a megyei önkormányzat nem bízott meg a megyei értékek azonosításával, a megyei értéktár létrehozatalával és annak gondozásával, valamint adatainak a Magyar Értéktárba történő megküldésével megyei szervezetet, úgy ellátja annak feladatait;

c) évente tájékoztatást ad az Országgyűlésnek a nemzeti értékek azonosításának és rendszeresítésének helyzetéről, a nemzeti értékek fenntarthatóságáról és hasznosításáról, valamint a HB működéséről;

d) magyar és angol nyelvű internetes oldalt működtet, ahol megismerhető a Magyar Értéktár;

e) gondoskodik róla, hogy a Magyar Értéktár a nemzetkép-stratégia szerves részét képezze;

f) gondoskodik a közvélemény széles körű tájékoztatásáról a nemzeti értékek megismertetése érdekében;

g) pályázatokat ír ki a nemzeti értékek és a kiemelkedő nemzeti értékek azonosítására, megőrzésére, fenntartására, fejlesztésére, megismertetésére, védelmére, a termékek hazai, külgazdasági szempontú és kultúrdiplomáciai hasznosítására vonatkozóan; valamint

h) e törvény rendelkezéseinek való megfelelés szempontjából felülvizsgálja a Magyar Értéktár tartalmát.

(2) A HB a hungarikumok által hordozott kiemelkedő értékek megőrzése, fenntarthatósága, széles körű megismertetése és hasznosítása érdekében különösen:

a) indokolt esetben e törvény rendelkezéseinek való megfelelés szempontjából felülvizsgálja a Hungarikumok Gyűjteménye tartalmát;

b) összeállítja a Hungarikumok Gyűjteményét;

c) véleményezi a hungarikumokkal kapcsolatos jogszabályok tervezetét;

d) közzéteszi a Hungarikumok Gyűjteményét internetes honlapján;

e) elnöke útján javaslatot tesz a Kormánynak a hungarikumok fenntarthatóságára és hasznosíthatóságára;

f) pályázatokat ír ki a hungarikumok azonosítására, megőrzésére, fenntartására, fejlesztésére, megismertetésére, védelmére, a termékek hazai, külgazdasági szempontú és kultúrdiplomáciai hasznosítására vonatkozóan;

g) gondoskodik a közvélemény széles körű tájékoztatásáról a hungarikumok megismertetése érdekében; valamint

h) az országhatáron túl fellelhető hungarikumok tekintetében az elnöke útján kapcsolatot tart hat az érintett külföldi állam szerveivel;

i) magyar és angol nyelvű internetes oldalt működtet, ahol megismerhető a Hungarikumok Gyűjteménye.

10. A hungarikum védjegy

18. § (1) A hungarikum védjegy a HB tevékenységének megjelenítésére, valamint a Hungarikumok Gyűjteményében szereplő kiemelkedő nemzeti értékek megismertetésének elősegítésére, színvonaluk és minőségük folyamatos fenntartására szolgáló védjegy.

(2) A hungarikum védjegy lajstromozása iránti nemzeti bejelentést, valamint a közösségi védjegybejelentést az agrárpolitikáért felelős miniszter teszi meg.

(3) A hungarikum védjegy használatát a védjegyjogosult a hungarikumot gondozó vagy fenntartó természetes vagy jogi személy kérelmére engedélyezheti.

(4) A hungarikum védjegy piaci bevezetése és népszerűsítése az agrárpolitikáért felelős miniszter feladata.

11. A „hungarikum” kifejezés használata

18/A. § Jogi személy, továbbá kereskedelmi vagy vendéglátó-ipari létesítmény elnevezésében a „hungarikum” kifejezés a HB hozzájárulása alapján használható.

IV. RÉSZ
ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

19. § Felhatalmazást kap a Kormány, hogy rendeletben állapítsa meg

- a)* a nemzeti értékek szakterületenkénti kategóriáit,
- b)* a nemzeti értékek és a hungarikumok kapcsán nyilvántartandó adatok körét, valamint az adatok egységes osztályozási, besorolási, nyilvántartási rendszerét,
- c)* a települési, tájegységi és megyei értéktárak létrehozására és gondozására, valamint a Települési, Tájegységi és Megyei Értéktár Bizottságok, továbbá az ágazati értéktárak felállítására és működésére vonatkozó szabályokat,
- d)* az egyes ágazatokért felelős miniszterek feladatkörébe tartozó, ágazati értéktárba foglalható nemzeti értékek meghatározásának alapját,
- e)* a nemzeti értékke, kiemelkedő nemzeti értékke vagy hungarikummá nyilvánításra irányuló kérelem formai követelményeit,
- f)* a nemzeti értékek, a kiemelkedő nemzeti értékek és a hungarikumok digitális formában megjelenő tartalmainak nyilvántartására, és nyilvánosság számára történő hozzáférhetőségének biztosítására vonatkozó szabályokat,
- g)* a nemzeti értékek értéktárakba történő felvételének eljárására vonatkozó szabályokat, valamint
- h)* a kiemelkedő nemzeti értékke és a hungarikummá minősítés eljárására vonatkozó részletes szabályokat.

20. § Ez a törvény a kihirdetését követő harmadik hónap első napján lép hatályba.

21. § (1) A HB-t legkésőbb e törvény hatálybalépésétől számított 90 napon belül létre kell hozni.

(2) A Hungarikumok Gyűjteményét első alkalommal e törvény hatálybalépésétől számított egy éven belül közzé kell tenni.

22. § (1) A magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény módosításáról szóló 2015. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Módtv.) hatálybalépésével a HB-ba delegálási jogosultságot szerző személy vagy szervezet a Módtv. hatálybalépését követő 30 napon belül tagot jelöl ki.

(2) A Módtv. hatálybalépését megelőzően a törvény erejénél fogva a Magyar Értéktárba és a Hungarikumok Gyűjteményébe bekerült nemzeti értékek továbbra is a Magyar Értéktárba és a Hungarikumok Gyűjteményébe tartoznak.

(3) A Módtv. hatálybalépését megelőzően a külföldi magyarság értéktárában szereplő nemzeti értékek a Módtv. hatálybalépésével az adott nemzeti érték fellelhetősége szerinti külföldi nemzet-rész értéktárba tartoznak.

114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról

A Kormány a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény 19. §-ában foglalt felhatalmazás alapján,

a 19. § tekintetében az Alaptörvény 15. cikk (3) bekezdésében meghatározott eredeti jogalkotói hatáskörben,

az Alaptörvény 15. cikk (1) bekezdésében meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

1. A nemzeti értékek szakterületenkénti kategóriái

1. § A nemzeti értékek adatait a települési, tájegységi és megyei értéktárakban, az ágazati értéktárban, a külhoni magyarság értéktárban, a Magyar Értéktárban, valamint a Hungarikumok Gyűjteményében a következő, szakterületenkénti kategóriák szerint kell azonosítani és rendszerezni:

a) agrár- és élelmiszergazdaság: az agrárium szellemi termékei és tárgyi javai – beleértve az erdészet, halászat, vadászat és állategészségügy területét –, különösen a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, a borászat, továbbá az állat- és növényfajták;

b) egészség és életmód: a tudományos és népi megelőzés és gyógyászat, természetgyógyászat szellemi termékei és tárgyi javai, különösen a gyógyszerek, gyógynövények, gyógyhatású készítmények, gyógyvíz- és fürdőkultúra;

c) épített környezet: a környezet tudatos építési munka eredményeként létrehozott, illetve elhagyott épített (mesterséges) része, amely elsődlegesen az egyéni és közösségi lét feltételeinek megteremtését szolgálja; valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek;

d) ipari és műszaki megoldások: az ipari termelés – beleértve a kézműipart, kézművességet is – szellemi termékei és tárgyi javai, különösen az egyes technológiák, technikák, berendezés-, gép- és műszergyártás, műszaki eszközökkel végzett személy- és áruszállítás;

e) kulturális örökség: a kulturális örökség szellemi és tárgyi javai, különösen az irodalom, a tudomány, a népművészet és népi kézművesség, néprajz, filmművészet, iparművészet, képzőművészet, táncművészet és zeneművészet; továbbá a védett ingatlan értékei, különösen a nemzeti vagyon körébe tartozó, kiemelkedő értékű műemlékek és régészeti lelőhelyek, nemzeti és történelmi emlékhelyek, világörökségi helyszínek;

f) sport: a fizikai erőnlét és a szellemi teljesítőképeség megtartását, fejlesztését szolgáló, a szabadidő eltöltéseként kötetlenül vagy szervezett formában, illetve versenyszerűen végzett testedzés vagy szellemi sportágban kifejtett tevékenység, különösen a sportolói életművek és csúcsteljesítmények;

g) természeti környezet: az ember természetes környezetének tárgyi javai, különösen a fizikai és biológiai képződmények vagy képződménycsoportok, geológiai és geomorfológiai képződmények, természeti tájak, természeti területek, életközösségek és ökológiai rendszerek; valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek;

h) turizmus és vendéglátás: a turizmus és a vendéglátás szellemi termékei és tárgyi javai, különösen a turisztikai attrakciók, szolgáltatások, a vendéglátó-ipari termékek, valamint a vendéglátás körébe tartozó étel- és italkészítési eljárások.

2. A települési, tájegységi és megyei értéktárak létrehozása és gondozása

2. § (1) A települési és megyei önkormányzat (a továbbiakban együtt: helyi önkormányzat) e rendelet hatálybalépésétől számított 60 napon belül döntést hoz arról, hogy kíván-e élni a települési, tájegységi, megyei értéktár létrehozásának lehetőségével.

(2) A települési, tájegységi, megyei értéktár létrehozására, valamint a Települési Értéktár Bizottság, illetve a Megyei Értéktár Bizottság (a továbbiakban együtt: értéktár bizottság) alakítására vagy a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény (a továbbiakban: Htv.) 3. § (3) bekezdése szerinti, illetve a Htv. 4. § (3) bekezdése szerinti szervezetre vonat-

kozó döntésről a meghozatalát követő 30 napon belül a települési önkormányzatnak a megyei közgyűlés elnökét, a fővárosi, a fővárosi kerületi és a megyei önkormányzatnak pedig a Hungarikum Bizottság (a továbbiakban: HB) elnökét tájékoztatnia kell.

(3) A helyi önkormányzat a települési, tájegységi, illetve megyei értéktár, illetve az értéktár bizottság létrehozására vonatkozó nemleges döntését bármikor megváltoztathatja, amelyről a döntést követő 30 napon belül tájékoztatnia kell a megyei közgyűlés elnökét, illetve a HB elnökét.

3. Települési és Megyei Értéktár Bizottságok létrehozása és működése

3. § (1) Az értéktár bizottság működési szabályzatát a helyi önkormányzat képviselő-testülete határozza meg. Az értéktár bizottság

a) legalább három tagból áll;

b) munkájába bevonja a helyi, illetve megyei közművelődési feladatellátás országos módszertani intézményét, továbbá értékek gyűjtésével, megőrzésével, hasznosításával foglalkozó országos és területi illetékességű szakmai és civil szervezeteket;

c) félévente, legkésőbb a félévet követő hónap utolsó napjáig beszámol tevékenységéről a helyi önkormányzat képviselő-testületének.

(2) Az értéktár bizottság működéséhez és feladatainak ellátásához szükséges pénzügyi, tárgyi és ügyviteli feltételeket a helyi önkormányzat – az általa jóváhagyott éves munka- és pénzügyi tervre figyelemmel – maga biztosítja.

4. A Magyar Állandó Értekezlet által kijelölt bizottság működése

4. § (1) A Magyar Állandó Értekezlet (a továbbiakban: MÁÉRT) a külhoni magyarság értéktár tárgyában hozott döntése alapján a Htv. és e rendelet szerinti feladatainak ellátását

a) Külhoni Bizottság létrehozásával, vagy

b) már működő szakbizottsága vagy a Htv. 5. § (3) bekezdése szerint intézmény vagy szervezet megbízásával

teljesítheti [az a) és b) pont szerinti szervezet a továbbiakban együtt: MÁÉRT szakbizottság].

(2) A MÁÉRT szakbizottság munkájába bevonja a külhoni magyar szakmai és civil szervezeteket és évente beszámol tevékenységéről a MÁÉRT-nek.

5. Ágazati értéktárak létrehozása és gondozása

5. § (1)¹ Az egyes ágazatokért felelős miniszterek (a továbbiakban: miniszterek) a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről szóló kormányrendelet alapján határozzák meg a feladatkörükbe tartozó, ágazati értéktárba foglalható nemzeti értékek körét.

(2) Az egyes miniszterek feladatkörébe tartozó, egyéb szabályozás szerint már önállóan nyilvántartott, a Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján nemzeti értéknek minősíthető értékekről az ágazati értéktárak a következő adatokat tartják nyilván:

a) a nemzeti érték neve,

b) a nemzeti érték nyilvántartásáról rendelkező jogszabály száma,

c) a nemzeti értéket nyilvántartó adatbázis megnevezése.

(3) A miniszterek az e rendelet hatálybalépésétől számított 60 napon belül kijelölik az ágazati értéktár adatainak megküldéséért felelős szervezeti egységet (a továbbiakban: minisztériumi szervezeti egység), és erről értesítik a HB elnökét.

(4) A minisztériumi szervezeti egység az e rendelet hatálybalépésétől számított 90 napon belül megküldi a (2) bekezdés szerinti adatokat a HB elnöke részére.

6. A nemzeti értékek települési, tájegységi, megyei értéktárba és a külhoni magyarság értéktárba történő felvétele

6. § (1) A helyi önkormányzat közigazgatási területén fellelhető, illetve az ott létrehozott nemzeti érték felvételét a települési, tájegységi vagy megyei értéktárba bárki írásban kezdeményezheti az adott érték fellelhetőségének helye szerint illetékes önkormányzat polgármesteréhez, illetve a megyei közgyűlés elnökéhez címzett javaslatában.

(2) A Magyarország határain túl fellelhető nemzeti értékek felvételét a külföldi magyarság értéktárába bárki írásban kezdeményezheti a MÁÉRT szakbizottság ügyrendjében foglaltak szerint.

(3) A javaslatot az 1. melléklet szerint kell elkészíteni és elektronikus úton vagy postai út eseten elektronikus adathordozón mellékelve kell benyújtani. Valamely nemzeti értéknek a települési, tájegységi vagy megyei értéktárba, illetve a külföldi magyarság értéktárába történő felvételére irányuló javaslatétel ingyenes.

(4) A javaslatnak tartalmaznia kell:

a) a javaslattevő adatait,

b) az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték adatait,

c) az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképét vagy audiovizuális-dokumentációját,

d) a Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumokat, valamint

e) szakértő, illetve szakmai vagy civil szervezet támogató vagy ajánló levelét.

(5) A települési értéktár létrehozásának lehetőségével élni nem kívánó települési önkormányzat a javaslatot haladéktalanul megküldi a megyei közgyűlés elnöke részére, aki azt a megyei értéktár létrehozásáért felelős Megyei Értéktár Bizottságnak vagy a Htv. 4. § (3) bekezdése szerinti intézménynek, illetve szervezetnek továbbítja.

(6) A települési értéktár létrehozásának lehetőségével élni nem kívánó fővárosi önkormányzat vagy fővárosi kerületi önkormányzat, illetve a megyei értéktár létrehozásának lehetőségével élni nem kívánó megyei önkormányzat a javaslatot haladéktalanul megküldi a HB elnöke részére.

7. § (1) Az értéktár bizottság, a MÁÉRT szakbizottság, illetve a Htv. 3. § (3) bekezdése vagy 4. § (3) bekezdése szerinti intézmény vagy szervezet a hozzá beérkezett javaslatot megvizsgálja, hogy az a Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontja alapján megalapozott-e és megfelel-e a Htv.-ben és az e rendeletben foglalt feltételeknek.

(2) Az értéktár bizottság, a MÁÉRT szakbizottság, illetve a Htv. 3. § (3) bekezdése vagy 4. § (3) bekezdése szerinti intézmény vagy szervezet alaki vagy tartalmi hiányosságok esetén a javaslattevőt a hiányok pótlására hívja fel, és ha a javaslattevő a hiánypótlásra való felhívásnak nem tesz eleget, illetve a hiányosság pótlásához szükséges idő figyelembevételével megállapított határidő meghosszabbítását sem kéri, a javaslatot érdemben nem tárgyalja meg és erről a javaslattevőt értesíti.

(3) A hiánypótlásra való felhívás teljesítésének elmulasztása nem akadályozza, hogy a javaslattevő utóbb ugyanazon nemzeti érték értéktárba történő felvételét kezdeményezze.

(4) A javaslat szerinti nemzeti érték adatainak a Htv. 1. § (1) bekezdés c)–e) pontjai szerinti értéktárak valamelyikébe való felvételéről az értéktár bizottság, illetve a Htv. 3. § (3) bekezdése és 4. § (3) bekezdése szerinti intézmény vagy szervezet, a javaslat benyújtását követő 90 napon belül dönt, és arról a javaslattevőt írásban értesíti. A javaslat szerinti nemzeti érték adatainak a Htv. 1. § (1) bekezdés f) pontja szerinti értéktárba való felvételéről a MÁÉRT szakbizottság a javaslat benyújtását követő 120 napon belül dönt, és arról a javaslattevőt írásban értesíti.

(5) A 6. § (5) bekezdése szerinti esetben a Megyei Értéktár Bizottság, illetve a Htv. 4. § (3) bekezdése szerinti intézmény vagy szervezet az (1)–(4) bekezdésekben foglaltak szerint jár el és dönt a javaslat szerinti nemzeti értéknek a megyei értéktárba való bekerüléséről.

(6) A települési és tájegységi értéktáraknak a megyei értéktárba való, a Htv. 3. §-a szerinti megküldésekor az értéktár létrehozója javaslatot tesz arra, hogy mely nemzeti értékek felvételét javasolja a megyei értéktárba.

(7) A települési, a megyei és a külföldi magyarság értéktáraknak a HB részére történő, a Htv. 4–5. §-a és a 7. § (1) bekezdése szerinti megküldésekor az értéktár létrehozója javaslatot tesz arra, hogy mely nemzeti értéket javasolja a Magyar Értéktár elemeként nyilvántartani.

7. A Magyar Értéktárban nyilvántartott nemzeti értékek

8. § A HB a Magyar Értéktárban tartja nyilván

a) az értéktár bizottság vagy a MÁÉRT szakbizottság, illetve a Htv. 3. § (3) bekezdése és 4. § (3) bekezdése szerinti intézmény vagy szervezet által a Magyar Értéktár elemeként nyilvántartani javasolt nemzeti értékek adatait, valamint

b) azon országos jelentőségű, települési, tájegységi és megyei értéktárba nem sorolható nemzeti értékek adatait, melyek Magyar Értéktár elemeként való nyilvántartását a Htv. 8. §-a alapján kezdeményezték.

9. § (1) A 8. § b) pontja szerinti javaslatot a 2. melléklet szerint kell elkészíteni és elektronikus úton vagy postai út esetén elektronikus adathordozón mellékelve kell benyújtani.

(2) A javaslatnak tartalmaznia kell:

a) a javaslattevő adatait,

b) a Magyar Értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték adatait,

c) a Magyar Értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképét vagy audiovizuális-dokumentációját,

d) a Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumokat, valamint

e) szakértő, illetve szakmai vagy civil szervezet támogató vagy ajánló levelét.

(3) A HB titkára a javaslatot a nemzeti érték 1. §-ban meghatározott kategóriájának megfelelő, a Htv. 16. § (1) bekezdése szerinti szakmai ágazati szakbizottsághoz (a továbbiakban: ágazati szakbizottság) utalja.

(4) Az ágazati szakbizottság a Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának és az e rendeletben foglaltaknak való megfelelés alapján javaslatot tesz a HB részére arról, hogy a javaslat szerinti nemzeti érték alkalmas-e arra, hogy a Magyar Értéktár elemeként vegyék nyilvántartásba.

(5) A javaslat szerinti nemzeti érték adatainak a Magyar Értéktár elemeként való nyilvántartásba vételéről a HB a javaslatnak a HB ülésének első napirendre tűzésétől számított 90 napon belül dönt, és arról a javaslattevőt írásban értesíti.

(6) A 6. § (6) bekezdése szerinti esetben a HB az (1)–(5) bekezdésekben foglaltak szerint jár el és dönt a javaslat szerinti nemzeti értéknek a Magyar Értéktárba való felvételéről.

8. Nemzeti érték hungarikummá minősítése

10. § (1) A Magyar Értéktárban nyilvántartott valamely nemzeti érték hungarikummá minősítését a Htv. 12. § (1) bekezdése szerinti intézmények, szervezetek vagy személyek a HB elnökének címzett írásos javaslatban kezdeményezhetik. A javaslatot a 3. melléklet szerint kell elkészíteni és elektronikus úton vagy postai út esetén elektronikus adathordozón mellékelve kell benyújtani. Valamely nemzeti érték hungarikummá minősítésére irányuló javaslatétel ingyenes.

(2) A javaslatnak tartalmaznia kell:

a) a javaslattevő adatait,

b) a Hungarikumok Gyűjteményébe felvételre javasolt nemzeti érték adatait,

c) a Hungarikumok Gyűjteményébe felvételre javasolt nemzeti érték fényképét vagy audiovizuális-dokumentációját,

d) a Htv. 1. § (1) bekezdés g) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumokat.

11. § (1) A HB titkára a javaslatot a nemzeti érték kategóriája szerinti ágazati szakbizottsághoz utalja.

(2) Az ágazati szakbizottság megvizsgálja, hogy a javaslat a Htv. 1. § (1) bekezdés g) pontja alapján megalapozott-e és megfelel-e a Htv.-ben és az e rendeletben foglalt feltételeknek.

(3) Alaki vagy tartalmi hiányosságok esetén a HB titkára a javaslattevőt a hiányok pótlására hívja fel. Amennyiben a javaslattevő a hiánypótlásra való felhívásnak nem tesz eleget, illetve a hiányosság pótlásához szükséges idő figyelembe vételével megállapított határidő meghosszabbítását sem kéri, a HB titkára a javaslatot nem terjeszti a HB elé és erről a javaslattevőt értesíti.

(4) A hiánypótlásra való felhívás teljesítésének elmulasztása nem akadály a javaslattevő ugyanazon nemzeti értéknek a Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételét ismételt kezdeményezze.

(5) Az ágazati szakbizottság a Htv. 1. § (1) bekezdés g) pontjának való megfelelés alapján javaslatot tesz a HB részére arról, hogy a javaslat szerinti nemzeti érték alkalmas-e arra, hogy a Hungarikumok Gyűjteményébe bekerüljön.

(6) A javasolt nemzeti érték adatainak a Hungarikumok Gyűjteményébe való felvételéről a HB a javaslatnak a HB ülésének első napirendre tűzésétől számított 90 napon belül dönt, és arról a javaslattevőt írásban értesíti.

12. § A Magyar Értéktárból hungarikummá minősített értékekről a nemzeti érték gondozója, vagy az ilyen terméket előállító magánszemélyek vagy vállalkozások kérelmére a HB elismerő oklevelet bocsát ki.

9. A nyilvántartás és a közzététel szabályai

13. § (1) A nemzeti értékeknek az 5. § (2) bekezdése és az 1–3. melléklet II. pontja szerinti adatait a Htv. 1. § (1) bekezdés a)–f) pontjai szerinti értéktárakban, valamint a Hungarikumok Gyűjteményében az 1. §-ban foglalt szakterületenkénti kategóriák szerint kell nyilvántartani.

(2) A közösségi oltalom alatt álló nemzeti értékek és a nemzetközi elismerésben részesített nemzeti értékek esetében a nemzeti érték nevét, a nemzeti érték nyilvántartásáról rendelkező jogszabály számát és a nemzeti értéket nyilvántartó adatbázis megnevezését kell az 1. §-ban foglalt szakterületenkénti kategóriák szerint nyilvántartani.

14. § (1) A települési, tájegységi, illetve megyei értéktárban a 13. § (1) bekezdése szerint nyilvántartott nemzeti érték adatait a helyi önkormányzat az önkormányzat honlapján, a 7. § (4) bekezdése szerinti döntést követően, 8 napon belül közzéteszi.

(2) A külhoni magyarság értéktárban a 13. § (1) bekezdése szerint nyilvántartott nemzeti értékek adatait a nemzetpolitikáért felelős miniszter által kijelölt honlapon, a 7. § (4) bekezdése szerinti döntést követően, 8 napon belül közzé kell tenni.

(3) Az ágazati értéktárakban az 5. § (2) bekezdése szerint nyilvántartott nemzeti értékek adatait a feladatköre szerint érintett miniszter az általa vezetett minisztérium honlapján közzéteszi.

15. § A Magyar Értéktárban a 13. § (1) bekezdése szerint nyilvántartott nemzeti értékek adatait a HB a nyilvántartásba vételt követő 8 napon belül a Htv. 17. § (1) bekezdés e) pontja szerinti honlapon közzéteszi.

16. § A Hungarikumok Gyűjteményét a HB a hungarikummá minősített nemzeti érték nyilvántartásba vételét követő 8 napon belül, a Htv. 17. § (2) bekezdés d) pontja szerint, a Htv. 17. § (1) bekezdés e) pontja szerinti honlapon közzéteszi.

10. A Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet által vezetett nyilvántartás

17. § A Magyar Értéktár és a Hungarikumok Gyűjteménye digitális formában rendelkezésre álló adatait a HB titkára küldi meg a Magyar Nemzeti Digitális Archívum és Filmintézet számára.

11. Záró rendelkezések

18. § Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.

19. §²

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

**Javaslat a
„[nemzeti érték megnevezése]”
[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő
felvételéhez**

Készítette:

..... (név)

..... (aláírás)

..... (település, dátum)

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

- települési tájegységi megyei külhoni magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

2. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

**Javaslat a
„[nemzeti érték megnevezése]”
Magyar Értéktárba történő felvételéhez**

Készítette:

..... (név)

..... (aláírás)

..... (település, dátum)

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
 agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport
 természeti környezet turizmus
3. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése
4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása
5. Indoklás a Magyar Értéktárba történő felvétel mellett, kitérve a nemzeti érték országos jelentőségének bemutatására
6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)
7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

3. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

**Javaslat a
„[nemzeti érték megnevezése]”
Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvételéhez**

Készítette:

..... (név)

..... (aláírás)

..... (település, dátum)

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
 agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód épített környezet
 ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport
 természeti környezet turizmus
3. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése
4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása
5. Indoklás a Hungarikumok Gyűjteményébe történő felvétel mellett
6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)
7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés g) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok
3. A javaslathoz csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

¹ Az 5. § (1) bekezdése a 221/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet 728. §-a szerint módosított szöveg.

² A 119. § a 2010: CXXX. törvény 12. § (2) bekezdése alapján hatályát veszítette.

Kitöltési útmutató A 114/2013. (IV. 16.) Kormányrendelet mellékleteihez

1. számú melléklet: javaslat települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság/ágazati értéktárba történő felvételéhez

A magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV.16.) Korm. rendelet (továbbiakban: Vhr.) 6. § (1) értelmében a helyi önkormányzat közigazgatási területén fellelhető, illetve az ott létrehozott nemzeti érték felvételét a települési, tájegységi vagy megyei értéktárba **bárki írásban kezdeményezheti** az adott érték fellelhetőségének helye szerint illetékes önkormányzat polgármesteréhez, illetve a megyei közgyűlés elnökéhez címzett javaslatában.

A javaslattétel ingyenes.

A javaslatot a Vhr. 1. melléklet szerint kell elkészíteni és elektronikus úton benyújtani, a segédletben kifejtettek alapján.

JAVASLAT

a „.....”

*(Nemzeti érték megnevezése)

a települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság/ágazati értéktárba történő felvételéhez

*(A megfelelőt kell írni, a többit törölni szükséges)

Készítette:

*(A javaslat készítőjének, összeállítójának neve)

..... (név)

..... (aláírás)

..... (település, dátum)

(P. H.)

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név:

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése

*(A borítóoldalon megjelölttel azonos megnevezés szerepeljen!)

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
agrár- és élelmiszergazdaság; egészség és életmód; épített környezet; ipari és műszaki megoldások; kulturális örökség; sport; természeti környezet; turizmus és vendéglátás

*(A megfelelőt jelölni kell, segítség a meghatározáshoz)

*(Kérjük, csak egy szakterületet jelöljön meg!)

A Vhr. 1. § alapján: A nemzeti értékek adatait a települési, tájegységi és megyei értéktárakban, az ágazati értéktárban, a külhoni magyarság értéktárában, a Magyar Értéktárban, valamint a Hungarikumok Gyűjteményében a következő, szakterületenkénti kategóriák szerint kell azonosítani és rendszerezni:

a) **agrár- és élelmiszergazdaság:** az agrárium szellemi termékei és tárgyi javai – beleértve az erdészet, halászat, vadászat és állategészségügy területét –, különösen a mezőgazdasági termékek és az élelmiszerek, a borászat, továbbá az állat- és növényfajták;

b) **egészség és életmód:** a tudományos és népi megelőzés és gyógyászat, természetgyógyászat szellemi termékei és tárgyi javai, különösen a gyógyszerek, gyógynövények, gyógyhatású készítmények, gyógyvíz- és fürdőkultúra;

c) **épített környezet:** a környezet tudatos építési munka eredményeként létrehozott, illetve elhatárolt épített (mesterséges) része, amely elsődlegesen az egyéni és közösségi lét feltételeinek megteremtését szolgálja; valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek;

d) **ipari és műszaki megoldások:** az ipari termelés – beleértve a kézműipart, kézművességet is – szellemi termékei és tárgyi javai, különösen az egyes technológiák, technikák, berendezés-, gép- és műszergyártás, műszaki eszközökkel végzett személy- és áruszállítás;

e) **kulturális örökség:** a kulturális örökség szellemi és tárgyi javai, különösen az irodalom, a tudomány, a népművészet és népi kézművesség, néprajz, filmművészet, iparművészet, képzőművészet, táncművészet és zeneművészet; továbbá a védett ingatlan értékei, különösen a nemzeti vagyon körébe tartozó, kiemelkedő értékű műemlékek és régészeti lelőhelyek, nemzeti és történelmi emlékhelyek, világörökségi helyszínek;

f) **sport:** a fizikai erőnlét és a szellemi teljesítőképeség megtartását, fejlesztését szolgáló, a szabadidő eltöltéseként kötetlenül vagy szervezett formában, illetve versenyszerűen végzett testedzés vagy szellemi sportágban kifejtett tevékenység, különösen a sportolói életművek és csúcsteljesítmények;

g) **természeti környezet:** az ember természetes környezetének tárgyi javai, különösen a fizikai és biológiai képződmények vagy képződménycsoportok, geológiai és geomorfológiai képződmények, természeti tájak, természeti területek, életközösségek és ökológiai rendszerek; valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek;

h) **turizmus és vendéglátás:** a turizmus és a vendéglátás szellemi termékei és tárgyi javai, különösen a turisztikai attrakciók, szolgáltatások, a vendéglátó-ipari termékek, valamint a vendéglátás körébe tartozó étel- és italkészítési eljárások.

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye

**(Pontos cím)*

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik települési; tájegységi; megyei; külhoni magyarság; ágazati

**(A megfelelőt jelölni kell)*

**(Ágazati értéktár esetén a javaslat szakterületének megfelelő minisztériumhoz kell benyújtani az anyagot)*

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

**(Az értéktárba javasolt nemzeti érték lényegre törő, az egyediséget hangsúlyozó bemutatása)*

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

**(értelemszerűen)*

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

**(amennyiben létezik ilyen)*

III. MELLÉKLETEK

**(A javaslat kötelező mellékletei, a támogató és ajánló leveleknek arra az adott értéktárra kell vonatkozniuk, ahová a felvételt javasolják)*

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték dokumentációja

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

**(minta a nyilatkozat szövegéhez)*

Nyilatkozat

*Alulírott hozzájárulok a „Javaslat a” (javaslat címe) (értéktár neve) Értéktárba történő felvételéhez csatolt saját készítésű fénykép(ek) / film(ek) további felhasználásához.

Dátum:

aláírás

A megyei értéktár bizottságok elérhetősége

Bács-Kiskun Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Szántó István ♦ 6000 Kecskemét ♦ Deák Ferenc tér 3.

www.bacskiskun.hu, www.bacskiskunmegyenemzetiertekei.hu, www.bacskiskunremeke.hu

Baranya Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Szatyor Győző ♦ 7621 Pécs ♦ Széchenyi tér 9.

info@kincsesbaranya.hu kincsesbaranya.hu

Békés Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Zalai Mihály ♦ 5600 Békéscsaba ♦ Árpád sor 18.

onkormanyzat@bekesmegye.hu, www.bekesmegye.hu, www.bekesmegye.com

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Bánné Dr. Gál Boglárka ♦ 3525 Miskolc ♦ Városház tér 1.

ertektar@hivatal.baz.hu, www.baz.hu, www.baz.hu/ertektar

Csongrád Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Magyar Anna ♦ 6720 Szeged ♦ Tisza Lajos krt. 2-4.

zalanyi@csongrad-megye.hu, www.csongrad-megye.hu

Fejér Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Balog Gábor ♦ 8000 Székesfehérvár ♦ Szent István tér 9.

www.fejer.hu

Győr-Moson-Sopron Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: dr. Pető Péter ♦ 9021 Győr ♦ Városház tér 3.

megyei.ertekek@gymsmo.hu, www.gymsmo.hu

Hajdú-Bihar Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Jantyk Zsolt ♦ 4024 Debrecen ♦ Piac utca 54.

elнок@hbmo.hu, terrend@hbmo.hu, www.hbmo.hu

Heves Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Ifj. Herman István ♦ 3300 Eger ♦ Kossuth Lajos utca 9.

kabinet@hevesmegye.hu; www.hevesmegye.hu

Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Rózsa Lajos ♦ 5001 Szolnok ♦ Kossuth Lajos utca 2. Pf: 41.

elnok@jnszm.hu, www.jnszm.hu

Komárom-Esztergom Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Popovics György ♦ 2800 Tatabánya ♦ Fő tér 4.

info@kemertektar.hu, www.kemertektar.hu; www.kemoh.hu

Nógrád Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Barna János ♦ 3100 Salgótarján ♦ Rákóczi út 36.

ertektar@nograd.hu, www.nograd.hu

Pest Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Török István ♦ 1052 Budapest ♦ Városház utca 7.

ertektar@pestmegye.hu, www.pestmegye.hu

Somogy Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: dr. Vörös Tamás ♦ 7400 Kaposvár ♦ Fő utca 10.
hivatal@som-onkorm.hu, www.som-onkorm.hu

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Karaova Magdolna ♦ 4401 Nyíregyháza ♦ Hősök tere 5.
ertektarbizottsag@szszbmo.hu, www.szszbm-ertektar.hu

Tolna Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Say István ♦ 7100 Szekszárd ♦ Szent István tér 11-13.
otos@tolnamegye.hu, www.kincsestolnamegye.hu

Vas Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Tausz István ♦ 9700 Szombathely ♦ Berzsényi Dániel tér 1.
www.vasiertektar.hu

Veszprém Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Vörösmarty Éva ♦ 8200 Veszprém ♦ Megyeház tér 1.
mokelnok@vpmegye.hu, www.veszpremmegye.hu

Zala Megyei Értéktár Bizottság

Elnök: Konczér Katalin ♦ 8900 Zalaegerszeg ♦ Kosztolányi út 10.
ertektar.zala.hu

Külhoni értéktár bizottságok elérhetősége

Erdélyi Magyar Értéktár Bizottság (EMÉB)

Elnök: Hegedűs Csilla ♦ 400489 Kolozsvár ♦ Republicii u. 60. sz.
kriza@kjnt.ro, www.kjnt.ro/ertektar

Felvidéki Magyar Értéktár Bizottság

Elnök: Varga Péter ♦ 94636 Karva ♦ Karva 297
info@ertektar.sk, www.ertektar.sk

Horvátországi Magyar Nemzetrezs Értéktár és Horvátországi Magyar Nemzetrezs Értéktár Bizottság

Elnök: Jakab Sándor (HMDK) / Pajrok Andor ♦ 31327 Bilje/Bellye ♦ Petőfi Sándor 78.
hmdk@hmdk.hr

Kárpátaljai Magyar Értéktár Bizottság

Elnök: Molnár Eleonóra ♦ 89432 Szürte ♦ Rákóczi út 104
karpataljai.nepfoiskola@gmail.com, www.karpataljainepfoiskola.com

Muravidéki Magyar Értéktár és Muravidéki Magyar Értéktár Bizottság

Elnök: Horváth Ferenc (MMÖNK) ♦ 9220 Lendva ♦ Fő utca 124.
ertektar@muravidek.si, www.muravidekiertektar.si

Vajdasági Magyar Értéktár

Elnök: Varga Tamás ♦ 24400 Zenta ♦ Posta utca 18.
info@vmmi.org, www.ertektar.rs

Ágazati értéktárak listája

Agrár- és élelmiszergazdaság

Az agrárium szellemi termékei és tárgyi javai

Egészség és életmód

A tudományos és népi megelőzés és gyógyászat, természetgyógyászat szellemi termékei és tárgyi javai

Ipari és műszaki megoldások

Az ipari termelés – beleértve a kézműipart, kézművességet is – szellemi termékei és tárgyi javai.

Kulturális örökség

A kulturális örökség szellemi és tárgyi javai.

Sport, turizmus és vendéglátás

A fizikai erőnlét és a szellemi teljesítőképesség megtartását, fejlesztését szolgáló, a szabadidő eltöltéseként kötetlenül vagy szervezett formában, illetve versenyszerűen végzett testedzés vagy szellemi sportágban kifejtett tevékenység; illetve a turizmus és a vendéglátás szellemi termékei és tárgyi javai.

Természeti és épített környezet

A környezet tudatos építési munka eredményeként létrehozott, illetve elhatárolt épített (mesterséges) része, amely elsődlegesen az egyéni és közösségi lét feltételeinek megteremtését szolgálja; valamint az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek; illetve az ember természetes környezetének tárgyi javai; továbbá az embert körülvevő környezet fenntartásához kapcsolódó szellemi termékek.

Ágazati Értéktár Bizottságok

Az egyes ágazatokért felelős miniszterek (a továbbiakban: miniszterek) az egyes miniszterek, valamint a Miniszterelnökséget vezető államtitkár feladat- és hatásköréről szóló 212/2010. (VII. 1.) Korm. rendelet alapján határozzák meg a feladatkörükbe tartozó, ágazati értéktárba foglalható nemzeti értékek körét.

**Az ágazati értéktárakkal kapcsolatban az egyes ágazatokért felelős minisztériumoknál lehet érdeklődni:
kormany.gov.hu**

Települési értéktár bizottságok szervezeti és működési szabályzat mintája

A BIZOTTSÁG SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI SZABÁLYZATA

..... Önkormányzatának Képviselő-testülete a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV.16.) Korm. Rendelet 3. § (1) bekezdése alapján a Települési Értéktár Bizottság Szervezeti és Működési Szabályzatát (a továbbiakban: SZMSZ) a következők szerint állapítja meg:

I. ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. A bizottság hivatalos megnevezése: Települési Értéktár Bizottság
2. A bizottság székhelye:
3. A bizottság létszáma: fő
4. A bizottság tagjait a határozat tartalmazza

II. A BIZOTTSÁG FELADAT- ÉS HATÁSKÖRE

A bizottság feladat- és hatáskörét a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény, valamint a magyar nemzeti értékek és hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet tartalmazza.

III. A BIZOTTSÁG MŰKÖDÉSE

1. A bizottság a tevékenységét a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény, valamint a magyar nemzeti értékek és hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet, és az e szabályzatban foglaltak szerint végzi.

2. A bizottság üléseit szükség szerint, de legalább évente alkalommal (minden év hónapjaiban) tartja.

3. A bizottság félévente, legkésőbb a félévet követő hónap utolsó napjáig (....., és) beszámol tevékenységéről Önkormányzat Képviselőtestületének.

4. A bizottság ülését az elnök hívja össze. A bizottság ülésére az írásbeli meghívót és az előterjesztéseket úgy kell megküldeni, hogy azokat a bizottság tagjai és az ülésre meghívottak az ülést megelőző 3. napon elektronikus úton megkaphassák. Indokolt esetben a bizottság telefonon is összehívható.

5. A bizottság ülésének időpontjáról, napirendjéről a bizottság elnöke a település lakosságát a honlapon keresztül tájékoztathatja.

6. A napirendi témák előterjesztésének általános formája az írásbeli előterjesztés, de kivételes esetben a napirend szóban is előterjeszthető.

7. A bizottság elnökét akadályoztatása esetén a bizottság valamelyik, az elnök által felkért tagja helyettesíti.

IV. A BIZOTTSÁG ÜLÉSEI

1. A bizottság határozatképességéhez a megválasztott bizottsági tagok több mint a felének a jelenléte szükséges. A határozatképességet a bizottság elnöke állapítja meg.

2. Az ülés megnyitása, a határozatképesség megállapítása után az elnök javaslatot tesz a napirendre, melyet a bizottságnak egyszerű többséggel kell elfogadni.

3. A bizottság elnöke napirendi pontonként megnyitja, vezeti, összefoglalja és lezárja a vitát.

4. A bizottság elnöke napirendi pontonként szavazásra bocsátja a határozati javaslatokat.

5. A tanácskozás rendjének fenntartása érdekében a bizottság elnöke figyelmeztetheti azt a hozzászólót, aki eltér a tárgyalta témától. Eredménytelen figyelmeztetés esetén megvonja tőle a szót, valamint rendre utasíthatja a bizottsági ülésnek azt a résztvevőjét, aki a bizottsághoz méltatlan, a testület munkáját zavaró magatartást tanúsít.

V. A BIZOTTSÁG DÖNTÉSHOZATALA

1. A bizottság döntéseit, állásfoglalásait, javaslatait, véleményét és észrevételeit határozat formájában hozza.

2. A bizottság tagja döntéshozatalkor igennel vagy nemmel szavazhat, illetve tartózkodhat szavazástól.

3. A bizottság a határozatait nyílt szavazással (kézfelemeléssel), egyszerű többséggel hozza. Azonos szavazat esetén az elnök szavazata dönt.

4. A határozatokat külön-külön, a naptári év elejétől kezdődően folyamatos sorzámmal és évszámmal kell ellátni feltüntetve a döntéshozatal hónapját, napját és a (..... Települési Értéktár Bizottság Határozat) betűjelzést.

5. Bizottság nyilvántartást vezet a beérkezett, de értéktárba felvételre nem kerülő javaslatokról.

VI. A BIZOTTSÁG JEGYZŐKÖNYVE

1. A bizottsági ülésről jegyzőkönyvet kell készíteni, amelynek tartalmaznia kell:

- a) az ülés időpontját és helyét,
- b) a jelenlévők nevét,
- c) a tárgyalt napirendi pontokat,
- d) a tanácskozás lényegét,
- e) a hozott határozatokat, melyekben rögzíteni kell a bizottság javaslatait, állásfoglalását, véleményét,
- f) a szavazás számszerű eredményét és
- g) a bizottság elnökének és a jegyzőkönyv vezetőjének aláírását.

2. A jegyzőkönyv mellékletét képezi:

- a) a tárgyalt írásbeli előterjesztés,
- b) az írásban benyújtott kiegészítés,
- c) a jelenléti ív.

3. A bizottság működésének szervezési, adminisztrációs feltételeit a (helyszín) biztosítja.

VII. A BIZOTTSÁGI TAGOK JOGAI ÉS KÖTELEZETTSÉGEI

1. A bizottsági tagok kötelesek a bizottság munkájában legjobb tudásuk, szakértelmük alapján aktívan részt venni, a bizottság üléséről való távolmaradást előre jelezni.

2. A bizottság tagjai tiszteletdíjban nem részesülnek, de a feladatuk ellátásával összefüggő költségek megtérítésére jogosultak.

VIII. ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

1. Ez a szabályzat elfogadásának napján lép hatályba.

2. Jelen szabályzatot Önkormányzatának Képviselő-testülete számú határozatával fogadta el.

Hungarikumokkal kapcsolatos hasznos online felületek

www.hungarikum.hu

A Hungarikumok Gyűjteménye – Magyar Értéktár hivatalos honlapja friss híreket, olvasnivalót, eseményajánlókat, aktualitásokat kínál a nemzeti értékeink iránt érdeklődőknek.

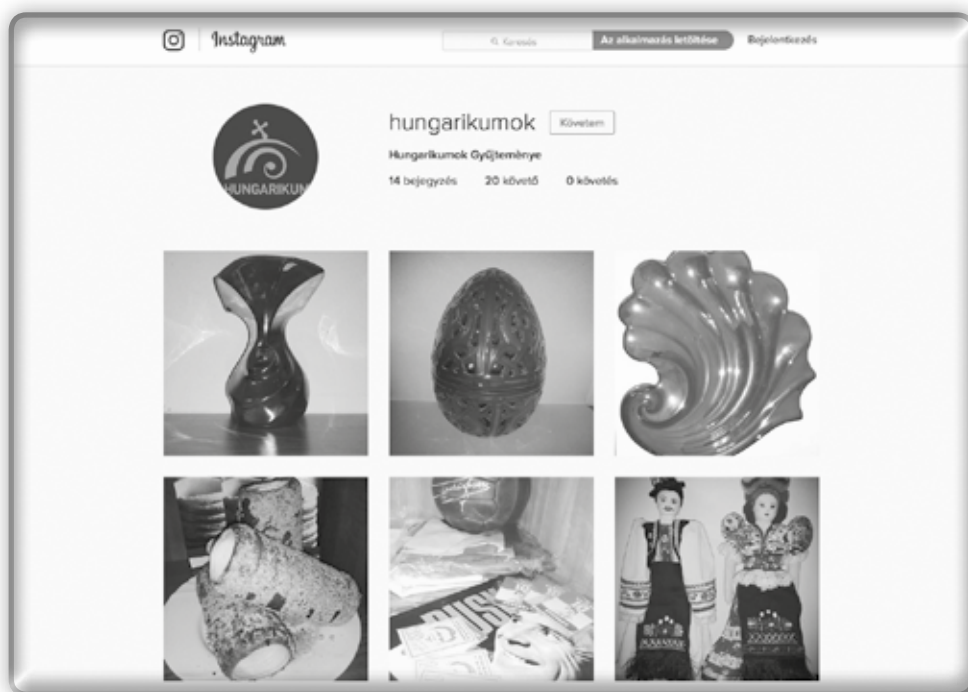
facebook.com/hungarikumogyujtemenye

A Hungarikumok Gyűjteménye Facebook-oldala számos érdekességgel, programajánlóval.

hungarikum.blogstar.hu

Érdekes, informatív tematikus blog a hungarikumokról.

[instagram.com/hungarikumok](https://www.instagram.com/hungarikumok)

A hungarikumok sem maradhatnak le az Instagramról. A képmegosztó felületen gyönyörű fotók böngészése közben ismerheti meg a magyarság csúcsteljesítményeit.

NEMZETI

 ÉRTÉKGYŰJTÉS

